

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਕਾ

15/-

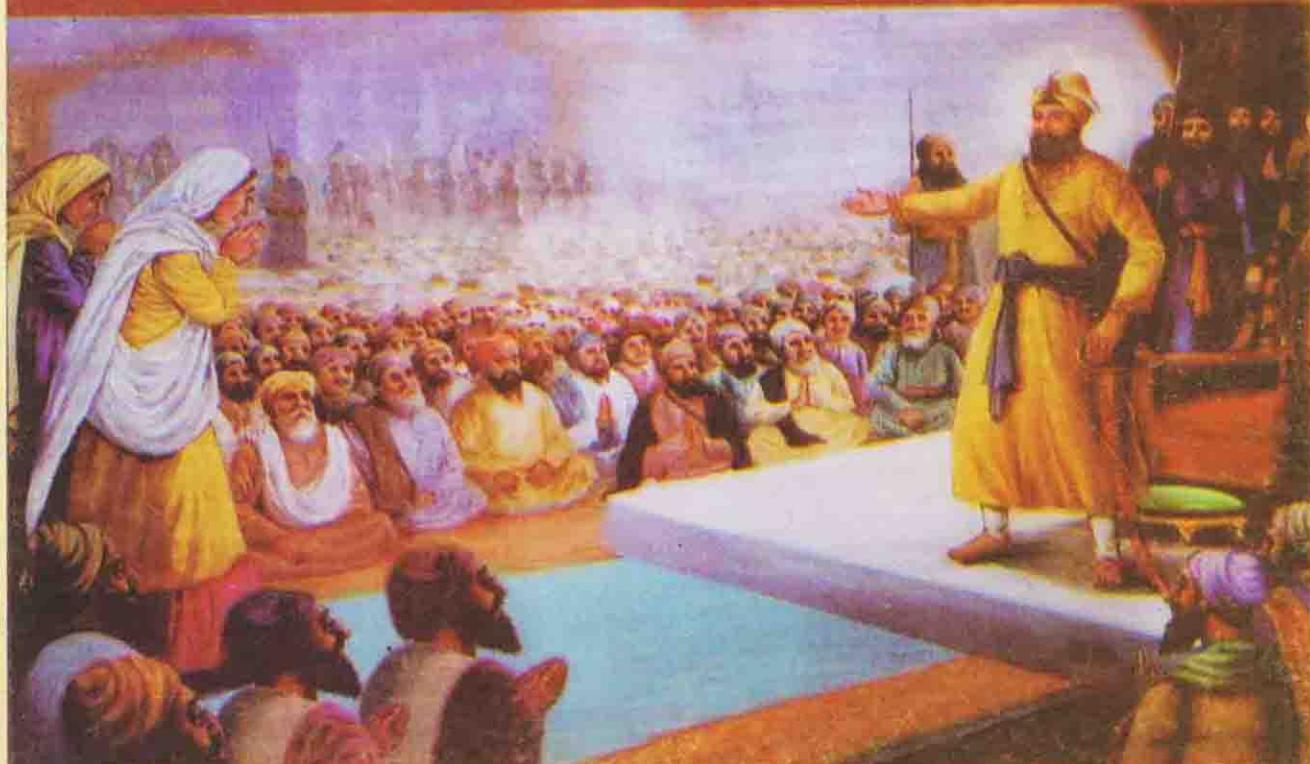
ਮਾਸਿਕ ਪੰਜਾਬੀ

ਦਸੰਬਰ 2010

ਅੰਕ 12

ਸਾਲ ਪਹਿਲਾ

ਜਾਰ ਮੁਏ ਤੇ ਕਿਆ ਭਾਈਆ

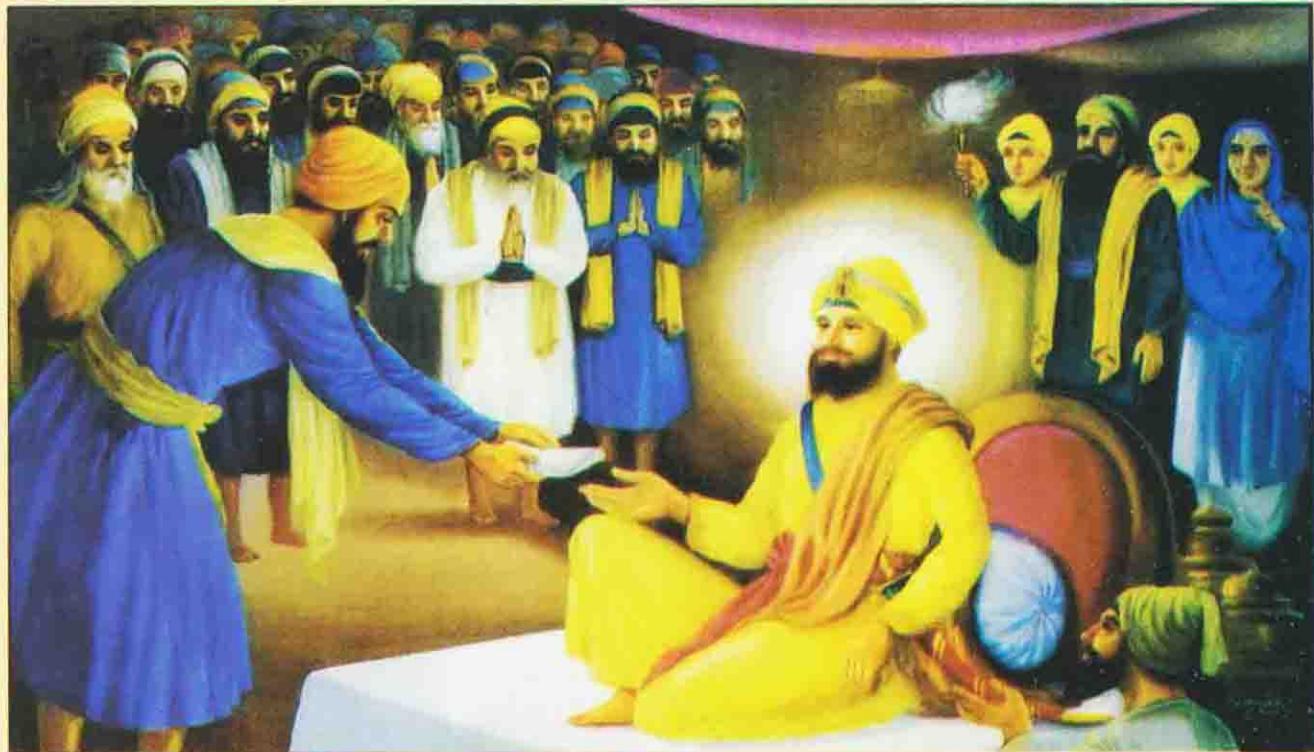

ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ-ਜਹਾਨ ਦਾ ਵਾਲੀ

ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਆਰਾਮ ਕੀਤਾ

ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੁਆਲੇ ਮੁਗਲ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਪਛੇ ਘੇਰੇ ਦੌਰਾਨ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ 40 ਸਿੰਘ
ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਆਏ

ਪੇਹ ਦੀ ਕਕਰੀਲੀ ਰਾਤ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸੂਕਦੀ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕੀਤੀ

ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜਿਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤੇਗ ਦੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਜੋਹਰ ਵਿਖਾਏ

ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਸੁਰਮਗਤੀ ਨਾਲ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਜੜਾਂ ਪਾਈਆਂ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

(ਮਾਸਿਕ, ਪੰਜਾਬੀ)

ਸਾਲ: 1

ਦਸੰਬਰ: 2010

ਅੰਕ: 12

ਸੰਪਾਦਕ: ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ
9465216530

ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ: 1. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਪੁਰੀ
9316133498 (ਆਨਰੋਗੀ)
2. ਇੰਜ ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੱਸਲ
9815549523 (ਆਨਰੋਗੀ)

ਪੜ੍ਹਦ ਰੀਡਰ:-
ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫਿਲਿਆਂਵਾਲਾ
ਨਿਊਯਾਰਿਕ ਐਡੀਟਰ:-
ਹਰਕਿਰਾਨ ਸਿੰਘ ਨਿੱਪੀ
ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ:-
ਨੈਬ ਸਿੰਘ
ਕੰਪਨੀਟਰ ਕੰਪੋਜ਼ਟਰ
ਮਿਸ. ਅਪਿੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਿ

1. ਸ. ਜਸਮੀਤ ਸਿੰਘ (ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ) 9993376566
2. ਸ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਲੱਟ (ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ) 9463490964
3. ਦੇਸਰਾਜ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ (ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ) 9815731013
4. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰੀ USA 0014089039952

ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

1. ਸ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਹਿਰਾਂਵਾਲਾ (ਮੁੱਖ ਸਲਾਹਕਾਰ)
2. ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਾਜ 3. ਸ. ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਕਰਨੇਜੀ 4. ਸ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਭੁਪਾਲ 5. ਸ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ 6. ਸ. ਫਤਿਹ ਜੰਗ ਸਿੰਘ 7. ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੋਰਡੀ 8. ਡਾ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਸੋਮਲ
9. ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰਾ 10. ਸ. ਗੁਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿਪੂ

ਚੰਦਿਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਸਮਾਂ	ਦੇਸ਼ ਵਿਚ	ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ
ਸਾਲਾਨਾ	150/-	\$ 30
ਪੱਜ ਸਾਲ	900/-	\$150
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰ	5000/-	\$1000

website:- www.bhaiditsinghpatrika.com

ਇੱਕ
ਕਾਪੀ
15/-

ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪਤਾ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

712, ਅਨੰਦਪੁਰ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਕਜ਼ਹੋੜੀ,
ਯੂ.ਟੀ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ। 160036
ਫੋਨ:- 0172-2623163, 9465216530

E-Mail:- bhaiditsinghpatrika@yahoo.com

ਛਾਪਕ, ਇੱਲੀ ਸਿੰਘ ਗੁ. ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਨੇ ਮਾਲਕ ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ ਗੁ. ਰਕਬਾ ਗੈਜ਼ ਨਵੀਂ ਇੱਲੀ ਫੋਨ:- 3094039 ਤੋਂ ਛਾਪਵਾ ਕੇ #712, ਅਨੰਦਪੁਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਕਜ਼ਹੋੜੀ (ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ) ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਸੰਪਾਦਕ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ।

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਸਾਇਟ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹੀ, ਖੁਨ ਨਾਲ ਲੱਖ ਪੱਥਰ ਗੌਰਵਮਈ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਸਿਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ।

ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨੇ ਫਰੋਲਦਿਆਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸਾਈ ਕੌਮ ਦੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਕੌਮ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਨੇ 2 ਵਿੱਚ ਈਸਾ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਅਮਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹਰ ਛੋਟੀ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਇਕਾਈ, ਭਾਵ ਛੋਟੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਪਿੰਡ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਉਪਾਸਕ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ, ਜਿਸ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਮਾਣਸੱਤਾ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰਿਆ ਬਹੁਤ ਵਡੇਰੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੱਖਰ ਸ਼ਹੀਦਾ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਹਰ ਸਿੱਖ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਰ ਮਾਣ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਸਭ ਕੁੱਝ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੰਦ ਲਾਲ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜੇਹਾ ਲਿਖ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਸਾਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਲਾਲ ਸੁਰਖ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਇੱਕ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਮੀਰ ਕੀਤਾ। ਇੱਕ ਨਹੀਂ, ਦੋ ਨਹੀਂ, ਅਣਗਿਣਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ ਦਿਲ ਕੰਬਾਉ ਤੇ ਲੂ-ਕੰਡੇ ਖੜੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗਾਥਾ ਹੈ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਦੋਲਤ ਹੀ ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਤੇ ਅਮੀਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ ਤੇ ਜੁਝਾਰੂ ਕੌਮ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੀ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਣਸੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਕਿੰਨ੍ਹ ਕੁ ਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਹੂ-ਰੰਗੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੀ ਕੁ

ਸੇਧ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਕੌਮ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਮੁੱਲ ਤਾਰਿਆ ਹੈ? ਅਜੇਹੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਹੁਣ ਕਾਢੀ ਜਾਗੰਨੂੰਕ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਕਾਢੀ ਸੁਲਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕੋਨੇ 2 'ਚ ਅੱਜ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਈ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਧਾਰਨ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੋਈ ਅਤਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਰਤੀ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਖੋਰਾ ਲੱਗਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੰਭੀਰ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਂ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਹੀ ਚੋਰੀ ਛਿਧੇ ਇਸ ਤੇ ਮਾਰੂ ਹਮਲੇ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਤੇ ਲਾਸਾਨੀ ਕੌਮ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਚਾਣ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਾਣ ਮੱਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ।

7 ਪੋਹ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 13 ਪੋਹ ਤੱਕ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਦਰਦਮਈ ਤੇ ਦੁਖਾਂਤ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨਵੇਕਲੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਚਮਕੋਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਸਮੇਤ ਤੁੱਛ ਜਿਹੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ 90 ਲੱਖ ਦੀ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਬਹਾਦਰਾਂ ਵਾਲੀ

ਲੜਾਈ ਲੜਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣਾ ਤੇ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਖੇ ੨ ਤੇ ੯ ਸਾਲ ਦੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿੰਦੇ ਚਿਣਕੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕਰ ਦੇਣਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇੱਕ ਅਜੇਹੀ ਪੀੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਹਰ ਦਿਲ ਕੰਬ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਚੋਂ ਹੰਡੂ ਵਗ ਤੁਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜ਼ਾਲਮ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਰੱਤਾ ਵੀ ਤਰਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਸੂਬਾ ਸਰਹਿੰਦ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਲਚ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਉਹ ਹੱਸਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸੁਥੇ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਅੱਜ ਵੇਖ ਲਵੇ, ਸਾਡੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਪ ਹੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮਲੀਆ ਮੇਟ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨਿੱਕੀਆਂ ਉਮਰਾਂ, ਵੱਡੇ ਸਾਕੇ, ਇਕ ਸਦੀਵੀ ਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸੁਰਖ-ਰੰਗਾ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ- ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਇਸ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਅੱਜ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਜਿਸ ਨੇ ਕਿ ਕੱਲ ਦੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਵਾਗ ਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣੀ ਹੈ ਉਹ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣ ਹੋਇਆ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤਾਨ, ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਵੀ ਖੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਗੋਦੀ ਦੇ ਨਿੱਘ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਬਿਪਰਵਾਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਚੋਰ-ਮੌਰੀ ਰਾਹੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਚੰਗੇ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਡੇਰਾਵਾਦ, ਪਾਖੰਡਵਾਦ, ਨਾਮਦਾਨ, ਗੁਰੂਫੰਦ ਅਦਿ ਦੀ ਦਿਨ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿਨ ਵੱਧ ਰਹੀ ਨਫ਼ਰਗੀ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਕਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ ਸਾਡੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ।

ਜੇ ਇਹ ਕਹਿ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਹਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਖਾਸ ਧੜੇ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿੱਚ ਫਸੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੱਤਕਬਣੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੱਜ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਵੱਖ ੨ ਪਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਹਰ ਇੱਕ ਧੜਾ ਆਪਣੀ ੨ ਡਫਲੀ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਆਪ ਕਨਪੁਤਲੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਨਜ਼ਾਤ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਪਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ

ਉਹ ਵੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੇ ਉਸਾਰੂ ਚੋਲ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ। ਹਾਂ ਡੇਰਾਵਾਦ ਨਾਮਦਾਨ, ਪਾਖੰਡਵਾਦ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਖੇਗ ਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮਨਾਮੇ “ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ” ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਤਖਤੇ ਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕੋਈ ਅਜੇਹਾ ਬਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜੋ ਚਾਰੇ ਪੁਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਸਾਰਾ ਸਰਬੰਸ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਮਿਲੀ ਅਜਾਦੀ ਦਾ ਅਸੀਂ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਹਾਂ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹਾਂ।

ਸੋ ਲੋੜ ਹੈ ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਿੱਖੀ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੀ ਤੇ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ। ਸਿੱਖ ਵਜ਼ਾਂ ਕਾਨ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਦੀ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਬੁਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਵਲੋਂ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਵਰਗ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦੇਣ ਦੀ। ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਪਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵਡਮੁੱਲੇ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ।

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਹੋਂਦ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ, ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਧੜੇ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਕਬੂਲ ਕੀਤਿਆਂ, ਨਿਰਪੱਖ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਕੇ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਗੌਰਵਮਣੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਪੰਨੇ ਤੋਂ ਸਹੀ ਸੇਧ ਲੈਣ ਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ੨ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦੇਣ ਦੀ।

ਇਹ ਸਭ ਕੁੱਝ ਕਰਨਾ ਵੀ ਏਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਵੀ ਜੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਹੀ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ, ਸੰਸਥਾਂ ਆਦਿ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਜਾਣ ਤਾਂ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

੯ • ੯ • ੯ • ੯

9465216530

ਮਾਲਸਾ ਅਮਬਾਰ ਲਾਹੌਰ

21 ਜੁਲਾਈ 1899

ਅਜੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਕੀ ਹੈ

ਸੰਸਾਰ ਪਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰੀਰ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਆਤਮਾ ਦੀ ਜਿੰਦਗੀ ਧਰਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਆਦਮੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਵਸਤੂਆਂ ਤੇ ਉਤੱਤਮ ਜਾਨਦਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਧਰਮ ਦੀ ਹਾਨੀ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਹਾਨੀਆਂ ਤੇ ਅਪਕ ਜਾਨਕੇ ਅਪਨਾ ਸਰਬੰਸ ਉਸ ਪਰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦੇਨਾ ਭੀ ਇੱਕ ਤੁੱਛ ਜਾਨਦਾ ਹੈ, ਜੈਸਾ ਕਿ ਰਾਜਾ ਯੁਧਿਸ਼ਟਿਰ ਨੇ ਭੀ ਏਹੋ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਪੁਰਖ ਨੇ ਧਰਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸੁਖ ਸੰਪਦਾ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਅਪਨੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਜਾਨਦਾ ਕਿੰਤੂ ਧਰਮ ਦਾ ਤਿਆਗ ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਜਾਨਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸਤੇ ਉਸਦਾ ਤਿਆਗਨ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗਾ॥

ਹਰ ਇੱਕ ਕੌਮ ਨੇ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਪਨਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਸਮਝਕੇ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਰ ਉਸੇ ਧਰਮ ਦੇ ਭਾਵ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੱਠੇ ਜਕੜ ਕੇ ਇੱਕ ਕੌਮ ਦੀ ਸੁਰਤ ਵਿੱਚ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਰੱਸੀ ਤੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨਕੇ ਬਹੁਕਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਬਣਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਸੀ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਘਾਰ ਦੇ ਤੀਲੇ ਮੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬੁਰੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਕੂੜੇ ਅਦਿਕ ਨੂੰ ਕੱਢਕੇ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਉਹ ਸੁਖਰਾ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਧਰਮ ਦੇ ਭਾਵ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਕੇ ਇੱਕ ੧ ਪੁਰਖ ਭੀ ਅਪਨਾ ਗੋਰ ਬਨਕੇ ਕਈ ਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਖਰਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਪੁੱਟ ਸਕਦਾ ਹੈ॥

ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੌਮ ਨੇ ਅਪਨਾ ਦੀਨ ਇਸਲਾਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਕੁਰਾਨ ਮਜ਼ੀਦ ਦਾ ਮੰਨਨਾ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੱਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਮੰਤ ਹੋਨਾ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਚ ਤੇ ਲੈਕੇ ਨੀਚ ਤੱਕ ਆਦਮੀ ਅਪਨੀ ਨਜ਼ਾਤ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਜਾਨਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪੱਕਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਰ ਏਸੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਭਾਵ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਗ੍ਹਾ ੨ ਪਰ ਮਸੀਤਾਂ ਦੇ ਮੁਨਾਰੇ

ਖੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਅਰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਤੇ ਫਿਰੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਜਹੰਨਮੀ ਜਾਨਕੇ ਅਪਨੇ ਤਾਈਂ ਹੀ ਬਹਿਸ਼ਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਮਝ ਲੀਤਾ ਹੈ॥

ਏਸੇ ਤਰਾਂ ਈਸਾਈ ਕੌਮ ਨੇ ਭੀ ਅਪਨਾ ਧਰਮ ਅੰਜੀਲ ਅਤੇ ਈਸਾ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਦਾ ਮੰਨਨਾ ਅਤੇ ਈਸਾਈ ਕਹਾਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਪਰ ਰਹਨਾ ਹੀ ਅਪਨਾ ਧਰਮ ਜਾਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਏਸੇ ਧਰਮ ਦੇ ਫੈਲਾਉਨ ਲਈ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਚਾ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਨਗ੍ਨ ੨ ਫਿਰਕੇ ਪਾਦਰੀ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਨਿਸ਼ਨਾਂ ਇਸੀ ਦੀਨ ਅਰ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਨੇ ਖਯਾਲ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਅਪਨੀ ਨਜ਼ਾਤ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਸੇ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਅਪਨੀ ਜੱਦੀ ਜਾਇਦਾਤ ਸਮਝ ਛੱਡੀ ਹੈ॥

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਅੱਗੇ ਹਿੰਦੂ ਕੌਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਜ਼ਹਬ ਅੱਜ ਹਕਾਰਤ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਅਰ ਬੁੱਤ ਪੂਜਕ ਜਾਨਕੇ ਨਰਕ ਦੀ ਭਾਗੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਇਸ ਕੌਮ ਨੇ ਭੀ ਅਪਨੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਾਦਨ ਮੁਰਤੀ ਪੂਜਾ ਵੇਦ ਪੁਰਾਨ ਅਤੇ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਨਾ ਮੰਨ ਛੱਡਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੇ ਜਨਮ ਅਸ਼ਟਮੀ ਨੂੰ ਖੀਰੇ ਵਿਚੋਂ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਜਮਾਕੇ ਉਸਦਾ ਭੰਗੂੜਾ ਝੁਲਾਉਨਾ ਹੀ ਅਪਨਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਦਾ ਸਾਧਨ ਜਾਨਦੇ ਹਨ॥

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਇੱਕ ਫਿਰਕਾ ਜੋ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਰਯ ਸਦਾਉਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ ਸੋ ਭਾਵੇਂ ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਤੇ ਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਫਿਰ ਭੀ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਸੰਗਤਾ ਭਾਗ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਇਸ਼ਟ ਮਨਕੇ ਉਸੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਪਨੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਇਸਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਗ੍ਰੇਹ ਦੇ ਲੋਗ ਦੂਸਰੇ ਪਰ ਕੁਝ ਭੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਅਰ ਪੁਕਾਰ ੨ ਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਰਯ ਹਾਂ॥

ਜਦ ਅਸੀਂ ਅਪਨੇ ਸਾਮ੍ਰਾਜਿਕੀ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਰ ਚਲਤ ਫਿਰਕਾਂ ਯਾ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਦ ਇਤਨਾ ਜਾਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ

ਇਹ ਧਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਇਸ਼ਟ ਪੁਸਤਕ ਅਤੇ ਉਸ 2 ਪੈਂਗਬੂ ਯਾ ਅਵਤਾਰ ਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਜਿਸਤੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੁਸਰੇ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਟੀ ਗੇਚਰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ॥

ਪਰੰਤੂ ਜਦ ਅਸੀਂ ਏਪਰ ਅਪਨੇ ਮੰਜੇ ਹੇਠ ਸੋਟਾ ਫੇਰਦੇ ਹਾਂ ਤਦ ਕਥਾ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਤਾਂ ਅਜੇ ਰਾਮ ਚੋਣੇ ਵਾਂਗ ਖੁਲ੍ਹੇ ਹੀ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਰ ਅੱਜ ਤਕ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸਾਡਾ ਧਰਮ ਕਥਾ ਹੈ ਅਰ ਸਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਕਥਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਭੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਨਰਕ ਸਵਰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੇ ਕੋਈ ਤਾਂ ਅਪਨਾ ਧਰਮ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਰ ਅਪਨਾ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਰ ਕੋਈ ਮੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਅਪਨੀ ਮੁਕਤੀ ਅਰ ਸਵਰਗ ਦਾ ਸਾਧਨ ਜਾਨਕੇ ਅਪਨਾ ਧਰਮ ਜਾਨਦਾ ਹੈ ਜਿਸਤੇ ਵੱਡੇ 2 ਠਾਕੁਰਦੁਆਰੇ ਅਰ ਸ਼ਵਾਲੇ ਬਨਾਕੇ ਦੇ ਵੇਲੇ ਘੰਟੇ ਬਜਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਗਰੜ ਪੁਰਾਨ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਨ ਕੇ ਸਿਰ ਭੁੰਗੀ ਬੰਨਕੇ ਪਿੰਡ ਭਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਰ ਤੇਰਾਂ ਦਿਨ ਦੀਵਾ ਜਗਾਕੇ ਮਰੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ॥

ਇਸ ਤੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਗੁੱਗੇ ਦੀ ਮਾੜੀ ਚਨਾਕੇ ਛੜੀਆਂ ਕੱਢਕੇ ਛਾਂਟਾ ਖੇਡਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਕੋਈ ਮੂਸਲੀ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਾਹੜੇ ਮਹਾਰ ਲਗਾਕੇ ਹਜਾਰਾਂ ਰੁਪੱਯਾ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਤੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ

ਸਖੀਸਰਵਰ ਦਾ ਸੇਵਕ, ਕੋਈ ਨੈਨਾਂ ਦੇਵੀ ਅਰ ਜੁਵਲਾਮੁਖੀ ਦਾ ਦਾਸ ਬਨਕੇ ਜੋਤਾਂ ਜਗਾ ਕੇ ਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਟੇ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥

ਫਿਰ ਕੋਈ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਢੁਕਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਯਾਂ ਨੂੰ, ਕੋਈ ਪੈਰ ਧੋਕੇ ਪਲਾਉਣ ਵਾਲਯਾਂ ਨੂੰ ਬਾਗੁਵੀਂ ਤੇਰਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਪੀ ਦੇਨੀ ਇੱਕ ਅਸ਼ਟਾਮ ਦੇ ਕਾਗਤ ਪਰ ਮੁਹਰ ਲੱਗ ਜਾਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਨਦਾ ਹੈ, ਅਰ ਲੋਗਾਂ ਅੱਗੇ ਵੱਡੇ ਫਖਰ ਨਾਲ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਫਲਾਨਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ਮੈਂ ਉਸਤੇ ਮੰਤ੍ਰ ਲੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਆਖਦੇ ਨੂੰ ਜਗਾ ਵੀ ਸ਼ਰਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਸਗੋਂ ਅੱਗੋਂ ਭੂਸਰਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ॥ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਐ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਅਜੇ ਤਕ ਤੂੰ ਅਪਨੀ ਧਾਰਮਕ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਐਥੋਂ ਤਕ ਗਿਰਾਂ ਹੋਇਆਂ ਹੈਂ ਜੋ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਕਦੇ ਭੀ ਖ਼ਜਾਲ ਨਹੀਂ ਆਇਆਂ ਜੋ ਤੇਰਾ ਧਰਮ ਕਥਾ ਹੈ, ਜਿਸਤੇ ਤੈਨੇ ਅਜੇ ਤਕ ਅਪਨਾ ਧਰਮ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਇਸੀ ਵਾਸਤੇ ਤੂੰ ਅਜੇ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਥ ਯਾ ਕੌਮ ਸਦਾਉਣ ਦੇ ਭੀ ਜੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈਂ ॥

ਹੁਣ ਤੂੰ ਸੋਚ ਅਰ ਖ਼ਜਾਲ ਕਰ ਜੋ ਤੇਰਾ ਧਰਮ ਕਿਆ ਹੈ ਅਰ ਤੇਰੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਕਿਆ ਹੈ ਫਿਰ ਤੈਂ ਕਿਸ ਪਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਨ ਤੇ ਆਸ਼ਾ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਤੂੰ ਦਸਮੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਰਨ ਆਕੇ ਅਪਨਾ ਧਰਮ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰੇਂਗਾ ॥

੬ • ੬ • ੬ • ੬

ਦਾਨੀ ਸੱਜਣਾ ਨੂੰ ਅਪੀਲ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤਿਕਾ (ਮਾਸਿਕ, ਪੰਜਾਬੀ) ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਿਚਾਰਪਾਰਾ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਭਰੋਸਾ, ਸੱਚੀ ਸੁੱਚੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਸਾਫ਼, ਸੁਖਰਾ ਤੇ ਨਿਰੋਆ ਸਮਾਜ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਵਿਸ਼ੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ) ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸਮੁਹ ਦਾਨੀ ਸਜਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ 2 ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਾਇਆ ਭੇਜਣ ਲਈ ਪਤਾ:-

ਸੰਪਾਦਕ, ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤਿਕਾ, A/C No. 65077080586, ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਪਟਿਆਲਾ, ਸ਼ਾਖਾ ਕਜ਼ਹੇੜੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ।

ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼

ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਪੜ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅਪਨੇ ਤਾਈਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸੇਵਕ ਯਾ ਭਗਤ ਹੋਨੇ ਦਾ ਇਗਦਾ ਰਖਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਪਰ ਇਹ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸਤੇ ਸੱਚੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਛਾ ਹੋ ਜਾਏ, ਯਥਾ:-

“ਠਾਕੁਰ ਕਾ ਸੇਵਕੁ ਆਗਿਆ ਕਾਰੀ॥
ਠਾਕੁਰ ਕਾ ਸੇਵਕੁ ਸਦਾ ਪੁਜਾਰੀ॥
ਠਾਕੁਰ ਕੇ ਸੇਵਕ ਕੈ ਮਨਿ ਪਰਤੀਤਿ॥
ਠਾਕੁਰ ਕੇ ਸੇਵਕ ਕੀ ਨਿਰਮਲ ਰੀਤਿ॥
ਠਾਕੁਰ ਕਉ ਸੇਵਕੁ ਜਾਨੈ ਸੰਗਿ॥
ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਸੇਵਕ ਨਾਮ ਕੈ ਰੰਗਿ॥
ਸੇਵਕ ਕਉ ਪ੍ਰਭ ਪਾਲਨਹਾਰਾ॥
ਸੇਵਕ ਕੀ ਰਾਖੈ ਨਿਰੰਕਾਰਾ॥
ਸੋ ਸੇਵਕ ਜਿਨ ਦਿਆ ਪੜ੍ਹ ਧਰੈ॥
ਨਾਨਕ ਸੋ ਸੇਵਕੁ ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸਮਾਰੈ॥”

ਇਸ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਪਾਉੜੀ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦਾ ਵਰਨਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਥਾ ਲੱਛਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸੇਵਕ ਉਸ ਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਆਗਾਜਾਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ

ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਭਾਣੇ ਤੇ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਭੀ ਹੋਰ ਜਗਾ ਨਹੀਂ ਭਟਕਦਾ, ਅਰ ਉਸੇ ਦਾ ਪੂਜਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸਤੇ ਭਿੰਨ ਕਿਸੇ ਮੜ੍ਹੀ ਮਸਾਣੀ ਯਾ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਅਰਾਧਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸੱਚੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਅਰਥਾਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰੀਤੀ ਅਰਥਾਤ ਮਰਯਾਦਾ ਮਹਾਂ ਨਿਰਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਿਰਮਲ ਰੀਤੀ ਅਰਥਾਤ ਮਰਯਾਦਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਦਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਜਾਨਦਾ ਹੈ--- ਉਸੇ ਦੇ ਅਰਾਧਨ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਰੰਗਯਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਐਸੇ ਸੱਚੇ ਸੇਵਕ ਦਾ ਪਾਲਕ ਅਤੇ ਰੱਖਯਾ ਕਰਨੇ ਹਾਰਾ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਹੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੱਚਾ ਸੇਵਕ ਉਹੋ ਪੁਰਖ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਕੇਵਲ ਉਸੇ ਦੇ ਹੀ ਸਿਮਰਨ ਵੱਲ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੇ ਮਨ ਬਚ ਕਾਇਆਂ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸਰਨ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਥਾ ਇਸ ਪਾਉੜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਾਤਮਾਂ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸੇਵਕ ਬਨਨੇ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਆਗਯਾ ਪਾਲਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ?

॥੬॥੬॥੬॥੬॥

ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ (ਮਾਸਿਕ, ਪੰਜਾਬੀ) ਦਾ ਇਸ ਅੰਕ ਨਾਲ ਟਿੱਕ ਸਾਲ ਪੁਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਬੇਹੋਦ ਸਤਿਕਾਰ ਭਰੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੇ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤੇ ਪੁੱਜਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਧੰਨਵਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਵਲੋਂ ਪੁਰਜ਼ੇਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗੇ ਲਈ ਵੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੀ ਬੁਲੰਦੀ ਲਈ ਤਨ, ਮਨ, ਧੰਨ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰੋ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ:-

1. ਅੱਜ ਹੀ ਆਪਣਾ ਚੰਦਾ ਭੇਜ ਕੇ।
2. ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ, ਮਿਤਰਾਂ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੈਂਬਰ ਬਣਾ ਕੇ।
3. ਆਪਣੇ ਦਸਵੰਧ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸਾ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਲਈ ਭੇਜ ਕੇ।
4. ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਲਈ ਇਸਤਿਹਾਰ ਭੇਜ ਕੇ।

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ

ਖਾਲਸਾ ਅਮਰਿਤ ਲਾਹੌਰ

21 ਜੁਲਾਈ 1899

ਪੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰੇਰਕਾਂ ਦੇ ਪੱਤ੍ਰ

ਪੱਤ੍ਰ ਪ੍ਰੇਰਕ ਅਪਨੀ ਰਾਇ ਦੇ ਆਪ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ।

ਬਰਤ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਪਰ ਵਿਚਾਰ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਹੈ। ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਦੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਬਰਤ ਜਾਨਕੇ ਨਹੀਂ ਮਨਾਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬਰਤ ਤਾਂ ਰੱਖਨਾ ਖਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਇਹ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਖਾਲਸਾ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਉਤਸਵ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਰੋਕਨ ਤੇ ਹਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ॥

ੳ • ੳ • ੳ • ੳ

ਲੇ: ਦਾਸ ਜਵਾਹਿਰ ਸਿੰਘ ਸੋਚਬੰਸ
ਏਜੰਟ ਲਾਲਾ ਦਾਮੋਦਰ ਦਾਸ
ਐਡ ਕੰਪਨੀ ਮਾਲਾਕਾਂਡ

ਨੋਟ-

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਤਿ ਵਿੱਦਤ ਹੋਵੇ ਜੋ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਜੋੜਮੇਲ ਅਤੇ ਉਤਸਵ ਕਰਨ ਦਾ ਖੰਡਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂ ਇਸ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਜਿਤਨਾ ਉਤਸਵ ਹੋਵੇ ਸੇ ਥੋੜਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੁ ਖੰਡਨ ਕੇਵਲ ਇਸ ਬਾਤ ਦਾ ਸਾ ਜੋ ਸਾਡੇ ਭਾਈ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਦਾ ਖਯਾਲ ਛੱਡਕੇ ਇਸ ਦਿਨ ਬਰਤ ਰੱਖਨ ਤੇ ਪਾਪ ਨਾਸ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਦਿਨ ਵੱਡੇ ਯੱਗ ਹੋਨੇ ਚਾਹੀਏ ਹਨ ਅਰ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਲਈ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮਗਨ ਰਹਿਨਾ ਜੋਗ ਹੈ॥

ੳ • ੳ • ੳ • ੳ

ਲੇ: ਦਾਸ ਇੱਕ ਸਿੰਘ ਰੂਪਵਾਲ
ਤਹਸੀਲ ਚਕਵਾਲ

ਅਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅੱਜ ਕੱਲ ਜੋ ਕਰਦ ਅਰ ਖੰਡੇ ਦੇ ਅਮ੍ਰਿਤ ਪਰ ਭੀ ਵਿਚਾਰ ਛਿੜ ਪਾਯ ਹੈ, ਇਸ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਖਯਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਤੱਤਖਾਲਸਾ ਦਾ ਭੀ ਝਗੜਾ ਨਾ ਛਿੜ ਪਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਗੁਲਾਮ ਖਾਲਸਾ ਅਰ ਤੱਤ ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਹੀ ਧੜਾ ਹੈ ਫਿਰ ਤੱਤਖਾਲਸਾ ਦਾ ਭੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ॥ ਬੇਸ਼ਕ ਪੁਰਾਣੀ ਰਸਮ ਅਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਪਰ ਭੀ ਏਹੋ ਦੇਖੀ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਕਰਦ ਦਾ ਅਰ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਤੇ ਸਾਡੇ ਕਈ ਭਾਈ ਇਸ ਪਰ ਏਹੋ ਦਲੀਲ ਦੇਕੇ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ॥ ਪੱਤ੍ਰ ਜਦ ਮੈਂ ਪੱਕੀ ਦਲੀਲ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਦ ਕੋਈ ਭੀ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਯਾ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦੇ ਹੋਨ ਯਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਭੇਦ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸਤ੍ਰੀ

ਪੋਠੋਹਾਰ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਇਹ ਨੱਗਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਸੀ ਅਰ ਧਰਮਸਾਲਾ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਅਤੇ ਪੁਰਖ ਤਾਈਂ ਇੱਕੋ ਕਲਮਾਂ, ਅਰ ਈਸਾਈਆਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਬਪਤਸਮਾਂ ਰੱਖਯਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੇ ਉਹ ਭੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਦਾ ਧਰਮ ਕੁਝ ਹੋਰ ਰਸਮ ਨਾਲ ਰੱਖਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਕਲਮੇਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ “ਕਲਮੀ” ਅਰ ਬਪਤਸਮੇਂ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ “ਬਪਤਸਮੀ” ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਪਰ ਇਹ ਦੇਖਯਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਵੇ, ਮੇਰੇ ਖਯਾਲ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਤੁਖਤਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੀਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਾਰੱਥਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਦਸਮੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਖੰਡੇ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੀ ਛਕਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ॥

ੴ • ੳ • ੳ • ੳ • ੳ

ਲ: ਦਾਸ ਗੁੱਜਰ ਸਿੰਘ
ਪੀਆਂਗ

ਨੋਟ- ਅਸੀਂ ਅਪਨੇ ਭਾਈ ਸਰਦਾਰ ਗੁੱਜਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਧੜੇ ਬੰਦੀ ਹੋਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਾਤੀ ਲਾਭ ਯਾ ਹਾਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧ ਹੋਕੇ ਧੜੇ ਬੰਦੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਤਾਂ ਧਰਮ ਪਰ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਜਿਸਤੇ ਪੰਥ ਉਨ੍ਹਤੀ ਲਈ ਨੇਕ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਹਰ ਇੱਕ ਸਿੰਘ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਸੀਂ ਆਸਾ ਰਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦ ਸਾਡੇ ਭਾਈ ਇਸਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਮਕ ਰਸਤੇ ਦੀ ਸਾਥਨ ਸਮਝਨਗੇ ਤਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਨ ਪਾਨ ਲਈ ਉਹੋ ਦਾਲ ਪਾਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਏਸੇ ਆਤਮਾ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਭੀ ਉਹੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇਨਗੇ॥

ੳ • ੳ • ੳ • ੳ • ੳ

ਐ: ਖਾ: ਅ:

ਕਹੂਟਾ

ਮੇਰੇ ਪਯਾਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ੧ ਚੁਲਈ ਨੂੰ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਦਿਨ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੇ ਜੋੜ ਮੇਲ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰੇਜ਼ੀਡੰਟ ਸਭਾ ਨੇ ਵੱਖਯਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਟਾ ਅਸਰ ਲੋਗਾਂ ਦੀ ਤਬੀਅਤ ਪਰ ਅਜੇਹਾ ਹੋਇਆ ਜੋ ਦਸ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਚਾਰ ਸਿੰਘਨੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕੀਤਾ, ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਬਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਹ ਅਤੇ ਸੌ ਸਾਲ ਤਕ ਉਮਰਾ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਭੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕੀਤਾ ਅਰ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਸਰਨ ਲਈ॥

ੳ • ੳ • ੳ • ੳ • ੳ

ਲ: ਦਾਸ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੇਜ਼ੀਡੰਟ
ਸਭਾ ਕਹੂਟਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਕਾ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਂਡਲਾ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਹੈ॥ ਇੱਕ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਭਾਈ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਛਪੀ ਹੈ ਸੋ ਉਸ ਪੱਤ੍ਰਕਾ ਭੇਜਨੇ ਵਾਲੇ ਦਾ ਉਸ ਭਾਈ ਨਾਲ ਜਾਤੀ ਵਿਰੋਧ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈ ਗੁਹਸਥੀ ਸਿੰਘ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਆ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਕੇ ਮਨ ਆਇਆ ਬਲਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਵਤ ਨਾਲ ਉਸਨੂੰ ਬੁਰਾ ਆਖਯਾ ਗਾਯਾ ਹੈ॥

ੳ • ੳ • ੳ • ੳ • ੳ

ਲੇ: ਦਾਸ ਇੱਕ ਸਿੰਘ
ਮਾਂਡਲਾ

ਗੁਰਮਤ ਕੰਨਯਾ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਸ੍ਰੀ ਯੁਤ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਏਹ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਅਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਪਰਖਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪਰ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਾਸ ਸਰਮਾਇਆ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ॥ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾਨ ਦੇਕੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕੀਤਾ, ੫) ਸਰਦਾਰ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੇਵੇਦਾਰ ਖੇਸਟ ਬਲੋਚਸਤਾਨ, ੫) ਸਰਦਾਰ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਪਰ ਭਾਈਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹੱਥੀਂ, ੫) ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਕੱਤ੍ਰੁ ਸਭਾ ਲਾਹੌਰ ਨੇ ਅਪਨੀ ਸ਼ਾਦੀ ਪਰ, ੫) ਬੀਬੀ ਮਾਲਣ ਫਗਵਾੜਾ, ੫) ਸਰਦਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਪਨੀ ਸੁਪਤਨੀ ਦੇ ਚਲਾਣੇਪਰ, ੧੦) ਭਾਈ---ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਾਹੌਰ ਨੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ, ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦੀ ਹਾ॥

ੳ • ੳ • ੳ • ੳ • ੳ

ਲੇ: ਕਿਰਪਾ ਦੇਵੀ, ਈਸ਼ਵਰਕੇ
ਸੁ: ਗੁ: ਕੰ: ਪਾ:

ਮਦਰਾਸ ਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕੌਮੀ . ਫਸਾਦ

ਪਯਾਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਹੈ। ਆਪ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਮਾਲੂਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰਫ਼ ਇਕ ਸ਼ਨਾਰ ਕੌਮ ਦੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਮਾਰਵਾੜੀ ਲੋਗਾਂ ਨਾਲ ਫਸਾਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਰ ਇਸ ਫਸਾਦ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਲੋਗ ਵੀ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਹਨ ਪਰ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਆਪਨੇ

ਆਪ ਨੂੰ ਉਚੀ ਜਾਤ ਦੇ ਸਦਾਉਂਦੇ ਹਨ ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਵੜਨ ਦੇਂਦੇ ਅਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਥੋਂ ਨੀਵੇਂ ਹੋ, ਇਸ ਕੌਮ ਦਾ ਸੱਤ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਦਮੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਬਾਤ ਪਰ ਉਸ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਰ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸ ਬਤੋਂ ਨੀਚੇ ਹਾਂ। ਪਰਤੂ ਅੱਜ ਕੱਲ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਨੀ ਮਦਦ ਉਸ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ 2 ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਦੀਨ ਅਖਤਯਾਰ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਦਿਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਪਰ 20000 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਲੋਗ ਭਗ ਉਹ ਲੋਗ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਮੈਂ ਇਸ ਪਰ ਇਤਨਾ ਹੀ ਆਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਕਹਨੇ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਅਰ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਜਾਕੇ ਅਪਨੀ ਰਹਾਇਸ਼ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਤਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਥਾ ਜੋ ਐਸੇ ਸਮਯ ਪਰ ਇਸ ਪੰਥ ਦੀ ਉਨੱਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਉਸ ਜਾਗ੍ਹਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਗਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਸੋਚ ਬੰਸ ਬਨਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਦੀਨ ਨਾਲੋਂ ਸਿੰਘ ਹੋਨਾ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੱਛਾ ਸਮਝਨ, ਅਰ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਵਸ ਕਰ ਲੈਨ ਪਰਤੂ ਸੋਕ ਹੈ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਬੇਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਉਹ ਸੱਤ ਲੱਖ ਆਦਮੀ ਅਪਨੇ ਬਚਾਉ ਲਈ ਦੂਸਰੀ ਤਰਫ ਜਾਕੇ ਆੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਖਾਲਸਾ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਅਜੇਹੇ ਉਪਾਇ ਕਿਥੋਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ?

ੳ • ੳ • ੳ • ੳ • ੳ ਲੇ: ਦਾਸ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਕੋਟਦੁਨਾ, ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ

ਨੋਟ-ਅਸੀਂ ਅਪਨੇ ਪਯਾਰੇ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਤਨਾ ਹੀ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜੇਹੇ ਹੀ ਮਨੋਰਥ ਪਰ ਲਿਖਯਾਸਾ ਕਿ “ਗੁੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੂੜੇ ਪੱਕਨ ਲੈਕੇ ਤੇਲ ਉਧਾਰਾ ਜੀ ਮੈਂ ਆਟੇ ਰੱਖੀ” ਇਸਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈਕਿ ਜੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਗੁੜ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪੂੜੇ ਪਕਾ ਲੈਂਦੀ ਅਰ ਤੇਲ ਕਿਸੇ ਤੇ ਉਧਾਰਾ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਪਰ ਕਯਾ ਕਰਾਂ ਆਟਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਪਾਸ ਕੁਝ ਭੀ ਨਹੀਂ ਸਾ ਨਿਰਾ ਖਯਾਲ ਹੀ ਖਯਾਲ ਸਾ॥

ਦੂਸਰਾ ਅਜੇਹੇ ਧਰਮ ਕਾਰਜਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਮਹਾਤਮਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖਾਰਥ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਕੇ ਹਰ ਇੱਕ ਕੌਮ ਯਾ ਧਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਮਤ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਸੋ ਜਿੱਥੋਂ ਤੋਂਕੀ ਦੇਖਯਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਵਿੱਚ ਅਜੇਹੇ ਪੁਰਖ ਪੈਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਅਰ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ

ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ “ਸਾਈਆਂ ਤੇਰੇ ਮਿਤੜੇ ਨਾਈ ਤੇ ਘੁਮਿਯਾਰ। ਉਹ ਘੜ ਲਿਆਉਨ ਨੂੰਠੀਆਂ ਉਹ ਸਿਰ ਮੁੰਨਹਾਰ” ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਵਾਂਗ ਚਟੂ ਸਾਥ ਜੋ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਸੱਲੇ ਵਾਂਗ ਜੀਭ ਕੱਢੀ ਬੈਠਾ ਹੈ ਬਹੁਤ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ ਜੋ ਪੰਥ ਹਿਤੈਸੀ ਪੈਦਾ ਕਰੋ॥

ੳ • ੳ • ੳ • ੳ • ੳ

ਔ:ਖ: ਅ

ਖਾਲਸਾ ਕੌਮ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਦਾ ਅਪਨੇ ਧਰਮ ਥੀਂ ਗਿਰਨਾ

ਸ੍ਰੀ ਯੁਤ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹ ਹੈ, ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ ਉਨੱਤੀ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਜ਼ਬੂਨ ਨੂੰ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਨੀ ਤਾਂਕਿ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਅਪਨੇ ਪੁਜਾਰੀ, ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਥੀਂਧੋਖਾ ਨਾ ਖਾਣ॥ ਰਜਮਟ ਨੰ: ੧੦ ਨੌਜ਼ਹਰਾ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਮੂਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਨਿਰਾ ਬੁਰਕਾ ਪਨਿਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਧਾਰਨ ਕਿਰਿ ਰਜਮਟ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਵਿੱਚ ਨਮੂਨਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਅਪਨੀ ਕੰਨਯਾ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਪਰ ਸੁੱਖੇ ਅਪਨੇ ਘਰ ਆਏ।

ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਆਸ ਸ੍ਰੀ ਕਿ ਏਥੇ ਵੀ ਰਸਾਲੇ ਵਾਲੀ ਬਿਤੀ ਰੱਖਨਗੇ, ਨਮੂਨਾ ਬਨਕੇ ਦਿਖਾਉਨਗੇ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੈਹਣੀ ਪੇਟ ਪਾਲਨ ਵਾਸਤੇ ਸੀ, ਘਰ ਆਕੇ ਫਿਰ ਬ੍ਰਹਮਨ ਬਨ ਗਏ, ਅਪਨੀ ਬਿਰਾਦਰੀਪੁਰਾਤਨ ਯਾਦ ਆ ਗਈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਯੱਗਯੋਪਵੀਤ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਅੱਛੀ ਮਰਯਾਦਾ ਨਾਲ ਵਿਵਾਹ ਰਸਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਫਿਰ ਸ਼ਾਇਦ ਰਸਾਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਯੱਗਯੋਪਵੀਤ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਚਾਹੇ ਪਹਲੇ ਕਈ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਅਰਜ ਭੀ ਕੀਤੀ ਸ੍ਰੀ ਕਿ ਆਪ ਗ੍ਰੰਥੀ ਹੋ ਫਿਰ ਬੇੜੇਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਨੇ ਵਾਲੇ ਹੋ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਨਾ ਅਸਲੀ ਧਰਮ ਪੱਕਾ ਰੱਖਯਾ,

ਅਫਸੋਸ! ਹੋ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਅਪਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਐਸੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੀ ਆਸ, ਤਾਂਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸੋਵੇ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਨਾਲ ਰੱਖੇ ਕਿਉਂ ਮੁੱਲ ਦੇ ਕੇ ਕੁਰਾਹ ਜਾਣੇਦਾ ਰਾਹ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਹੋ, ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਹੋਸ਼ ਕਰਦੇ॥

ਖਾਲਸਾ ਦਾ ਦਾਸ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ
ੳ • ੳ • ੳ • ੳ • ੳ ਵਿੱਦਯਾਰਥੀ ਖਾਲਸਾ ਸਕੂਲ ਸੁੱਖੇ, ਜ਼ਿਲਾ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ

ਗੁਰ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਦੀਆਂ

ਸਫੋਰਾ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਇਸ ਨੱਗਰ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੰਨਯਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਗੁਰ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਨਮਤੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ, ਲੜਕੀ ਅਤੇ ਲੜਕੇ ਵਾਲੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸਯਾਂ ਤੇ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ. ਵਿਵਾਹ ਦੇ ਸਮਾਂ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਰ ਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਪੜ੍ਹਕੇ ਸਭ ਦੇ ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀਤੇ ਆਸ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹੁਨ ਗੁਰ ਰੀਤੀ ਚਲ ਪਏਗੀ॥

੯੦੯੦੯੦੯੦੯

ਲੇ: ਦਾਸ ਮਾਨ ਸਿੰਘ
ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਸਕੱਤ੍ਰ
ਸਭਾ ਸਫੋਰਾ ਜਿਲਾ ਅੰਬਾਲਾ

ਬੁੱਟਰ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਹੈ॥ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ੧੮ ਹਾਡੂ ਨੂੰ ਭਾਈ ਬੁਟਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੰਨਯਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਪੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਗੁਰ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਮ੍ਰਿਯਾਦਾ ਗੁਰੂ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਬਰਾਤ ਦੀਨ ਨਾਮੋਂ ਨੱਗਰ ਤੇ ਆਈ ਸੀ, ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਸਭਾ ਬੁੱਟਰ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਮਹੱਤ ਨਰਾਇਨ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਫੇਦਾਰ, ਭਾਈ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤੇ, ਅਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਹਸੀਲ ਜੀਰੇ ਦੇ ਕਈ ਨੱਗਰਾਂ ਵਿਖੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੁਲਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਸਜਾਇਆ॥

੯੦੯੦੯੦੯੦੯

ਲੇ: ਦਾਸ ਇੱਕ ਸਿੰਘ ਬੁੱਟਰ
ਜਿਲਾ f.ਫਰੋਜ਼ਪੁਰ

ਛਾਹੜ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਇਸ ਨੱਗਰ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੰਬੁਦਾਰ ਨੇ ਅਪਨੀ ਸਪੁੱਤ੍ਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਪੂਰੀ ੨ ਗੁਰਮ੍ਰਿਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ, ਅਰ ਇਹ ਸ਼ਾਦੀ ਸਰਦਾਰ ਜਸਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੁਪੁੱਤ੍ਰ ਸਰਦਾਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੰਬੁਦਾਰ ਨੇ, ੨) ਖਾਲਸਾ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਕਾ

ਅਖਬਾਰ, ੨) ਟੈਕਚ ਬੁਕ ਸੁਸਾਇਟੀ, ੧) ਕੰਨਯਾ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਪੰਡਤਾ ਈਸ਼ਵਰ ਕੌਰ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ, ਮੈਂ ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇਸ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਪੰਨਯਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ॥

੯੦੯੦੯੦੯੦੯

ਲੇ: ਦਾਸ ਨਰਾਇਨ ਸਿੰਘ
ਪਟਿਆਲਾ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਹੈ॥ ਇਹ ਨੱਗ ਸਾਰਾ ਅੰਨਮਤੀਆਂ ਦਾ ਹੈ ਅਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਐਥੇ ਜ਼ੋਰ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਮਿਸਤ੍ਰੀ ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇਕ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਨੇ ਅਪਨੀ ਸ਼ਾਦੀ ਪੂਰੀ ੨ ਗੁਰਰੀਤੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਅੰਨਮਤੀ ਲੋਗਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਢੁੱਖ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਭੀ ਇਸ ਸਿਦਕੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਾ ਤਿਆਗਯਾ ਜਿਸ ਪਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਧਾ ਤੇ ਸਭ ਕਾਰਜ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਏ, ਅਰ ਸੰਗਤ ਦੇ ਚਿਤ ਪ੍ਰੇਰੇ ਗਏ, ਇਸ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ੧) ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਅਰ ੧।) ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਰੁਪੱਥੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਇੱਕ ੨ ਦੇ ਹਸਾਬ ਨਾਲ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਏ॥

੯੦੯੦੯੦੯੦੯

ਲੇਖਕ ਦਾਸ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ
ਸਕੱਤ੍ਰ ਸਭਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ

ਸ਼ਾਦੀ ਪਰ ਅੰਨਮਤੀ ਜ਼ੋਰ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਹੈ॥ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਨਾਮੋਂ ਸਿੰਘ ਦੇ, ਜੋ ਆਦੀ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਅਤੇ ਗੁਰ ਘਰ ਦਾ ਸੱਚਾ ਸਿਦਕੀ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਲੜਕੇ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਗੁਰ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਹੋਨੀ ਸੀ ਉਪਰ ਲੜਕੀ ਵਾਲੇ ਭੀ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਅਰ ਸੰਗਤ ਸਨ, ਪਰੰਤੂ ਜਦ ਜੰਤ ਗਈ ਤਦ ਅੰਨਮਤੀਆਂ ਨੇ ਲੜਕੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਦਿਲ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਪਰ ਸ੍ਰਦਾਰ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਖਯਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅਪਨੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗਾ ਜਿਸ ਤੇ ਉਹ ਨਾ ਗਏ ਕੇਵਲ ਲੜਕੇ ਨੂੰ ਹੀ ਲਜਾਕੇ ਫੇਰੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਹੁਨ ਸਰਦਾਰ ਸੰਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਉਹ ਲੜਕੀ ਵਾਲੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਬਿਸ਼ਾਹ ਲੜਕੇ ਦਾ ਕਰਾ ਦੇਵਾਂਗੇ॥

੯੦੯੦੯੦੯੦੯

ਲੇਖਕ ਇੱਕ ਸਿੰਘ
ਦਿਸ਼ਟਾ

ਨੋਟ :- ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਬਯਾਹ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੰਨਯਾ ਦਾ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਅੱਛਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਅਪਨੇ ਘਰ ਪਰ ਲਿਆਕੇ ਪਿਛਲੇ ਅੰਨਮਤੀ ਵੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਫਿਰ ਆਨੰਦ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਲਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਨ ॥

ੴ • ੳ • ੳ • ੳ

ਾਖ: ਖਾ: ਅ:

ਗੁਰ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਤ੍ਤਮਾਈ

ਸ੍ਰੀ ਯੁਤ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਹੈ, ਇਸ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀ ਕਾਰਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਪਨੇ ਪੰਥ ਸੁਧਾਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇਕੇ ਕਿਤਾਰਥ ਕਰੋ ॥ ੧੭ ਜੁਲਾਈ ਐਤਵਾਰ ਸੰਧਯਾ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿੱਦਯਾਰਥੀ ਆਰਟ ਸਕੂਲ ਸੁਧੁੱਤ ਭਾਈ ਚੰਦਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਮਗੜੀਏ ਦੀ ਮੰਗਨੀ ਗੁਰ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹੱਲਾ ਸੱਬਾਂ ਲਾਹੌਰ ਵਿੱਚ ਮਨਾਈ ਗਈ ॥
ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਾਈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਦਿਕ ਰਾਗੀਆਂ ਨੇ ਮੰਗਲਾ ਚਰਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦੇ ਗਾਇਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਸਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਭਾਈ ਨੱਥੂ ਅਰ ਕੱਥੂ ਰਸਾਬੀ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਏ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧ ਕਰ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭੋਲੀ ਵਿੱਚ ਮਿਸ਼ਨੀ ਪਾਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਸੁਰੀਲੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਜੋਟੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤੇ, ਕੁਲ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪੰਜ ੨ ਪਤਾਸੇ ਵਰਤਾਏ ਗਏ, ਇਹ ਸਮਾਂ ਦੇਖਨ ਦੇ ਲਾਯਕ ਸੀ, ਅੰਨਮਤੀ ਗਨੇਸ਼ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹ ਪੂਜਨ ਨਾਲੋਂ ਅਤਥੰਤ ਹੀ ਉਤਮ ਸੀ ਸੋ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਭ ਰਸਮਾਂ ਗੁਰ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨ ਜਿਸਤੋਂ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦੀ ਸੋਭਾ ਹਾਸਲ ਹੋਵੇ ॥

ੴ • ੳ • ੳ • ੳ

ਲੇਖਕ ਇਕ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ਟਾ

ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਸਟੀਜਦ ਕਸਰਾਂ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਇਸ ਨਗ੍ਰ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਕਾਇਮ ਹੋਈ ਅਰ ਜੋੜ ਮੇਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਭਾਈ ਵਜੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੱਖਯਾਨ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਨਕੇ ਸੰਗਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਈ, ਭਾਈ ਜਗਤ ਸਿੰਘਜੀ, ਭਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿੱਦਯਾਰਥੀ ਸਿੰਘ ਇਸ ਸਭਾ ਨੂੰ ਤਨ ਮਨ ਅਤੇ ਧਨ ਕਰਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ॥

ੴ • ੳ • ੳ • ੳ

ਲੇ: ਦਾਸ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੱਤਾਖੇਲ

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਕਾ

ਭੈਣ-

ਪਯਾਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਥੋੜੇ ਜੇਹੇ ਚਿਰ ਥੋੜੇ ਹੋਈ ਹੈ ਅਰ ਅੰਨਮਤੀਆਂ ਦਾ ਭੀ ਏਥੈ ਜੋਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭਾ ਉਨੱਤੀ ਪਰ ਹੈ ਜਿਸ ਤੇ ਪੰਜਾਹ ਤਕ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹ ਗਏ ਹਨ ਅਰ ਆਸ਼ਾ ਹੈ ਜੋ ਬਹੁਤ ਭਾਈ ਖਾਲਸਾ ਸਜਨਗੇ ॥

ੴ • ੳ • ੳ • ੳ

ਲੇ: ਦਾਸ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ
ਭੈਣ ਤਹਸੀਲ ਚਕਵਾਲ

ਗੁਰ ਰੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਣ

ਮਾਧੋਵਾਲ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਭਾਈ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ਪਰ ਸਾਰੀ ਗੁਰੂ ਮ੍ਰਯਾਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਪਰੰਤੂ ਅੰਨਮਤੀ ਐਥੋਂ ਤਕ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਏ ਜੋ ਗਲੀ ਗਲੌਜ ਤਕ ਨੌਬਤ ਪਹੁੰਚ ਗਈ, ਜਿਸ ਪਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੇ ਏਕਾ ਕਰਕੇ ਇਕਰਾਰ ਕਰ ਲੀਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਅੰਨਮਤੀ ਕਾਰਰਵਾਈ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਰ ਜੋ ਕਰੇਗਾ ਸੋ ਬਰਾਦੀ ਤੇ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ॥

ੴ • ੳ • ੳ • ੳ

ਲੇ: ਦਾਸ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਨਗਰ ਰਾਉਲੀ ਧਾਨਾ ਨੂਰਪੁਰ
ਤਹਸੀਲ ਉਨਾ

ਅਸਮਾਨਾ

ਪਿਆਰੇ ਐਡੀਟਰ ਜੀ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਇੱਕ ਮੇਤਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮੇ ਸਿੰਘ ਦਾ ਐਥੇ ਚਲਾਣਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਖਾਲਸਾ ਸ਼ਬਦ ਗਾਉਂਦਾ ਗਿਆ, ਅਰ ਭਾਈ ਮਈਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਛੁਹਾ ਆਦਿਕ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਅਪਨੇ ਪਾਸ ਤੇ ਦਿੱਤੀ, ਅਰ ਅੰਗੀਠੇ ਪਰ ਰੱਖ ਕੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਯਾ, ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ੫) ਰੁਪੱਟੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਕਰਾਏ, ਭਾਈ ਮਈਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ੩), ਭਾਈ.....ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ॥ ੬) ਖਾਲਸਾ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰਾਏ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਵਾਲਦਾਰ ਨੇ ਭੀ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ ॥

ੴ • ੳ • ੳ • ੳ

ਲੇ: ਦਾਸ ਲਾਭ ਸਿੰਘ
ਤੋਪਖਾਨਾ ਨੰ: ਅਸਮਾਨਾ

ਜਦੋਂ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਨੇ ਵੀ ਲੰਮਾ ਹਾਉਕਾ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

ਡਾ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਸਰਹਿੰਦੀ

ਉੱਝ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸਿੰਖ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਲ੍ਹਾਨਾਲ ਲਥਪਥ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੁੱਕਲ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਗਾਬਾਵਾਂ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਘੱਲ੍ਹਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਟੀ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪ-ਮੁਹਾਰੇ ਅਸ਼ ਅਸ਼ ਕਰ ਉਠਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ੩੦੦ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜੇ ਤਸੀਹੇ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਤੁਢਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੰਗੇ ਪਿੰਡੇ ਤੇ ਹੰਡਾਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਤੇ ਲਾਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਤਾਹੀਉਂ, ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ 'ਖੂਨੀ ਦੀਵਾਰ' ਸਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਵਿਹੜਾ ਮੱਲ ਖਲੋਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਸ ਦੁਖਾਂਤ ਤੋਂ ਉਪਜਿਆ ਦਰਦ, ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਹਾਉਕਾ ਬਣ ਕੇ ਹਿੱਕ ਨੂੰ ਚੀਰਦਾ ਹੋਇਆ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਰ ਅਸਲ ਕੁਝ ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੋ ਨਿਭਦਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੁਖਾਂਤ ਨਾਲ ਹੋਏ ਜਖਮ ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਿਸਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਵੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਦੁਖਾਂਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਛੂੰਘਾ ਪੱਛ ਮਾਰਿਆ;

ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਮੁੱਚਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਈਜੋੜਿਆ ਗਿਆ।....ਪਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦੀ ਅੱਗ ਭੜਕ ਉਠੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਇਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੋਚ ਤੇ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ- ਨਕੋਰ ਸੇਧਾਂ ਵਿੱਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅਣਖ ਤੇ ਗੈਰਤ ਨਾਲ ਜਿਉਣਾ ਤੇ ਮਰਨਾ ਸਿਖਾਇਆ। ਇਹ ਸਾਕਾ ਸਹਹਿੰਦ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕੋਲ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਆਫ਼ਤ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਚੌਤਾ ਸੀਨਾ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ, ਠਰ੍ਹਮਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦਿਲ ਹੈ।

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਕਾ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਦੱਮੀ, ਉਤਸ਼ਾਹੀ, ਸਿਦਕੀ ਤੇ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਕੌਮ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਇਸ ਬੇਨੜੀਰ ਘਟਨਾ ਨੇ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਰੂਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਦੀ ਤਕਦੀਰ ਤੇ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਬਲਲਣ ਵਿੱਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਖ ਉਸ ਸ਼ਾਹ-ਰਾਹ 'ਤੇ ਹੋ ਤੁਰੇ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬੈਰ!

ਆਏ! ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਤੁਰਦਿਆਂ, ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਅਤੇ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀਏ ਜਿੱਥੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਖ ਰਾਜ ਦਾ ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰ ਗੱਡਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ, ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ (੯ਸਾਲ) ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ (੨ਸਾਲ) ਨੂੰ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿਖੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਦੀਵਾਰ ਵਿੱਚ ਚਿਣਵਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਦੜਾਗੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਜਬਰ, ਜੁਲਮ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਕਰੋਧ ਦੀ ਸਿਖਰ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਰਬਲ ਇਸਤਰੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹਠ-ਧਰਮੀ ਤੋਂ ਬਚੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਨਫਰਤ ਦੀ ਲਾਟ, ਜੀਵਨ ਭਰ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸੀਨੇ ਵਿੱਚ ਬਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ, ਸਿੱਖ ਹਿਰਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਨਿਰੰਤਰ ਬਲ ਰਹੀ ਇਸ ਲਾਟ ਸਦਕਾ ਹੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਕਾਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਦਾ। ਪੈਰ!

ਸਾਕਾ ਸਹਹਿੰਦ ਦੀ ਲੜੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ੨੧ ਦਸੰਬਰ, ੧੭੦੪ ਈ: ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਲਗਪਗ ੧੫੦੦ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ, ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰ ਕੇ ਰੋਪੜ

ਵੱਲ ਕੁਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਇਕ ਠੰਢੀ ਤੇ ਵਰਖਾ ਦੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਮੁਗਲ ਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਘਮਸਾਨ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ(ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ) ਅਤੇ ਛੇਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਵਹੀਰ ਨਾਲੋਂ ਨਿਹੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਰਸੋਈਆਂ ਗੰਗੂ ਬਾਹਮਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ 'ਸਹੇਤੀ(ਨੇਤੇ ਮੌਰਿੰਡਾ)' ਵਿਖੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਇਥੋਂ, ਮੌਰਿੰਡੇ ਦਾ ਕੋਤਵਾਲ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗਿਛੜਾਰ ਕਰਕੇ ਸਰਹਿੰਦ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ੨੩ ਦਸੰਬਰ ੧੭੦੪ ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਛੋਜਦਾਰ, ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਸ਼ਾਹੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੱਕ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਇਕ ਬੁਰਜ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਠੰਡਾ ਬੁਰਜ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

੨੪ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਬੈਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਣ। ਪਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਬੜੀ ਦਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ।

ਦੂਜੀ ਪੇਸ਼ੀ:- ੨੫ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਨਕਦੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੇਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਕੋਈ ਵਾਹ ਨਾ ਚੱਲਦੀ ਵੇਖ ਕੇ, ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਕਬੂਲ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਦੀਵਾਰ ਵਿੱਚ ਚਿਣ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਖਰ ਦੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ (ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵਰਟਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ)। ਇਹ ਉਹ ਫੈਸਲਾ ਸੀ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਲਜੇ ਸੱਲ੍ਹ ਗਿਆ, ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਅੱਖ ਸਿੱਲ੍ਹੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਹੁਕਕੀਂ ਰੋਇਆ। ਉਂਝ ਵੀ “ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਲਮ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ”-ਬਰਨਜ਼। ਪੈਰ! ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ ਦੇ ਨਵਾਬ ਸੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ‘ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਅਗਾ’ ਮਾਰਿਆ, ਜਿਸ ਲਈ ਸਿੱਖ ਉਸ ਦੇ ਸਦਾ ਰਿਣੀ ਰਹਿਣਗੇ।

ਮਾਸੂਮ ਸਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਕੰਧ ਵਿੱਚ ਚਿਣਵਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਉਹ ਕੁਲਹਿਣੀ ਘੜੀ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰ

ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

“ਯਹ ਦੌਰ ਭੀ ਦੇਖਾ ਹੈ, ਤਾਰੀਖ ਕੀ ਨਜ਼ਰੋਂ ਨੇ, ਲਮਹੋਂ ਨੇ ਖਤਾ ਕੀ ਥੀ, ਸਦੀਓਂ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਪਾਈ।”

ਜਦੋਂ ਕੰਧ ਛਾਤੀ ਤੱਕ ਅੱਪੜ ਗਈ ਤਾਂ ਆਰਜੀ ਢਾਂਚਾ ਧੱਤੱਮ ਛਿੱਗ ਪਿਆ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਬੋਜੀ ਪ੍ਰੇ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ :- “THE TEMPORARY STRUCTURE TUMBLED DOWN, AND THEY (SAHIBZADAS) WERE TAKEN OUT OF THE BRICKS UNCONSCIOUS” ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਪੰਨਾ ੧੨੧। ਇਸੇ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ।

ਨੋਟ ਕਰੋ:- ਰਵਾਇਤੀ ਧਾਰਨਾ ਇਹ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੀਵਾਰ ਵਿੱਚ ਚਿਣਵਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ ‘ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਧੜ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਦੂਜਾ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ੨੬ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਤੀਸਰੀ ਵਾਰ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ੨੬ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਵਰਤੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੀਸਰੀ ਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ੨੭ ਦਸੰਬਰ, ੧੭੦੪ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤੀਸਰੀ ਪੇਸ਼ੀ:- ਤੀਸਰੀ ਪੇਸ਼ੀ (੨੭ ਦਸੰਬਰ) ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਦੀ ਉਹੋ ਰਟ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ, ਪਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਉਡੋਲ ਰਹੇ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਅਡੋਲਤਾ ਤੇ ਨਿਡਰਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਅੱਗ ਵਗੇਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੰਦਿਆਗੀ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਮਾਣੇ ਦੇ ਜੱਲਾਦਾਂ, ਸਾਸ਼ਲ ਬੇਗ ਤੇ ਬਾਸ਼ਲ ਬੇਗ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ (ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਦੋ ਮਾਰੂ ਟੱਕ ਵੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ)। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਕਲਮ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਅਨੇਕਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹਵਾਲੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ। ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ ‘ਪਾਚੀਨ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:-

ਦੇ ਗੋਡੇ ਹੋਠ, ਕਰ ਜਿਬਾਹ ਛਾਰੋ॥ ਤੜਡ ਤੜਡ ਗਈ ਜਿੰਦ ਉਡਾਇ॥ (ਜਿਬਾਹ, ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ

ਅਰਥ ਹੈ ਛੁਗੀ ਨਾਲ ਹਲਾਲ ਕਰਨਾ)। ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ 'ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਭਾਈ ਸੁੱਖ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ 'ਗੁਰਬਿਲਾਸ' ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮੋਹਰ ਇਉਂ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ:- ਦੇਊ ਸਿਸਨ ਕੇ ਸੀਸ ਉਤਾਰੀ, ਦਾਏ ਕਾਟ ਉਨ ਅਪਮ ਗਵਾਰੀ॥ ਗੱਲ ਕੀ, "ਬਾਹੋ ਫੜ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਜੱਲਾਂ ਬਕਰਿਆਂ ਵੱਤ ਕੋਹੇ। ਗੋਡਿਆਂ ਹੇਠਾਂ ਲੈ ਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਗਲ ਵਿੱਚ ਛੁਰੇ ਖੜੋਣੇ।

"ਇਹ ਖੂਨੀ, ਸਾਕਾ ੧੩ ਪੋਹੋ, ਸੰਮਤ ੧੭੬੧ ਮੁਤਾਬਿਕ ੨੨ ਦਸੰਬਰ, ੧੭੦੪ ਈ: ਨੂੰ ਵਾਪਰਿਆ। ਪਰ ਕੁਝ ਪੁਰਾਤਨ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਤੇ ਪੋਹੋ ੧੭੬੨ ਬਿ: ਦਰਜ ਹੈ।) ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਕਾਰਨ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਸਦਮਾ ਨਾ ਸਹਾਰਦੇ ਹੋਏ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਮੁੜ ਹੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਾ ਆਏ (ਮਾਤਾ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਬੁਰਜ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰਕੇ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਧਾਰਨਾ ਉਕਾ ਹੀ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹੈ।) ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਇਕ ਉਪਾਸਕ, ਦੀਵਾਨ ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਸਕਾਰ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇਕ ਟੁਕੜਾ ਭਾਰੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰ ਕੇ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ—ਸਬੰਧਤ ਧਰਤੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ 'ਤੇ ਅਸ਼ਰਫੀਆਂ ਵਿਛਾ ਕੇ ਮੁੱਲ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ: ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਇਕ ਨਵਾਂ ਮੌਜੂ ਦਿੱਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸੌਦਾ ਮੁਹਾਲ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾ ਪਿਆ। ਬਾਲਮੀਕੀ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਰਤਾ ਵੀ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।"

ਦਰਅਸਲ "ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬਹੁਰ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਸੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" — ਮਹਾਂਭਾਰਤ। ਆਓ ਵੇਖੀਏ! ਸਮਾਂ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜੀਰ ਭਾਂ ਕਿਵੇਂ' ਉਸੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸੀ ਕਿ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮੱਠ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੰਗ ਮੰਚ 'ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਨਾਇਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ। ਜਿੱਤਾਂ ਦੇ ਇਕ ਲੰਮੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਅਤੇ ਹਰ ਮੈਦਾਨ ਫਤਹਿ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਿਤਮਾਂ ਦੀ ਨਗਰੀ—ਸਰਹਿੰਦ ਵੱਲ ਵਾਗਾਂ ਮੌਜੀਆਂ।

ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ੧੨ ਕੋਹ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ

ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਆ ਮੱਲਿਆ। ਇੱਥੋਂ ੧੨ ਮਈ, ੧੭੧੦ ਨੂੰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜੀਰ ਭਾਂ ਦੀਆਂ ਛੋਜਾਂ ਨਾਲ ਘਮਸਾਨ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜੀਰ ਭਾਂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਦਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਰੱਥ ਆਇਆ। ਇਸਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਕਰਜ ਵਿਆਜ ਸਮੇਤ ਮੇਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਤਫਾਕ ਵੱਸ, ਕਈ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਜੇਤੂ, ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜੀਰ ਭਾਂ ਇਕ ਬਹਾਦਰ ਪਠਾਣ ਜਰਨੈਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬਹਾਦਰਾਂ ਵਾਂਗ ਲੜਦਾ ਹੋਇਆ ਰਣ-ਭੂਮੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਿਆ। ੧੪ਮਈ, ੧੭੧੦ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਜੇਤੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਸਰਹਿੰਦ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਇਸ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਇਸੇ ਚੜ੍ਹਤ ਦੌਰਾਨ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਲੋਹਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਸਿੱਕਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ! ਇਹ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਗਲਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਗਜ਼ਨਵੀ, ਤੈਮੂਰ ਤੇ ਬਾਬਰ ਦੇ ਮਾਨਦਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਆਨ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ 'ਖੂਨੀ ਦੀਵਾਰ' ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦਾ ਨੀਂਹ-ਪੱਥਰ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ, ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ 'ਸੱਚ ਕੀ ਬੇਲਾ' ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਖੂਨੀ ਦੀਵਾਰ' ਨੇ ਆਪ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਰਾਹ ਵਿਖਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ ਵਿਖਾਉਂਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਛੋਟੇ ਲੋਹ ਪੁਰਸ਼ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ, ਅੱਜ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਜੁੜੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਰਹਿੰਦ ਦੀ ਲਹੂ ਭਿੜੀ ਪਰਤੀ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਸੂਰਮੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਰਮਾਇਆ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਬਲਹੀਣ ਤੇ ਮੁਰਦਾਦਿਲ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ, ਆਓ! ਆਪਾਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨੌਜੂਨੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਇਕ ਸਾਫ਼-ਸੁਖਰੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਸਾਂਭੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਈਏ। ਉੱਝ ਵੀ:- "ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਹੀਦ, ਤੁਹਾਥੋਂ ਕੋਈ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।" - ਪਾਸ

੯ • ੯ • ੯ • ੯

9217845812

ਤਿਲਕੁ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰੇ ਤਿਲਕੁ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ 'ਦੁਪਾਲਪੁਰ'

'ਡਗ---ਡਗ---ਡਗ---ਡਗ--- ਸੁਣੋ-ਸੁਣੋ-ਸੁਣੋ !!-- ਦੀਨਾਂ ਦੁਖੀਆਂ ਦੇ ਕਸ਼ਟ ਨਿਵਾਰਨ ਵਾਸਤੇ---ਸਭ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਨੌ ਨਿਧਾਂ ਬਾਰਾਂ ਸਿਧਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ,ਸਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਇੱਕ ਸੌ ਅੱਠ ਮਹੇਸ਼ਾ ਯੋਗੀ ਜੀ ਪਧਾਰੇ ਹੋਏ ਨੇ----ਡਗ-ਡਗ'--ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ-ਪਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਕੇ ਪਹੁੰਚੋ ਜੀ----- !!

ਪਿੰਡਾਂ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਦੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਢੰਡੋਰਚੀ ਉੱਚੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਘੁੰਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਲਾਕੇ ਭਰ ਦੇ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਲੋਕ ਮੁਨਾਦੀ ਵਾਲਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਥਾਨ ਵੱਲ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸਾਧਨਾ ਰਾਹੀਂ ਭੱਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਰੱਬ ਦੇ ਭੈਅ ਵਾਲੇ ਜਨ-ਸਧਾਰਨ, ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਯੋਗੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ 'ਸੁਭ ਆਮਦ' ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਧੂਆਂ ਜੋਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਜਲੋਂ ਵਿੱਚ ਸਜਿਆ ਫ਼ਬਿਆ ਮਹੇਸ਼ਾ ਯੋਗੀ ਆਪਣੇ ਆਸਣੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਮੰਦ-ਮੰਦ ਮੁਸਕਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਯਥਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਉਸਦੇ ਚੇਲੇ-ਚਾਟੜੇ ਨਾਲੋਂ-ਨਾਲ ਸਮੇਟ ਰਹੇ ਨੇ! ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਹੈ ਜਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਗੜ੍ਹ ਸੰਕਰ ਨੇੜਲੇ ਕਸਬੇ ਸਮੁੰਦਰੇ ਦਾ। ਸਮਾਂ ਹੈ ਪੰਜਾਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਤਾ-ਗੱਦੀ ਵੇਲੇ ਦਾ। ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਮਹੇਸ਼ਾ ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਯੋਗੀ ਆਪਣੀ ਆਮਦ ਦਾ ਪੂੰਆਂ-ਧਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਿਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਵਾਰ 'ਦਰਸ਼ਨ' ਕਰ ਲਏਗਾ, ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਵਰ੍ਹੇ ਕੈਲਾਸ਼ ਪ੍ਰਬਤ ਨਿਵਾਸ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਬੈਕੁੰਠ ਵਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਮੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੀ-ਅਭਿਲਾਸੀ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਜੋਰਾ ਸ਼ੋਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸੰਦਕਾ ਧੜਾ-

ਪੜ ਲੋਕੀ' ਸਮੁੰਦਰ ਕਸਬੇ ਵਿਖੇ ਉਸਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਲੱਗੇ। ਕਈ ਦਿਨ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚਲਦਾ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਮਹੇਸ਼ੇ ਕੋਲ ਧਨ-ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਫੇਰ ਲੱਗ ਗਏ। ਹੌਕਾਰੇ ਹੋਏ ਯੋਗੀ ਨੇ ਹੁਣ ਇਲਾਕੇ ਦੀ 'ਪੜਤਾਲ' ਕਰਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੇਰੇ 'ਰਗੜੇ ਬੱਲੇ'ਆਉਣ ਤੋਂ 'ਕੋਈ'ਸੁੱਕਾ' ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ! 'ਸੇਲ' ਲਾਉਣ ਵਾਂਗ ਉਸ ਨੇ ਕੁੱਝ ਹੋਰ ਦਿਲ-ਖਿੱਚਵੇਂ ਵਰਾਂ-ਅਸੀਸਾਂ ਦੀ ਮੁਨਾਦੀ ਕਰਵਾਈ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਮੋਹਤਬਰ ਪੰਚਾਂ-ਖਤ੍ਥੈਂਚਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਖਾਸ ਬੰਦਾ ਮੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿਸਾਬ ਜਿਹਾ ਲਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੜ੍ਹ ਸੰਕਰ ਦਾ ਇੱਕ ਤਿਲਕਾ-ਤਿਲਕਾ ਨਾਮ ਕਰਕੇ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਆਂਢੀਆਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਜੋਰ ਪਾਉਣ'ਤੇ ਵੀ ਆਪ ਦੇ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਢੁੱਕਿਆ।

ਉਣ-ਝੁਣੀ ਜਿਹੀ ਲੈ ਕੇ ਯੋਗੀ ਨੇ ਮੇਡੇ ਛੰਡਕੇ! ਉਸਨੇ ਬਰਕਤਾਂ-ਅਸੀਸਾਂ ਦਾ 'ਡਬਲ-ਪੈਕੇਜ' ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਕੁੱਝ ਆਦਮੀ ਗੜ੍ਹ ਸੰਕਰ ਰਹਿੰਦੇ ਤਿਲਕੇ ਪਾਸ ਭੱਜੇ। ਅੱਗਿਉਂ ਤਿਲਕੇ ਨੇ ਠੋਕ ਕੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਮਹੇਸ਼ੇ ਯੋਗੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਯੋਗੀ ਦੇ ਚਾਟੜੇ ਨੂੰਠੇ ਵਰਗਾ ਮੂੰਹ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਸਮੁੰਦਰੇ ਆ ਗਏ।

ਬਿਰਤਾਂਤ ਲਿਖਦਿਆਂ 'ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ-ਖਾਲਸਾ' ਦੇ ਪੱਚੀਵੇਂ ਅਧਿਆਏ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲਕੇ ਦਾ ਸਿਰਤ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿਦਕ ਦੇਖ ਕੇ, ਮਹੇਸ਼ਾ ਯੋਗੀ ਖੁਦ ਗੜ੍ਹ ਸੰਕਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਉਪਰੋਕਤ ਗ੍ਰੰਥ-ਕਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਪਤਾ ਲੱਗਣ'ਤੇ ਭਾਈ ਤਿਲਕੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰ ਲਿਆ। ਭਾਈ ਕਾਨੂੰ ਸਿੰਘ ਨਾਭ ਜੀ ਨੇ 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਦੇ ਪੰਨਾ ਪਦੰਦਰ'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਹੇਸ਼ਾ ਯੋਗੀ, ਭਾਈ ਤਿਲਕੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਗਿਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਤਿਲਕਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਢੱਕ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਯੋਗੀ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਝਲਕ ਨਾ ਪੈ ਜਾਏ!— ਧੰਨ ਸਿੱਖੀ--- ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ!— ਜੇ ਤੂੰ ਤੁੱਠਾ ਕਿਪਾ-ਨਿਧਾਨ ਨਾ ਦੂਜਾ ਵੇਖਾਲ!!!'ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਯੋਗੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਗਿੜ ਗਿੜਾ ਕੇ ਭਾਈ ਤਿਲਕੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਸਿੱਖਾ, ਚਿਹਰੇ ਤੋਂ ਕੱਪੜਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੂੰ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ? ਤਾਂ ਭਾਈ ਤਿਲਕਾ ਨਿਮਰ ਭਾਵ ਨਾਲ ਬੋਲਿਆ— "ਮੈਂ ਪਾਪੀ ਕੌਣ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ 'ਦਰਸ਼ਨ' ਦੇਣ ਵਾਲਾ! ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਜੋਤ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚ।"

ਇਹ ਸਾਖੀ ਅੱਗੇ ਕਾਢੀ ਲੰਬੀ ਹੈ। ਮਹੇਸ਼ਾ ਯੋਗੀ ਆਖਰ ਭਾਈ ਤਿਲਕੇ ਨਾਲ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਕਰਮ-ਕਾਂਡ, ਡੰਡ-ਪਖੰਡ ਦੇ 'ਡੇਰੇ ਸਥਾਪਤ' ਕਰਨੇ ਛੱਡ ਕੇ ਮਹੇਸ਼ਾ ਯੋਗੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਕ। ਅੱਜ ਵੀ ਸਮੁੰਦਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੋਂ 'ਮੇਸਿਆਣਾ' ਨਾਂ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਕਾਇਮ ਹੈ ਜੋ 'ਮਹੇਸ਼-ਆਣਾ' ਤੋਂ ਵਿਗੜਕੇ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੜ੍ਹ ਸੰਕਰ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਲਾਗੇ 'ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ' ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ। ਇੱਕ ਨੀਤੀ-ਵਾਕ ਹੈ— 'ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬੀਤੇ ਵੱਲ ਪਿਸਤੌਲ ਚਲਾਉਗੇ, ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਤਹਾਨੂੰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ! ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬੀਤੇ ਵੱਲ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਹੀ ਫਾਇਰ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ! ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਕੰਨ ਪਾਟਾ ਯੋਗੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਸਿਦਕੀ ਸਿੱਖ ਦੇ ਸਿਰੜ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਕੌਮੀ ਵਿਹਿਜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤੇ ਕੰਨਾਂ ਵਾਲੇ ਲਗੜ-ਬੱਗਾਂ ਦੀਆਂ ਹੇੜਾਂ ਤੁਰੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਲੈ ਕੇ, ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਲਿਬਾਸ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ 'ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਨਾ ਹੇਠ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਆਪਣੇ ਨਾਲ' ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਡੇਰਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਛਪੰਜਾ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਛਪੀ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਲਿਖਾਰੀ ਗਿਆਨੀ ਉਪਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸੱਚਾ ਗੁਰੂ' ਦੇ ਮੁੱਖ-ਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾ (ਸਿੰਘ ਬਦਰਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ

ਹੈ— ਅੱਜ ਨੌਬਤ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦੇ 'ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇਸਾਂ-ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਸਵਾਂਗ ਧਾਰ ਕੇ' ਫਿਰ ਰਹੇ, ਅਤੇ 'ਗੁਰੂ'— 'ਗੁਰ-ਮੰਤਰ' ਆਦਿ ਮੁਫ਼ਲੇ ਸਿੱਖੀ-ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਨੂੰ ਗਲਤ-ਮਲਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ, ਆਪੋ ਆਪਣੀ 'ਸਿੱਖੀ ਸੇਵਕੀ' ਬਣਾ ਕੇ 'ਮਨਮਤਿ' ਦੇ ਅੱਡੇ 'ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।" (ਸਫ਼ਾ) ਇਸੇ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਫੇਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕੌਮ ਵਿੱਚ ਕੌੜੀ ਵੇਲ ਵਾਂਗ ਵਧਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਗੁਰੂ— ਡੰਮ ਬਾਬਤ, ਕਰੁਣਾ ਭਰੀ ਇੱਕ ਰੁਬਾਈ ਲਿਖੀ ਹੈ:-
ਦਸ ਜਾਮੇ ਸੀ ਧਾਰ ਆਪਣੇ, ਬਹੁ ਉਪਕਾਰ ਕਮਾਏ।
ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ 'ਗੁਰ-ਗੱਦੀ' ਤੇ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਗਟਾਏ।
ਗੁਰੂਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਤਾਬਿਆ ਖਾਲਸਾ, ਸਾਜੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ।
ਸਭ ਸਤਸੰਗੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਅਰ, ਪੰਥ ਦੀ ਸ਼ਰਣੀ ਲਾਏ।
ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਏਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ, ਗੁਰਸਿੱਖ ਭੁੱਲਦੇ ਜਾਵਣ।
ਸਿੱਖੀ ਸ਼ਰਣ ਗੁਰੂ ਦੀ ਛੱਡ ਕੇ, ਆਪੂਰ੍ਵ ਗੁਰੂ ਕਹਾਵਣ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ, ਹੋ ਕੇ ਬੇ-ਮੁਖ ਗੁਰ ਤੋਂ।
ਕੱਚੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਚੇਲੇ ਇਹ ਸਭ, ਭੰਬਲ ਭੂਸੇ ਖਾਵਣ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਲਾਕਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ
ਗੜ੍ਹ ਸੰਕਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਸਬੱਬ ਬਣਦਾ
ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅੱਗਿਉਂ 'ਗੁਜਰਨ
ਲੱਗਿਆਂ ਏਹੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਏ, ਜਿਵੇਂ ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ, ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ 'ਤਿਲਕੂ ਸਿੱਖਾਂ' ਨੂੰ 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ—
"ਓਏ ਤਿਲਕਦੇ ਫਿਰਦੇ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਭਟਕਦੇ ਫਿਰਦੇ ਭੁੱਲੜ
ਸਿੱਖੋ, ਹਾਲੇ ਵੀ 'ਕੱਚੜਿਆਂ ਸਿਉਂ' ਤੋੜ ਕੇ ਪੱਕੇ ਗੁਰੂ ਸੰਗ
ਜੋੜ ਲਵੇ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਸਵਾਂਗ ਧਾਰੀ ਫੇਰੇ-ਦਾਰ
ਵਿਹਲੜਾਂ ਦੇ ਮਗਰ-ਲੱਗ ਬਣ ਕੇ, ਕਿਉਂ 'ਆਪਣਾ ਝੁੱਗਾ-ਚੋੜ
ਕਰਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਓ!— ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ
ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇਹ
ਧਾਰੀ ਦਾ ਪੁਜਾਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਕਤੱਈ ਲੋੜ
ਨਹੀਂ!!"..... ਭਾਈ ਤਿਲਕੂ ਦੀਆਂ 'ਵਾਜਾਂ ਤਿਲਕੂ ਸਿੱਖ
ਸੁਣਨਗੇ? ਦਾਤਾ ਜਾਣੇ!

॥੬॥੬॥੬॥੬॥੬॥

001-408-903-9952

ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸ.ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਲਗਨ, ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਸਹਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਲਕੀਰ ਦੇ ਫਕੀਰ ਬਣਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਹਰ ਉਸ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆਪ ਗਏ ਤੇ ਉਥੋਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਵਟਾਂਦਰੇ ਕੀਤੇ, ਆਪ ਤਸਵੀਰਾਂ ਖਿੜੀਆਂ ਤੇ ਭੁਗੋਲਿਕ ਸਥਿਤੀ ਵੇਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਖੋਂ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਇੰਝ ਉਹ ਇਸ ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਲਹਿਜਾ ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਦਰ ਨੇ ਇਸ ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਦੀ ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਸਵਾਦਲੀ ਤੇ ਰੱਚਿਕ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ੨ ਰੁਕਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਸਗੋਂ ਮੰਤਰ ਮੁਗਧ ਹੋਕੇ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਜਾਨਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੱਦ-ਕਾਠ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਸਰਹੁਣੀਂ ਰਚਨਾ ਕਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਹੋਰ ਲੰਮੇਰੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਵੀ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਈ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਕੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਛੋਟੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮੇਟਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸ. ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਧਾਈ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ। ਅਦਾਰਾ ਭਾਈ ਇੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ, ਫੋਨ ਜਾਂ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਸਰਾਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹੋਈ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਇਸ ਲੜੀਵਾਰ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਦੇ ਪੰਨੇ ਕੁੱਝ ਜਿਆਦਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਕਾਂਡ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ ਅਗੋਂ ਵੀ ਲੜੀਵਾਰ ਸਿਲਸਿਲਾ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

ਸੰਪਾਦਕ

ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਦਾ ਚੜ੍ਹ ਆਉਣਾ

ਜਗਤ ਰਾਏ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਆਉਣਾ

22- ਕੀਤਾ ਜਾਇ ਉਤਾਰਾ ਜਾ ਗੜ੍ਹੀ ਅੰਦਰੂ,
ਜਗਤ ਰਾਏ ਸੀ ਭੁੱਜ ਮਨੂਰ ਹੋਇਆ।
ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲਦਾ ਬੋਲ-ਕੁਬੋਲ ਭੈਤੇ,
ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦੇ ਨਸੇ ਮੜਾਰੂਰ ਹੋਇਆ।
ਲੱਗਾ ਸੋਰ ਮਚਾਉਣ ਚੜ੍ਹ ਛੱਡ ਉਤੇ,
ਦਜਾ ਸਿੰਘ ਸੀ ਵੇਖ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਇਆ।
ਜਾਇ ਪਕੜਿਆ ਸੰਖੀਓਂ ਸੋਰ ਵਾਂਗੂ,
ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਭੁੱਖ ਲਾਲ ਤੰਦੂਰ ਹੋਇਆ।

ਜਗਤ ਰਾਏ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਨਾ

23- ਜਗਤ ਰਾਏ ਦਾ ਵੇਖ ਵਰਤਾਵ ਐਸਾ,
ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਜੀਤ ਇਤਾਬ ਹੋਏ।
ਧੂ ਲਈ ਕਿਰਪਾਨ ਮਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ,
ਅਗਨ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਵਿੱਚ ਕਬਾਬ ਹੋਏ।
ਕਰੀਏ ਏਸੇ ਦਾ ਕੰਮ ਤਮਾਮ ਪਹਿਲਾਂ,
'ਕੱਠੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਿੰਘ ਸਤਾਬ ਹੋਏ।
ਜਾਇ ਘੇਰਿਆ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤਾਈਂ,
ਸਭੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਬੇ-ਜਵਾਬ ਹੋਏ।

ਜਗਤ ਰਾਏ ਦਾ ਡਰਨਾ

24- ਵੇਖੀ ਮੌਤ ਜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੀ ਸਾਵੀਂ,

ਜਗਤ ਰਾਏ ਦਾ ਕਾਲਜਾ ਛੁੱਲ ਗਿਆ।
 ਹੱਥ ਪੈਰ ਸੀ ਦੇਣ ਜਵਾਬ ਲੱਗੇ,
 ਸਾਹ ਸੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਛੁੱਲ ਗਿਆ।
 ਸਭੇ ਰਾਖੇ ਸੀ ਪਾਰ ਬੁਲਾਇ ਦਿੱਤੇ,
 ਸ਼ਾਹੀ ਸ਼ਾਨ ਤੇ ਸ਼ੋਕਤਾਂ ਛੁੱਲ ਗਿਆ।
 ਵਿੱਚ ਕੋਠੜੀ ਬੰਦ ਪਰਿਵਾਰ ਕੀਤਾ,
 ਪੂਰੀ ਗੜ੍ਹੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਿਆ।

ਗੜ੍ਹੀ ਉਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ

25- ਇਕ ਪਹਿਰ ਸੀ ਰਾਤ ਬਤੀਤ ਹੋਈ,
 ਕਾਬਜ਼ ਗੜ੍ਹੀ ਦੇ ਉਤੇ ਸਰਦਾਰ ਹੋਏ।
 ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਂਗ ਸੀ ਦਾੜ੍ਹੇ ਸਿੰਘ ਸੂਰੇ,
 ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਮਬਰਦਾਰ ਹੋਏ।
 ਗੁੰਜ ਪਿਆ ਆਸਮਾਨ ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਥੀਂ,
 ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਸੀ ਸਭੇ ਨਰ-ਨਾਰ ਹੋਏ।
 ਆਇਆ ਵਿੱਚ ਚਮਕੈਰ ਭੁੱਚਾਲ ਜਿਵੇਂ,
 ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਸਿਉਂ ਸਿੰਘ ਖੂੰਖਾਰ ਹੋਏ।

ਗੜ੍ਹੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਰਵੇਸ਼

26- ਹੋਏ ਗੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਰਵੇਸ਼ ਸਾਰੇ,
 ਸਿੰਘ ਸੂਰਮੇ ਸੁਕਰ ਮਨਾਵਦੇ ਨੇ।
 ਥੱਕੇ ਹਾਰੇ ਤੇ ਭੁੱਖ ਨੇ ਚੂਰ ਕੀਤੇ,
 ਕਮਰ ਕੱਸਿਆਂ ਤਾਈਂ ਹਟਾਵਦੇ ਨੇ।
 ਕਈ ਕਰਨ ਰਹਿਰਾਸ ਦਾ ਪਾਠ ਬੈਠੇ,
 ਕਈ ਘਰੇ ਗਰੀਬੂ ਦੇ ਜਾਵਦੇ ਨੇ।
 ਲੰਗਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ,
 ਮੁਦ ਛਕਦੇ ਅਤੇ ਛਕਾਵਦੇ ਨੇ।

ਗਰੀਬੂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ

27- ਕਰ ਕਰ ਸੇਵਾ ਗਰੀਬੂ ਨਾ ਰੱਜਦਾ ਸੀ,
 ਹੈਸੀ ਅੱਜ ਉਹ ਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਾਹ ਕੋਈ।
 ਘਰੇ ਕੀਤੀ ਦੇ ਕੋਈ ਭਗਵਾਨ ਆਏ,
 ਕੀਕੂੰ ਪੂਜੇ ਨਾ, ਲੱਭਦਾ ਰਾਹ ਕੋਈ।
 ਅੱਜ ਤਾਈਂ ਜੇ ਖਲਕ ਨੂੰ ਪਾਲਦਾ ਸੀ,
 ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਸੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਈ।
 ਕਰੇ ਮੀਰ ਨੂੰ ਕੀਰ ਤੇ ਮੀਰ ਕੀਰਾਂ,
 ਹੈ ਨਾ ਉਸਦਾ ਅੰਤ ਅਥਾਹ ਕੋਈ।

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਗਰੀਬੂ ਦੀ ਉਦਾਸੀ

28- ਤੱਕ ਤੱਕ ਕੇ ਹਾਲ ਬੇਹਾਲ ਐਸਾ,
 ਡਾਢਾ ਭਾਈ ਗਰੀਬੂ ਲਾਚਾਰ ਹੋਇਆ।
 ਦੀਨ-ਦੁਨੀਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਅੱਜ ਵੇਖੋ,
 ਕੀਕੂੰ ਹੋਣੀ ਦਾ ਮੁਦ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਇਆ।
 ਛੱਡ ਪੁਰੀ-ਅੰਨੰਦ ਦੀ ਸ਼ਾਹਿਨ-ਸ਼ਾਹੀ,
 ਦਰ ਦਰ 'ਤੇ ਫਿਰੇ ਮੁਆਰ ਹੋਇਆ।
 ਕੇਹੀ ਉਸ ਅਕਾਲ ਦੀ ਅਜਬ ਲੀਲਾ,
 ਖਾਲਕ ਖਲਕ ਦਾ ਕੇਡ ਗ੍ਰਾਮਖਾਰ ਹੋਇਆ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਗਰੀਬੂ ਨੂੰ ਬਸ਼ਿਸ਼ੀਸ਼ ਦੇਣੀ

29- ਹਾਲ-ਏ-ਦਿਲ ਗਰੀਬੂ ਦਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂ,
 ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੁਖਨ ਛੁਰਮਾਇਆ ਈ।
 ਸੇਵਾ ਤੇਰੀ ਗਰੀਬੂਆ ਸਫਲ ਹੋਈ,
 ਕੋਈ ਉੱਚ-ਮਰਾਤਬਾ ਪਾਇਆ ਈ।
 ਨਾਮ ਚਮਕਦਾ ਰਹੇਗਾ ਜੱਗ ਤੇਰਾ,
 ਪਰੂ ਤਾਰਾ ਜਿਉਂ ਫਲਕ ਸੁਹਾਇਆ ਈ।
 ਸਦਾ ਵਧਦੀ ਰਹੇਗੀ ਵੇਲ ਤੇਰੀ,
 ਰਹੋਂ ਫਲਦਾ ਦੂਣ ਸਵਾਇਆ ਈ।

‘ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸ ਆਉਣਾ

30- ਦੂਜਾ ਰਾਤ ਦਾ ਪਹਿਰ ਬਤੀਤ ਹੋਇਆ, . . .
 ਸਭੇ ਸਿੰਘ ਆਰਾਮ ਛੁਰਮਾਵਦੇ ਨੇ।
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਆਣ ਦੋਵੇਂ,
 ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਨੂੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਂਵਦੇ ਨੇ।
 ਗੁਰੂ ਹੋਇਕੇ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਬੈਠੇ,
 ਨਿਗੁੰ ਅਰਸ ਦੇ ਵੱਲ ਟਿਕਾਵਦੇ ਨੇ।
 ਵਾਪਸ ਪਰਤ 'ਆਏ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਪਿਛੋਂ,
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੁਖਨ ਅਲਾਵਦੇ ਨੇ।

ਦੋਹਾਂ ਵਲੋਂ ਛੁਰਮਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ

31- ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋੜ ਕੇ ਹੱਥ ਦੋਵੇਂ
 ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਰਜ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਸੀ।
 ਭਰ ਕੇ ਅੱਖੀਆਂ ਅਤਿ ਮਾਹੂਸ ਹੋਏ,
 ਗੱਲ ਦਿਲ ਦੀ ਮੂੰਹੋਂ ਉਚਾਰਦੇ ਸੀ।
 ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹਿਣ ਜੋਗੀ,

ਫਿਰ ਵੀ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੈਸਲਾ ਧਾਰਦੇ ਸੀ।
ਬੁੱਲ੍ਹ ਲਰਜ਼ਦੇ ਬਿੜਕ ਜੁਬਾਨ ਜਾਂਦੀ,
ਕਦੇ ਜਿੱਤਦੇ ਤੇ ਕਦੇ ਹਾਰਦੇ ਸੀ।

ਦੋਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਫਰਿਆਦ ਕਰਨਾ

32- ਕਰਕੇ ਹੈਸਲਾ ਅੰਤ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ,
ਮੁਗਲ ਛੋਜ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੁਮਾਰ ਕੋਈ।
ਚੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ ਆਂਵਦੀ ਏ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਵਾਂਗੂ,
ਫਤਹਿ ਮਿਲਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਆਸਾਰ ਕੋਈ।
ਕਿੰਨੀ ਆ ਗਈ, ਕਿੰਨੀ ਏ ਹੋਰ ਆਉਣੀ,
ਹੈ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹਦਾ ਅਸਰਾਰ ਕੋਈ।
ਦੇਵੇਂ ਪਿਸਰਾ ਨਾਲ ਰੂਹ-ਪੋਸ਼ ਹੋਵੇ,
ਛੱਡੋ ਗੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਕਰੋ ਨਾ ਟਾਰ ਕੋਈ।

ਛਰਮਾਨ-ਗੁਰੂ ਜੀ

33- ਜਾਇ ਵਿਚ ਮੁਰਾਕਬੇ ਸਾਹਿਬ ਬੋਲੇ,
ਦੋਇ ਪਹਿਰ ਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਰਾਤ ਸਾਰੀ।
ਸਹਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਭਾਣੇ ਵਰਤ ਜਾਣੇ,
ਅਸਾਂ ਸਾਹਿਬ ਥੀਂ ਕਰ ਲਈ ਬਾਤ ਸਾਰੀ।
ਸੀਸ ਵਾਰਕੇ ਤੁਸਾਂ ਜੋ ਪਾਹੁਲ ਪੀਤਾ,
ਮੈਂ ਵੀ ਮੋੜਨੀ ਦਾਤੇ ਦੀ ਦਾਤ ਸਾਰੀ।
ਹੋਣਾ ਸੁਰਖ਼ਰੂ ਕੱਲ੍ਹ ਚਮਕੋਰ ਅੰਦਰ,
ਅੱਖਿਂ ਤੱਕਸਕੇਗੀ ਕਾਇਨਾਤ ਸਾਰੀ।

ਅਰਜ਼ - ਦਯਾ ਸਿੰਘ

34- ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਮੁਤ ਫੇਰ ਇਹ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ,
ਹੁਕਮ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਟਾਰਨਾ ਜੇ।
“ਅਪੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਅਪੇ ਹੀ ਚੇਲਾ” ਵਾਲੀ,
ਗੀਤ ਤਾਈਂ, ਨਾ ਤੁਸੀਂ ਵਿਸਾਰਨਾ ਜੇ।
ਕਰੋ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਨਾ ਖਾਲਸੇ ਦੀ,
ਢੱਠੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਉਸਾਰਨਾ ਜੇ।
ਲੈ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਛਰਜ਼ਦਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ,
ਗੜ੍ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਹਰ ਸਿਧਾਰਨਾ ਜੇ।

ਛਰਮਾਨ- ਗੁਰੂ ਜੀ

35- ਖਾਤਿਰ ਪੰਥ ਦੀ ਪਿਤਾ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ,
ਮੈਨੂੰ ਪੰਥ ਦੀ ਰਾਹ ਵਿਖਾਂਵਦੇ ਹੋ।

ਦੇ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ,
ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ਕਲੰਕ ਲਗਾਵਦੇ ਹੋ।
ਪਕੜ ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਗਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਕੀਤਾ,
ਮੈਥੋਂ ਕਾਇਰਾਂ ਦੀ ਕਾਰ ਕਰਵਾਂਵਦੇ ਹੋ।
ਕੱਲ੍ਹ ਕਰਜ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਅਦਾ ਕਰਨੀ,
ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਵਿਆਜ ਚੜ੍ਹਾਵਦੇ ਹੋ।

ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣੀ

36- ਦੋਇ ਜੋੜ ਕਰ ਫੇਰ ਫਰਿਆਦ ਕੀਤੀ,
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਾਬਿਆਦਾਰ ਹੋ ਕੇ।
ਨੈਂਡੋਂ ਨੀਰ ਵਰਸਦਾ ਮੰਹੀ ਵਾਂਗੂ,
ਬਸ਼ਟ ਲਓ ਸਾਨੂੰ ਬਸ਼ਟਣ ਹਾਰ ਹੋ ਕੇ।
ਬੋਡੀ ਤਿੰਨਾਂ ਦੀ ਰਹੀ ਸਲਾਮਤੀ ਜੇ,
ਫੇਰ ਮਿਲੋਗੇ ਲੱਖ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋ ਕੇ।
ਤੁਸਾਂ ਬਾਲ ਨਾ ਪੰਥ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਲੀ,
ਏਹਨੂੰ ਰੱਖ ਲੋ ਰਾਖਣ-ਹਾਰ ਹੋ ਕੇ।

ਵਾਕ-ਗੁਰੂ ਜੀ

37- ਖਾਤਿਰ ਪੰਥ ਦੀ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤੀ ਦੇ,
ਅਜੇ ਲੋੜ ਹੈ ਬਹੁਤ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀ।
ਹੋਣਾ ਕੱਲ੍ਹ ਚਮਕੋਰ ਦਾ ਜੰਗ ਜਿਹੜਾ,
ਚੜ੍ਹਨੀ ਭੇਟ ਦੋ ਸੋਹਲ ਜਵਾਨੀਆਂ ਦੀ।
ਹਸ਼ਰ ਤੱਕ ਦਿਨ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਯਾਦ ਰਹਿਣਾ,
ਐਸੀ ਚੱਲਣੀ ਤੇਗ ਨਾਦਾਨੀਆਂ ਦੀ।
ਲੱਖ ਲੱਖ ਨੂੰ ਇਕ ਨੇ ਘੇਰਨਾ ਏ,
ਨਾਨੀ ਯਾਦ ਆਉਣੀ ਖੁਰਾਸਾਨੀਆਂ ਦੀ।

ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਚਲੇ ਜਾਣਾ

38- ਸੁਣ ਕੇ ਆਖਰੀ ਫੈਸਲਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ,
ਆਖਿਰ ਸਿੰਘ ਸੀ ਦੇਵੇਂ ਰਵਾਨ ਹੋਏ।
ਬੋਲੇ ਵਾਕ ਜੋ ਸਾਹਿਬ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ,
ਸੋਚ ਸੋਚ ਸੀ ਅਤਿ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ।
ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਏਗੀ ਛੋਜ ਦਰਿਆ ਵਾਂਗੂ,
ਜੁਸੇ ਗੁੱਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਫਾਨ ਹੋਏ।
ਲੇਟ ਗਏ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਆਣ ਦੋਵੇਂ,
ਐਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਸੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋਏ।

ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸੌਂ ਜਾਣਾ

39- ਥੱਕੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ,
ਗਹਿਰੀ ਨੀਂਦ ਨੇ ਅੱਖੀਆਂ ਘੇਰੀਆਂ ਜੀ।
ਕਦੇ ਸੌਂਦੇ ਸੀ ਮਖਮਲੀ ਰੇਸ਼ਮਾਂ 'ਤੇ,
ਲੇਟੇ ਜ਼ਿੰਮੇਂ 'ਤੇ ਭੂਰੀਆਂ ਗੇਰੀਆਂ ਜੀ।
ਖੇਮੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਸੱਭੇ ਸ਼ਬਦ-ਬਾਸ਼ ਹੋਏ,
ਵਾਹ! ਵਾਹ ਸੱਚਿਆ ਕੁਦਰਤਾ ਤੇਰੀਆਂ ਜੀ।
ਡੇਢ ਪਹਿਰ ਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਰਾਤ ਬਾਕੀ,
ਸਹਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਅੱਣੀਆਂ ਨੁੰਗੀਆਂ ਜੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਤੰਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ

40- ਦੁਸ਼ਟ ਦਮਨ ਸੀ ਤੰਬੂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ,
ਬੈਠ ਗਏ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸੈਦਾਨ ਅੰਦਰ।
ਲੱਗੇ ਕਰਨ ਅਕਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ,
ਤੂੰ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਸੈਨੂੰ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ।
ਤੇਰੀ ਦਾਤ ਮੈਂ ਤੁਧ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਣੀ,
ਕੱਲ੍ਹ ਜਾਇਕੇ ਜੰਗ-ਏ-ਸੈਦਾਨ ਅੰਦਰ।
ਮੈਂ ਵੀ ਤੇਰਾ ਤੇ ਪਿਸਰ ਵੀ ਹੋਣ ਤੇਰੇ,
ਰਹਿਣਾ ਸਦਾ ਹੀ ਤੇਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਅੰਦਰ।

ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ

41- ਪੰਡ ਸਬਰ ਦੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੀਸ ਉਤੇ,
ਬੈਠੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋ ਕੇ।
ਛੋਟੇ ਪਿਸਰ ਦੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਗਏ ਕਿਥੇ,
ਦਾਦੀ ਨਾਲ ਸੀ ਗਏ ਰਵਾਨ ਹੋ ਕੇ।
ਦੋਵੇਂ ਮਹਲਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਮਲੂਮ ਨਾਹੀਂ,
ਉਹ ਵੀ ਨਿਕਲੇ ਬੇ-ਸਰ-ਸਾਮਾਨ ਹੋ ਕੇ।
ਫਿਰ ਵੀ ਦਿਲ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਛੋਹ ਰਿਹਾ ਸੀ,
ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਬੈਠੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ।

ਉਠ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕਣਾ

42- ਇਕ ਪਹਿਰ ਜਾਂ ਰਹਿ ਗਈ ਰਾਤ ਬਾਕੀ,
ਉਠ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਤਾਈਂ ਨਿਹਾਰਦੇ ਸੀ।
ਸੁੱਤੇ ਪਣੇ ਸੀ ਕਈ ਬੇਖਬਹ ਹੋ ਕੇ,
ਬੱਕੇ ਹੋਏ ਘਰੜੇ ਮਾਰਦੇ ਸੀ।
ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕੇਸ ਸੀ ਕਈਆਂ ਦੇ ਧਰਤ ਬਿਖਰੇ,
ਹੱਥਿਂ ਪਕੜ ਕੇ ਆਪ ਸੰਵਾਰਦੇ ਸੀ।

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕ ਕੇ ਧਰਤ ਛਿੱਗੇ,
ਮੱਥੇ ਲਾਇਕੇ ਸਾਹਿਬ ਨਿਸ਼ਕਾਰਦੇ ਸੀ।

ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਦਾਸੀ

43- ਸੁੱਤੇ ਵੇਖ ਬਹਾਦਰ ਸੂਰਿਆਂ ਨੂੰ,
ਦਿਲ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੋਈ ਦਰਿਆ ਹੋਇਆ।
ਦੀਦ-ਏ-ਤਰ ਥੀਂ ਤੱਕਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਦਰਦ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅਥਾਰ ਹੋਇਆ।
ਕੱਲ੍ਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਨੇ,
ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਬਹੁਤ ਮੜਾ ਹੋਇਆ।
ਕਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਕਦੇ ਹਲਕੂਮ ਚੰਗੇ,
ਗੁਰੂ ਚੇਲਿਆਂ ਉਤੇ ਛਿਦਾ ਹੋਇਆ।

ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਿਆਲ

44- ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਬ ਸੀ ਸੋਚਦੇ ਖੜੇ ਪਾਇੰਦੀ,
ਸੁੱਤੇ ਸ਼ੇਰ ਨਾ ਕਦੇ ਬੇਦਾਰ ਹੋਣੇ।
ਸਹਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸੌਣਗੇ ਨੀਂਦ ਛੁੰਡੀ,
ਕਾਇਮ ਕੱਲ੍ਹ ਨਾ ਵਿੱਚ ਸੰਸਾਰ ਹੋਣੇ।
ਲੱਖਾਂ ਮਾਵਾਂ ਨੇ ਜੰਮਣੇ ਸੁੱਤ ਐਥੇ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਿਹੇ ਨਾ ਕੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹੋਣੇ।
'ਕੱਲੇ ਅਸੀਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਸਹਿਣੀਆਂ ਨੇ,
ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਨਾ ਕਦੇ ਇਹ ਯਾਰ ਹੋਣੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਪਾਸ ਜਾਣਾ

45- ਪਹੁੰਚੇ ਪਾਸ ਜਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ,
ਦੋਵੇਂ ਨੀਂਦ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤਾਨ ਹੋਏ।
ਗੇਸੂ ਪਕੜ ਹਰਾਏ ਜਾਂ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ,
ਪਿਤਾ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਏ।
ਆਫ਼ਤਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਿਤਾਬ ਜੀਕੂੰ,
ਏਦਾਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸ਼ਹਿ-ਸ਼ਾਦਗਾਨ ਹੋਏ।
ਇਹ ਵੀ ਕੱਲ੍ਹ ਨਾ ਹੋਣੇ ਮਲਕੀਤ ਮੇਰੀ,
ਜਦੋਂ ਟਾਕਰੇ ਸਰੇ ਸੈਦਾਨ ਹੋਏ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੋਚਣਾ

46- ਬੈਠ ਗੁਰੂ ਸਿਰੂੰਖੀ ਸਹਿਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ,
ਮੇਟ ਰਹੇ ਸੀ, ਨੈਣਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਕੋਈ।
ਕਿੰਨੇ ਚਾਵਾਂ-ਮਲੂਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਲੇ,

ਨੇੜੇ ਲੰਗਿਆ ਨਾ ਕਦੇ ਦੁੱਖ ਕੋਈ।
ਕੱਲੁ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਦਾਏ ਦੀ ਗੋਦ ਬਹਿਣਾ,
ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਨਾ ਸੁੱਖ ਕੋਈ।
ਫਿਰਨਾ ਤਨਹਾ ਹੋਇ ਵੀਰਾਨਿਆਂ 'ਚ,
ਮੈਨੂੰ ਛਾਂ ਨਾ ਕਰੇਗਾ ਰੁੱਖ ਕੋਈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਚਾ ਮਨ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਾ

47- ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਹਿਜਾਦਿਆਂ ਨਾਲ ਏਵੈਂ,
ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਬਹਿ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕੋਈ।
ਤੁਸੀਂ ਜੱਤਨੀਂ ਨਾਲ ਆਰਾਮ ਸੌਣਾ,
ਘੋਰੀ ਰੱਖੇਗਾ ਮੈਨੂੰ ਸੰਤਾਪ ਕੋਈ।
ਧਰਮ ਵਾਸਤੇ ਸੁਤਾਂ ਨੂੰ ਅਗਨ ਭੋਕੇ,
ਐਸਾ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਬਾਪ ਕੋਈ।
ਹੋਣਾ ਸੁਰਖਰੂ ਤੋਰ ਕੇ ਆਪ ਰੱਖੀਂ,
ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਅਸੀਂ ਵਿਰਲਾਪ ਕੋਈ।

ਮੁਗਲ ਛੋਜ ਦਾ ਚੜ੍ਹ ਆਉਣਾ

48- ਅੱਧਾ ਪਹਿਰ ਜਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਰਿਹਾ ਬਾਕੀ,
ਵੱਜੀ ਚੋਟ ਸੀ ਢੋਲ ਨਗਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਪੂਰਬ ਪਾਸਿਓਂ ਕੋਈ ਤੁਫਾਨ ਆਇਆ,
ਗਰਦ ਕੱਜਦੀ ਪਈ ਸਿਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਕੰਨੀਂ ਪਈ ਵਲੇਲ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ,
ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਸਿੰਘਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਮੁਗਲ ਛੋਜ ਚਮਕੋਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੀ,
ਜੋਸ਼ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਸਿੰਘ ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਛੁਰਮਾਉਣਾ

49- ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਮਰਾਂ ਕੇ ਪਰਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ,
ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਂਵਦੇ ਨੇ।
ਘੜੀ ਆ ਗਈ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਪਰਖਣੇ ਦੀ,
ਸਭੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਤਾਈਂ ਛੁਰਮਾਂਵਦੇ ਨੇ।
ਧਰ ਕੇ ਤਲੀ 'ਤੇ ਸੀਸ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ,
ਉਦੂ ਚੜ੍ਹ ਤੁਫਾਨ ਜਿਉਂ ਆਂਵਦੇ ਨੇ।
ਸਵਾ ਲੱਖ ਥੀਂ ਲੜੇਗਾ ਇੱਕ ਸੂਰਾ,
ਜਾਮ-ਏ-ਜੁਰਾਤ ਸਾਹਿਬ ਪਿਲਾਂਵਦੇ ਨੇ।

50- ਚਲੋ ਉਠੋਂ! ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਰਣ-ਬਾਂਕਿਓ ਵੇ,
ਵਕਤ ਆ ਗਿਆ ਕਰਮ ਕਮਾਵਣੇ ਦਾ।
ਸਵਾ ਲੱਖ ਥੀਂ ਇਕ ਦੇ ਲੜਨ ਦਾ 'ਤੇ,
ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਵਣੇ ਦਾ।
ਹਸ਼ਰ ਤੀਕ ਦੀ ਅਮਰ ਉਪਾਧੀਆਂ ਦਾ,
ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਨੂੰ ਜੜੋਂ ਮਿਟਾਵਣੇ ਦਾ।
ਝੰਡਾ ਪੰਥ ਦਾ ਉੱਚਾ ਉਠਾਵਣੇ ਦਾ,
ਸ਼ਹੀਦ ਪੁੱਤਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਅਖਵਾਂਵਣੇ ਦਾ।

51- ਚਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਹਿਜਾਦਿਆਂ ਨੂੰ,
ਗੁਰੂ ਅਗਲਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਂਵਦੇ ਨੇ।
ਅੱਠਾਂ ਅੱਠਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਹੀ ਗੁਬਦਾਂ 'ਤੇ,
ਖੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਵੱਲ ਬਤਾਂਵਦੇ ਨੇ।
ਚਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਦਵਾਰ ਉਤੇ,
ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਪੜਾਂਵਦੇ ਨੇ।
ਚਾਰ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸਹਿਜਾਦਿਆਂ ਥੀਂ,
ਉਚੇ ਬਾਮ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਵਦੇ ਨੇ।

52- ਛੁੱਟੀ ਪਹੁ ਤੇ ਰਾਤ ਬਤੀਤ ਹੋਈ,
ਅੱਠ ਪੋਹ ਦਾ ਦਿਵਸ ਸਾਕਾਰ ਹੋਇਆ।
ਸੂਰਜ ਨਿਕਲ ਕੇ ਨਿਕਲ ਨਾ ਸਕਿਆ ਸੀ,
ਐਸਾ ਪੁੜ ਥੀਂ ਨੇਰ ਗੁਬਾਰ ਹੋਇਆ।
ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਜਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਨਜ਼ਰ ਫੇਰੀ,
ਮੁਗਲ ਛੋਜ ਦਾ ਕੱਠ ਅਪਾਰ ਹੋਇਆ।
ਪੈਦਲ, ਤੋਪਚੀ ਫੀਲ ਨਾ ਅੰਤ ਕੋਈ,
ਘੋੜਾ ਨਾਲ ਸੀ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਹੋਇਆ।

53- ਉਚੇ ਬਾਮ 'ਤੇ ਗੜ੍ਹੀ ਚਮਕੋਰ ਅੰਦਰ,
ਬੈਠੇ ਤੱਕਦੇ ਸਾਹਿਬ ਨਜ਼ਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਓਂ ਗੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਸੀ,
ਛੜਨ ਵਾਸਤੇ ਸਿੰਘ ਦੁਲਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਵਾਂਗੁ ਵੈਰੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ,
ਅਲੀ ਅਲੀ ਦੇ ਲਾਂਵਦੇ ਨਾਹਰਿਆਂ ਨੂੰ।
ਦਸ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਦਾਦ ਆਹੀ,
ਆਈ ਫੜਨ ਜੋ, ਚਾਲੀ ਜੁਝਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।

ਇਕ ਤੁਲਨਾ

54- ਹੋਏ ਸੈਂਕਤੇ ਜੰਗ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ,
ਲੜਦੇ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਵੀਰ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਏ।
ਫਰਕ ਦੇਹਾਂ ਕੰਧਾਰਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਿਂ ਇੱਕੀ,
ਜਦੋਂ ਟਾਕਰੇ ਵਿੱਚ ਮੈਦਾਨ ਹੋਏ।
ਗਿਆਰਾਂ ਖੂਹਣੀਆਂ ਸੱਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜੀਆਂ,
ਵੱਲ ਪਾਂਡਵਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਹੋਏ।
ਮੱਥਾ ਨਾਲ ਲੰਕੇਸ਼ ਦੇ ਲਾਵਣੇ ਨੂੰ,
ਬਾਨਰ 'ਕੱਠੇ ਅਸੰਖਾਂ ਸੀ ਆਣ ਹੋਏ।
ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਿਕੰਦਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨੂੰ,
ਪੋਰਸ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਵਾਨ ਹੋਏ।
ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਇਆ ਤੈਮੂਰ ਜਾਂ ਹਿੰਦੂ ਉਤੇ,
ਲੱਖਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਗਲਾਂ ਸਮਾਨ ਹੋਏ।
ਆਈ ਪਾੜ ਜਾਂ ਗੌਰੀ ਤੇ ਗਜ਼ਨਵੀ ਦੀ,
ਸਭੇ ਛੱਡਰੀ ਬੇ-ਪ੍ਰਾਣ ਹੋਏ।
ਬਾਬਰ ਆਇਕੇ ਜਦੋਂ ਕਤਲਾਮ ਕੀਤਾ,
ਹਿੰਦੀ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ ਬੇਜਾਨ ਹੋਏ।
ਸ਼ਰਮ ਪਰਮ ਸੀ ਸਭੇ ਗਵਾਇ ਬੈਠੇ,
ਮਾੜੇ ਚੂਹਿਓਂ ਵੱਧ ਇਨਸਾਨ ਹੋਏ।
ਸਭਦੇ ਰਹੇ ਉਹ ਜੁਲਮ ਦੀ ਅੱਗ ਅੰਦਰ,
ਜ਼ਾਲਮ ਦਿਨੋਂ ਹੀ ਦਿਨ ਸੈਤਾਨ ਹੋਏ।
ਨੇੜੀ ਜੁਲਮ ਦੀ ਕੋਈ ਨਾ ਰੋਕ ਸਕਿਆ,
ਡਰਦੇ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਏ।
ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦ ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਕੇ,
ਅਬਰ-ਏ-ਸਿਤਮ ਦੇ ਲਈ ਤੂਫਾਨ ਹੋਏ।

ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ

55- ਧੰਨ ਧੰਨ ਹੈ ਧੰਨ ਗੋਬਿੰਦ ਤੂੰ ਹੀ,
ਤੇਰੇ ਤੁਧ ਨਾ ਵਿਚ ਜਹਾਨ ਕੋਈ।
ਤੇਰੇ ਜਿਹਾ ਨਾ ਆਲੀ ਹਮਾਮ ਹੋਣਾ,
ਤੇਰਾ ਸਾਨੀ ਨਾ ਜੋਧ ਮਹਾਨ ਕੋਈ।
ਤੇਰੇ ਜੇਡ ਕੋ ਅਬਰੇ-ਕਰਮ ਨਾਹੀ,
ਤੇਰੇ ਜਿਹਾ ਨਾ ਸੰਤ-ਸੁਜਾਨ ਕੋਈ।

ਤੇਰੇ ਜਿਹਾ ਨਾ ਗੁਰੂ ਕੋ ਹੋਰ ਹੋਣਾ,
ਤੇਰਾ ਤੇਜ਼ ਜਿਉਂ ਭਾਨ ਅਸਮਾਨ ਕੋਈ।
ਦੱਸ ਲੱਖ ਵੈਰੀ ਆਇਆ ਫੜਨ ਜਿਸਨੂੰ,
ਕਦੇ ਹੋਇਆ ਨਾ ਐਸਾ ਬਲਵਾਨ ਕੋਈ।
ਛੋਜ ਚਾਲੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ,
ਨਹੀਂ ਡਾਇਆ ਸਰੇ ਮੈਦਾਨ ਕੋਈ।
ਸਾਨੀ ਤੇਰਾ, ਸਿਕੰਦਰ ਨਹੀਂ ਦਾਰਾ,
ਨਾ ਹੀ ਪਾਰਥ ਤੇਰੇ ਸਮਾਨ ਕੋਈ।
ਤੇਗਾਂ ਜਮਾ ਦੀ ਬਿੜਕਦੇ ਦੇਉ ਭਾਢੇ,
ਤੇਰੇ ਵਾਂਗ ਨਾ ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਜਿਆਨ ਕੋਈ।

ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਛੋਜ ਵਲੋਂ ਚਮਕੋਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਘੇਰਨਾ

56- ਘੇਰਾ ਘੱਤਿਆ ਗੜ੍ਹੀ ਚਮਕੋਰ ਤਾਈਂ,
ਮੁਗਲ ਛੋਜ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸ਼ੁਮਾਰ ਬੇਲੀ।
ਇਕ ਇੰਚ ਜਮੀਨ ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ,
ਰਹੇ ਛੀਲ ਤੁਰੰਗ ਲਲਕਾਰ ਬੇਲੀ।
ਕਾਲੀ ਘਟਾ ਜਿਉਂ ਕੱਜਿਆ ਧਰਤ ਤਾਈਂ,
ਜਾਪੇ ਬਿੱਜ ਅਸੰਖ ਤਲਵਾਰ ਬੇਲੀ।
ਨਾਮਵਰ ਜਰਨੈਲ ਅਨੇਕ ਆਹੇ,
ਵੱਡੇ ਸੂਬਿਆਂ ਸੱਦੇ ਸਰਦਾਰ ਬੇਲੀ।
ਹੈਬਤ ਖਾਨ, ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਹੋਏ ਅੱਗੇ,
ਖਵਾਜ਼ਾ ਬਿਸਰ ਖਾਂ ਬਹੁਤ ਖੂੰਖਾਰ ਬੇਲੀ।
ਨਾਹਰ ਖਾਨ, ਇਸਮਾਇਲ ਤੇ ਖਾਨ ਮੀਆਂ,
ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਖਾਂ ਜਿਹੇ ਜੁਡਾਰ ਬੇਲੀ।
ਉਸਮਾਨ, ਸੁਲਤਾਨ, ਜਹਾਨ ਖਾਂ ਵੀ,
ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਸੀ ਹੋਏ ਅੰਗਾਰ ਬੇਲੀ।
ਚਤੁਇਆ ਨਾਲ ਦਿਲਾਵਰ ਖਾਨ ਸੂਰਾ,
ਲੜਨ ਮਰਨ ਨੂੰ ਭਏ ਤਿਆਰ ਬੇਲੀ।
ਸਿਤਮ-ਕੋਸ਼, ਫਿਤਨਾਗਰ ਹੋਏ ਕੱਠੇ,
ਘੇਰੀ ਗੜ੍ਹੀ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਚਾਰ ਬੇਲੀ।
ਐਸਾ ਯੁੱਧ ਚਮਕੋਰ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਣਾ,
ਹੋਇਆ ਕਦੇ ਨਾ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਬੇਲੀ।

੯ • ੯ • ੯ • ੯

9814710668

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਗੁਰੂਘਰ

(ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਬੇਨਤੀ)

ਨਿਰਣੈ ਸਿੰਘ

ਪਿਛਲੇ ਪੰਦਰਾਂ-ਵੀਹ ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਸਜਣਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂ ਗੁਰੂਦਵਾਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਣ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਿਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਵਿਪਰੀਤ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਇਸ ਲਫਜ਼ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਕਸਵਾਂਟੀ ਉੱਤੇ ਪਰਖ ਕੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਅਚੰਭਾ ਇਹ ਕਿ ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਲਫਜ਼ ਮੈਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਿਆ, ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੈ, ਗੁਰ ਦੁਆਰੈ, ਗੁਰਦੁਆਰੈ, ਗੁਰਦੁਆਰੁ, ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੀ ਲਫਜ਼ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂਘਰ ਆਖਣਾ ਗੁਰਮੁਖਤਾਈ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਮਨਮੁੱਖਤਾਈ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਲੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਉਪੰਤ ਓਥੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ (ਧਰਮ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਭੇਖ ਹੇਠ ਬਾਹਮਣੀ ਘੁਸਪੈਠ ਨੇ ਅਤੇ ਬਾਹਮਣੀ ਮੱਤ ਦਾ ਅਸਰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਗੇਤੇ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਏਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਦਰਬਾਰ ਸਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਭੀ ਇਸ ਸੋਚ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਤੋਂ ਹਾਰਿਸੰਦਰ (ਹਰੀ ਦਾ ਮੰਦਰ, ਜੋ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੱਵਾਂ ਦੀ ਦੇਣ ਹੈ ਪਰ ਹੈ ਹਰਿ ਮੰਦਰ ਏਹੁ ਜਗਤੁ ਹੈ॥) ਬਣਾ ਧਰਿਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜਦ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰਮੌਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਪਕੜ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪਾਲਸੀ ਅਧੀਨ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਅਣਭੋਲ ਸਾਧਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸ਼ੇਣੀ ਭੀ ਇਸ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਹਿਜੇ

ਹੀ ਸਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਿਰਾਸਾਜਨਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲਫਜ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਕੀ ਹਨ:

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੋ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ।

ਗੁਰ+ਦੁਆਰਾ (ਜਾਂ ਦਵਾਰਾ)।

ਗੁਰ: ਲਫਜ਼ ਗੁਰ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਸੰਧਰਵ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ (ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਉਸਤਤ ਦਾ ਜਾਮਨ) ਜਾਂ ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ (ਇੱਕ ਰੱਬ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿੜਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ) ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ, ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਕ, ਸਦੀਵੀ ਸੱਚ ਅਤੇ ਜੰਮਣ ਮਰਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰਾ ਸਦਾ ਸਦਾ ਨ ਆਵੈ ਨ ਜਾਇ (ਪੰਨਾ ੨੮)।

ਆਓ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਲਈਏ। ਜਿਵੇਂ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਆਰੰਭ ਵਿੱਚ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ - ੭ਹਿ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਪੁਸਾਦਿ ਤੀਕਰ ਪੂਰੇ ਸਰੂਪ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੰਕੋਚਵੇਂ ਰੂਪਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਵੇਰ ਆਇਆ ਹੈ॥

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ? ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰਬਾਣੀ ਉਚਾਰਨ, ਲਿਖਣ ਜਾਂ ਲਿਖਵਾਉਣ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖੀ ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਓਟ ਹੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤ ਵਲੋਂ ਇਲਾਹੀ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੱਚ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਆਖਣ ਦੀ ਰੀਤ ਤੁਰ ਪਈ (ਭਾਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅਖਵਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ)

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸਿਰਮੌਰ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਉਚਾਰੀ ਕਿ ਜਾਹਰ ਪੀਰੂ ਜਗਤੁ ਗਰੁ ਬਾਬਾ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚਲੇ ਸੰਕੇਤ ਗੁਰੂਆਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਪਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦੀ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਨਾਨਕ ਜੋਤਾਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਗੁਰੂ ਆਖ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰ

ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਲਾਹੀ ਕਲਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਗੁਰੂ ਹਸਤੀ ਹੀ ਇਸ ਰੱਬੀ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਗੁਰਿਆਈ ਦੇਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਦਸਮੀਂ ਜੋਤ ਨੇ ਉਸ ਇਲਾਹੀ ਗਿਆਨ ਭਰਪੂਰ ਆਦਿ ਬੀੜ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕਰਨ ਉਪੰਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਸਦੀਵੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਬਖ਼਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਭੋਲੀ ਪਾਇਆ, ਜੋ ਹਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਮੂਲ ਅੰਗ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਹੈ।

ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਜਾਂ ਰੱਬੀ ਕਲਾਮ ਪੂਰੀ ਮਾਨਵਤਾ ਲਈ ਹੈ ਨਾਹ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ।

ਹੁਣ ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਕਿਸ ਥਾਂ ਹੈ -

ਹਿਰਦੈ ਵਸਿਆ ਸਦਾ ਗੁਪਾਲੁ॥ (ਪੰਨਾ 200)

ਹਿਰਦੈ ਕਮਲ ਮਹਿ ਹਰਿ ਕਾ ਬਾਸ॥ (ਪੰਨਾ 384)

ਸਾਫ਼ ਹੋਇਆ ਕਿ ਰੱਬ ਜਾਣੀ ਸਭ ਦਾ ਗੁਰੂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਹਰ ਥਾਂ ਹਰ ਜ਼ਰੂਰੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ -

ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸ਼ਰੁ ਏਕੁ ਹੈ ਸਭ ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ॥
(ਪੰਨਾ 43)

ਘਟ ਘਟ ਮੇਂ ਹਰਿ ਦੂਜੈ ਬਸੈ ਦੇ ਬਿਪਰੀਤ -

(ਪੰਨਾ 982)

ਜਾਣੀ ਇਹ ਪੂਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਜਾਂ ਸਿਸ਼ਟੀ ਦਿਸ ਦਾ ਘਰ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਘਰ ਆਖਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵਾਜ਼ਵ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਘੋਰ ਬੇਅਦਬੀ ਹੈ। ਇਹ ਭੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਜੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪੀ ਗਿਆਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਧਿਅਤਮਕ ਸੇਧ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਹੈ (ਇਸ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਅਤਿਅੰਤ ਜਰੂਰੀ ਹੈ) ਨਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਸੇਬੇ ਲਈ। ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਾਸਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਵਿੱਚ ਮੰਨ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਬੁੱਤ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਬਣ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ

ਬਾਪਿਆ ਨ ਜਾਇ ਕੀਤਾ ਨ ਹੋਇ (ਪੰਨਾ 2)

ਆਖ ਕੇ ਵਰਜਦੀ ਹੈ।

ਏਕੋ ਸੇਵੀ ਅਵਰੁ ਨ ਦੂਜਾ॥ (ਪੰਨਾ 993)

ਸਿੱਖ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪੂਜਣਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਕਿ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਜਾ ਤਾਂ ਬੁੱਤ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ

ਕਰਨੀ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪੀ ਪਰਚੇ ਦੁਆਰਾ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਭਰੀ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਅਖੌਤੀ ਸੰਤ ਫੇਰੇਦਾਰ ਅਤੇ ਸੰਪਰਦਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਇਕ ਲਾਭਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲਾਅ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਬਚਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ*

ਗਿਆਨ ਹੀਣ੍ ਅਗਿਆਨ ਪੂਜਾ (ਪੰਨਾ 989)। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੇਮਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੈ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪੀ ਦੇਹ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ।

ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਦਵਾਰਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਦਰ, ਰਾਹ, ਰਾਹੀਂ, ਮਾਅਰਫਤ, ਜ਼ਰੀਏ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਸ ਰਾਹਿਂ ਅਸੀਂ ਸੱਚਾ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ (ultimate) ਗੁਰੂ-ਪਰਮੇਸ਼ਰ- ਨੂੰ ਲਭਣ ਲਈ ਰਸਤੇ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੋਇਆ -

ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੈ ਹੋਇ ਸੋਝੀ ਪਾਇਸੀ॥ (ਪੰਨਾ 230)

ਨਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂਘਰ ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਘਰ ਨੂੰ ਚੂੰਕਿ ਮੰਦਰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ

ਹੈ :-

ਅੰਤਿ ਕਾਲਿ ਜੋ ਮੰਦਰ ਸਿਮਰੈ ਐਸੀ ਚਿੰਤਾ ਮਹਿ ਜੇ ਮਰੈ ॥
(ਪੰਨਾ 424)

ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ temple ਆਖਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹਿੰਦੂਆਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇਵੀ/ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਮੂਰਤੀ/ਬੁੱਤ ਰੱਖ ਕੇ ਪੂਜਾ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਅਸਥਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਣੀ ਬੁੱਤ ਪੂਜਾ ਦਾ ਘਰ । ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੂਛ ਧੂਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਆਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਟੱਲ ਖੜਕਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੰਪੂਰੀ ਟਿੱਕੇ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਬਲੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਯੂਹ ਕਰਕੇ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂਘਰ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਬਦਲ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਨਿਰਾਲਾਪਣ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ । ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਐਸਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜ਼ਦੇ ਤਹਿਤ ਐਸਾ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਨਿਆਰੇਪਣ ਨੂੰ ਢਾਅ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਹੀ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੋਚ ਪਿੱਛੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਆਏ ਦਿਨ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਦੀ ਬੇਸ਼ੁਰੀ ਬੀਨ ਵਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸੱਭ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਅਤੇ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮੂਰਤ ਜਾਂ ਮੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਗਤ ਜੁੜੀ ਹੈ, ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦੀ ਨੁਹਰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣਾ ਘਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀਲੇ ਵਸੀਲੇ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਜਾਂ ਢੰਗ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਉਸਦੀ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹੋਵੇ। ਜਿਸ ਬਾਂ ਉਹ ਟਿਕਾਅ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਕਰ ਸਕੇ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਅਸਲ ਮੰਜ਼ਿਲ ਜਾਂ ਘਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੈ -

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ (ਪੰਨਾ ੧੨)।

ਸੇ ਘਰ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਟਿਕਾਅ ਮੁਹਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੁਸਰੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਖੜੋਤ ਵੀ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਸਿੱਖ ਨੇ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆ ਕੇ ਏਥੇ ਟਿਕਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਭਾਵ ਖੜੋਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਸਗੋਂ ਏਥੋਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਪੱਲਾ ਫੜ ਕੇ ਅੱਗੇ

(ਅਗਹਾ ਕੁ ਤ੍ਰਾਖਿ ਪੰਨਾ ੧੦੮੯)

ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਰਸਤੇ ਦਾ ਪਾਂਧੀ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂਘਰ ਜਾਣੀ ਠਹਿਰਾ ਜਾਂ ਖੜੋਤ ਦਾ ਨਾਮ ਦੇਣਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਦਰਸਤ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਭੀ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਵਿੱਚ ਅਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਦਰ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਫਲਾਨਾ ਜਾਂ ਫਲਾਨਾ ਸਿੱਖ ਟੈਪਲ ਜੋ ਕਿ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ ਤੇ

ਗਲਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਹਿਜਾਣ ਦਾ ਕਤਲ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪਰਮ ਅਸਥਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਰਾਂ ਹਿੰਦੂ ਮੰਦਰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਝੀ ਤੇ ਕਮੀਨੀ ਚਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਬਦਬੂਅ ਅਤੇ ਸਤ੍ਤਿਆਂਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਇਮਾਰਤ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਮਨ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਲਈ ਚਲਦੇ ਰਹਿਣ, ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਤਨ ਦੀ ਭੁਖ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਚਲਦਾ ਰਹੇ, ਦੂਰੋਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਲਸਾਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਹਿਬ ਝੁਲਦਾ ਰਹੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਗੁਰੂਘਰ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸੇਧ ਦੇਣ ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸੌਮਾ ਹੈ।

ਜਾਣ ਰਹੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ -ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਹਿਬ ਜੀ- ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫੋਟੋ ਜਾਂ ਮੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕਿਉਂ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿਧਾਤ ਬੁੱਤ ਸ਼ਿਕਨ ਹੈ ਭਾਵ ਬੁੱਤ/ਮੂਰਤੀ ਪੂਜਾ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੀਸਰ ਪੰਥ -ਸਾਰੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ- ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਾਮੀ (ਯਹੂਦੀ, ਇਸਾਈ ਤੇ ਇਸਲਾਮ) ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤਾਂ (ਸਨਾਤਨ, ਵੈਸ਼ਨਵ, ਸਾਕਤ, ਆਰੀਆ, ਜੈਨ, ਜੋਗੀ, ਸਿਧ ਆਦਿ) ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਵੇਕਲਾ ਹੈ।

ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂਘਰ ਆਖਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਣਭੋਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ-ਦੋਖੀਆਂ ਵਲੋਂ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਇਲਤੀ ਸੋਚ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਨਾਪਾਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼।

ਇਲਤੀ ਕਾ ਨਾਉ ਰਉਧਰੀ ਕੁੜੀ ਪੂਰੇ ਬਾਉ॥

(ਪੰਨਾ ੧੨੮੮) ।

ੳੳੳੳੳੳੳੳੳੳ

ਪੰਨਵਾਦਿ ਸ. ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਕ ਲਈ ਚਾਰ ਮੁਏ ਤੋਂ ਕਿਆ ਭਇਆ ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਵਿਚੋਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ, ਕਵੀ ਸ. ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਛਾਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਪੰਨਵਾਦ।

ਸੰਪਾਦਕ

ਸਾਕਾ ਸਰਹੰਦ

-ਇਕਵਾਕ ਸਿੰਘ ਪੱਟੀ

ਲੜਨਾ ਕੌਮ ਮਾਤਰ, ਮਰਨਾ ਕੌਮ ਖਾਤਰ, ਜਿਸ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਆਦਤਾਂ ਨੇ ।
ਉਹ ਕੌਮ ਮਰਜ਼ੀਵੜੇ ਕਰੇ ਪੈਦਾ, ਉਹਨੂੰ ਲਾਉਂਦੀਆਂ ਰੰਗ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਨੇ ।

ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕੌਮਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਜਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਨਾ ਹੋਵੇ । ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂ ਕੋਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਕੌਮਾਂ ਸੰਸਾਰ ਅੰਦਰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਮਕਦੀਆਂ ਹਨ । ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੂਜੀਆਂ ਕੌਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਕੋਲ ਕੁਰਬਾਨੀ ਭਰੇ ਉਹ ਸਾਕੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ 'ਸਾਕਾ ਸਰਹੰਦ' ਜਾਂ 'ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਵੱਡਾ ਸਾਕਾ' ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਾਕਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ 7 ਅਤੇ 9 ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਉਹ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨੇ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿੱਚ ਅਣਖ ਅਤੇ ਗੈਰਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ । ਅੱਜ ਵੀ ਇਸ ਸਾਕੇ ਤੋਂ ਰੋਸਨੀ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਸਿੱਖ ਜਿਥੇ ਵੀ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਲਈ, ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਲਈ ਮਰ ਮਿਟਣ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ।

ਮੈਦਾਨ-ਏ-ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸਰਸਾ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬੇ ਕਮਾਲ ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ । ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਨੋਟ ਕਰਨੀ ਕਿ " ਜੇ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਸਨ ?" ਬਿਲਕੁਲ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਦੇਣੀ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਭਾਵੇਂ 6 ਅਤੇ 7 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬੁਢੜੀ ਮਾਤਰਾ, ਬਿਰਧ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪ ਹੋਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਭਾਵੇਂ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਭੁਖੇ-ਭਾਣੇ 80 ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਵਾਸਤੇ ਜੂਝ ਕੇ ਮਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ।

ਜਦੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਦੇ ਵੀ ਮੇਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ । ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲੋਂ

ਵੱਖ ਹੋਏ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਗੰਗਾ ਬ੍ਰਹਮਣ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਆ ਕੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸੂਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ । ਜਿਸ ਦੀ ਬੱਦੋਲਤ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਗਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ । ਇਹ 21-22 ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਠੰਡੀ ਰਾਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਠੰਡੇ ਬੁਰਜ ਅੰਦਰ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ।

ਜਦੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਅੰਦਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਨੇ ਸ਼ਰਾਤਾਂ ਨਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਛੋਟੀ ਖਿੜਕੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣਗੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੀਸ ਝੁੱਕ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਤਾਜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਆਖਾਂਗੇ ਕਿ 'ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਝੁੱਕ ਗਿਆ ।' ਪਰ, ਇਸਦੇ ਉਲਟੇ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਿੜਕੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਰੱਖੇ ਫਿਰ ਸੀਸ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਤਾਣ ਕੇ ਗੱਜ ਕੇ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾ ਦਿੱਤੀ । ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਓਦੇ ! ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦਰਬਾਰ ਨਹੀਂ । ਇਹ ਸੂਬਾ ਸਰਹੰਦ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਹੈ, ਝੁੱਕ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕਰੋ ।" ਤਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਜੁਆਬ ਸੀ, "ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾਣਾ ਹੈ ਗੱਜ ਕੇ ਫਤਹਿ ਹੀ ਬੁਲਾਉਣੀ ਹੈ ।

ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਈਮਾਨ ਡੁਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਡੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਹੁੱਤਾ ਪਿਆਰ ਕਰ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਡੋਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਦੂਜਾ ਲਾਲਚ ਨਾਲ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਡਰਾਵਾ ਦੇ ਕੇ । ਇਹ ਤਿੰਨੇ ਤਰੀਕੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਲਾਂ ਤੇ ਵੀ ਅਜ਼ਮਾਏ ਗਏ । ਪਹਿਲਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ,

'ਬੱਚਿਓ ! ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਮਾਸੂਮ ਹੋ, ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਹੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਹ-ਕੋਹ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਲਈ ਜਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿਓ ।"

ਅੱਗੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ :

"ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੇ ਬੱਚੜੇ ਹਾਂ, ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੀ ਮਾਂ ਦੇ ਜਣੇ ਹੋਏ ਹਾਂ, ਉਤੋਂ ਮੱਖਣ ਵਰਗਾ ਮਾਹੌਲ ਨਾ ਸਮਝੀਂ, ਅੰਦਰੋਂ ਫੋਲਾਦ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ।"

ਤਾਂ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ,

"ਤੁਸੀਂ ਜੇਕਰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨੀ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ"

ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਇਹ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਾ ਡਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾਂ, ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ । ਅਸੀਂ ਕੌਮ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ।"

ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ,

"ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ, ਅੱਹ ਵੇਖ ਲੈ ਆਰੇ ਦੇ ਦੰਦੇ ।"

ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਸੀ,

"ਮਤੀ ਦਾਸ ਦੇ ਸਿਰ ਐ ਜਾਲਮ, ਇਹ ਦੰਦੇ ਅਜ਼ਮਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲਏ ਨੇ ।"

ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਫਿਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ,

ਸੋਚ ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਸੋਚ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮੱਛੀ ਵਾਂਗੂ ਲੋਹ ਤੇ ਤਲਸਾ ।"

ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਸੀ,

"ਓਏ ਮੇਰੇ ਬਾਬੇ ਅਰਜਨ ਨੇ, ਇਸਤੇ ਵੀ ਅੰਗ ਤੁਲਵਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਏ ਨੇ ।"

ਤਾਂ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ,

"ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇਗਾਂ ਵਿੱਚ ਆਲੂਆਂ ਵਾਂਗ ਉਬਾਲੇ ਜਾਂਸੇ ।"

ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਆਇਆ, "ਓਏ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਲਈ ਭਾਈ ਦਿਆਲੇ ਨੇ, ਕਈ ਉਬਾਲੇ ਖਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਏ ਨੇ ।"

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਤੂੰ ਜਿੰਨਾਂ ਮਰਜੀ ਜੁਲਮ ਕਰ ਲੈ, ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਅਪਣੀ ਈਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਵਾ ਸਕਦਾ, ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗੇ ।"

ਹੁਣ ਦੂਸਰਾ ਤਰੀਕਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਲਾਲਰ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਖਤ ਤੇ ਤਾਜ਼ ਮਿਲੇਗਾ ।

ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਜੁਆਬ ਸੀ,

"ਜੁੱਤੀ ਦੀ ਇੱਕ ਠੋਕਰ ਨਾਲ ਤਖਤ ਤੇ ਤਾਜ਼ ਠੁਕਰਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਨੀਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿਣਵਾ ਕੇ ਆਪਾ, ਰੋਮ-ਰੋਮ ਮੁਸਕਰਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ।" ਅੰਤ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਨੇ ਜਦ ਸਾਰੇ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤ ਲਏ ਤਾਂ ਕਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਛਤਵਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੀਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ । ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਨੇ ਜੱਲਾਦਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਤਿਆਗਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ।

ਜੱਲਾਦ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਬੱਚਿਓ, ਤੁਸੀਂ ਮਾਸੂਮ ਜਿੰਦਾਂ ਹੋ, ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਦਾ ਆਖਾ ਮੰਨ ਲਉ, ਅਗੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਅਸੀਂ ਖਾਨਦਾਨੀ ਜੱਲਾਦ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਕਈ ਮਾਰ ਛੱਡੇ ਹਨ । ਧਰਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਸਾਡੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣ ਲਵੇ, 'ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਖਾਨਦਾਨੀ ਜੱਲਾਦ ਹੋ ਨਾ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਖਾਨਦਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹਾਂ । ਤੁਸੀਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰੀ ਜਾਵੋ ।" ਅਤੇ ਹੱਸਦਿਆਂ-ਹੱਸਦਿਆਂ ਦੋਵੇਂ 7 ਅਤੇ 9 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਮਾਸੂਮ ਪਰ ਵੱਡੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲੱਖਤੇ ਜਿਗਰ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾ ਗਏ ਪਰ ਜਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ।

ਪਰ ਅੰਤ ਅਫਸੋਸ ਕੌਮ ਦੇ ਵਾਗਿਸ ਐ ਨੌਜਵਾਨ ਵੀਰੇ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਅੱਜ ਸੀਸੇ ਅੱਗੇ ਖਲੋ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇਖੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਾਕੇਈ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਛਤਹਿ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵੀਰ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਅਖਵਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ? ਅੱਜ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕੇਸ-ਦੁੜੀਆਂ ਕਤਲ ਅਤੇ ਰੋਮਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰ ਕੇ, ਅਤੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਗਲਤਾਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ । ਇੰਨੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਮਾਲਿਕ ਸਿੱਖੀ ਅੱਜ ਗਰੀਬ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ? ਜਾਗ ਨੌਜਵਾਨ ਜਾਗ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਹੈ - "ਹਮਰੈ ਮਸਤਕਿ ਦਾਗੁ ਦਗਾਨਾ, ਹਮ ਕਰਜ ਗੁਰੂ ਬਹੁ ਸਾਡੇ ॥" (ਪੰਨਾ੧੨੧)

ਆਜਾ ਵਾਪਿਸ ਅਤੇ ਮੁੜ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਅਤੇ ਸਿਰ ਸੋਹਣੀ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਤੇ ਮਾਣ ਕਰ । ਅਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਵੀਰ ਕਹਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹਾਸਿਲ ਕਰੀਏ ।

੯ • ੯ • ੯ • ੯

ਕੱਚੇ ਘੜੇ ਨ ਠੱਲਦੇ ਪਾਣੀ

ਇੰਜ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਨੈਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਚੂਰ ਅਤੇ ਤੰਬਾਕੂਨੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਮਤਰਨਾਕ ਜਹਿਰੀਲੇ ਪ੍ਰਾਣੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਅਮੋਲਕ ਦਾਤ ਇਸ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਸੁੰਦਰ ਮਹਿਲ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਉਲੇ ਕਰੀਂ ਬੈਠਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਇੱਕ ਸੁੰਦਰ ਮਹਿਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸਿਰਜਿਆ ਹੋਇਆ ਇਕ ਮੰਦਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਸੁਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਚ ਅਤੇ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਹੋਏਗਾ। ਇਸ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਘੜੇ ਦੀ ਪ੍ਰੱਪਕਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੋਆਪਣ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵਸਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਤਮਿਕ ਖੁਰਾਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਸ਼ਰਾਬ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਇੱਕ ਕੱਚੇ ਘੜੇ ਵਾਂਗ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਹੰਸ ਰੂਪੀ ਇਸ ਕੱਚੇ ਘੜੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ ਘੜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਹੰਸ ਕਾਇਆ ਨੂੰ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਕਾਇਆ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਢੇਰੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਮੇਟੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਫਿਲਾਸਫੀ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਇਆ ਤੇ ਹੰਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਦੇ ਪੱਖ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੰਸ ਨੂੰ ਮੂਲ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੰਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਕਾਇਆ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਜੀ ਹੰਸ ਤੇ ਕਾਇਆ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਕੱਚੇ ਘੜੇ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਘੜੇ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਮੂਲ ਹੈ। ਘੜਾ ਪਾਣੀ ਵਾਸਤੇ ਹੈ ਜਾਂ ਘੜੇ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਧਾਰ ਪਾਣੀ ਹੀ ਹੈ। ਜੇ ਘੜਾ ਕੱਚਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਕਿਵੇਂ ਠੱਲਿਆ ਰਹੇਗਾ: ਕਾਚੈ ਕਰਵੈ ਰਹੈ ਨ ਪਾਨੀ। ਹੰਸ ਚਲਿਆ ਕਾਇਆ ਕੁਮਲਾਨੀ॥ (ਪੰਨਾ ੨੯੨) ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਘੜਾ ਹੀ ਘੜਾ ਅਖਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਵੇਂ ਹੀ ਹੰਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸਰੀਰ ਕਾਇਆ ਅਖਵਾਏਗਾ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣੀ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੰਸ ਰੂਪੀ ਜੋਤਿ

ਕਾਰਣ ਹੀ ਸਰੀਰ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ: ਏ ਸਰੀਰਾ ਮੇਰਿਆ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ ਤਾ ਤੂ ਜਗਿ ਮਹਿ ਆਇਆ॥ (ਪੰਨਾ ੯੨੧)

ਸਰੀਰ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੰਸ ਨਾਲ ਹੀ ਕਾਇਮ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਇਆ 'ਤੇ ਹੰਸ ਦਾ ਰਿਸਤਾ ਹੰਸ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਹੰਸ ਨੇ ਕਾਇਆ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੰਸ ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਮੁਖਾਜ਼ ਹੈ, ਕਾਇਆ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਹੰਸ ਬਿਨਾਂ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਕਾਇਆ ਤੋਂ ਬਦਲ ਕੇ ਕੇਵਲ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਢੇਰੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ: ਕਹੈ ਫਰੀਦੁ ਸਹੇਲੀਓ ਸਹੁ ਅਲਾਏਸੀ॥ ਹੰਸੁ ਚਲਸੀ ਛੁਮਣਾ ਅਹਿ ਤੰਨੁ ਢੇਰੀ ਬੀਸੀ॥ (ਪੰਨਾ ੨੯੪)

ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਮਾਜਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਸੱਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਦਾ ਰਿਸਤਾ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਕ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਹੰਸ ਛੱਡ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਤਿੜਕਨ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਕੇ ਪਤਨੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਤ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵੀ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੰਸ ਦਾ ਵਾਸ ਹੋਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਹੰਸ ਤੋਂ ਵਿਛੜੀ ਕਾਇਆ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ: - ਘਰ ਕੀ ਨਾਰਿ ਬਹੁਤੁ ਹਿਤੁ ਜਾ ਸਿਉ ਸਦਾ ਰਹਤ ਸੰਗ ਲਾਗੀ॥ ਜਬ ਕੀ ਹੰਸ ਤਜੀ ਇਹ ਕਾਇਆ ਪ੍ਰੇਤ ਪ੍ਰੇਤ ਕਰਿ ਭਾਗੀ॥ ੨॥ (ਪੰਨਾ-੯੩੪)

ਸ਼ਰਾਬ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਕੋਹੜ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾ ਇੱਕ ਲਾਹਨਤ ਹੈ। ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੱਚੇ ਘੜੇ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਤੰਬਾਕੂਨੋਸ਼ੀ ਦਾ ਰੋਲ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਨੁਸਾਰ ਤੰਬਾਕੂਨੋਸ਼ੀ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਦੌਰੇ (ਬੈਨ ਸਟ੍ਰੇਕ) ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ੨੦ ਸਿਗਰਟਾਂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕਰੀਬਨ ਪ ਸਾਲ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਲ ਰਹੀ ਸਿਗਰਟ ਦਾ ਧੂੰਆਂ ਫੇਫੜਿਆਂ

ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ ੩੫ 'ਤੇ

ਕਾਵਿ ਕਿਆਰੀ

ਗਜ਼ਲ

ਟੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਸੁਣੋ ਵਾਰਤਾ ਮੈਂ ਅਨੇਖੀ ਸੁਣਾਵਾਂ,
ਲਹੂ ਚੋਂ ਜਿਗਰ ਦਾ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ ਪਾਵਾਂ,
ਫਤਿਹ, ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੁਲਾਰੇ,
ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਗਾਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੁਹਰਾਵਾਂ,
ਉਹ ਗੁਜਰੀ ਦੇ ਪੇਤੇ ਉਹ ਜੀਤੇ ਦੇ ਪੁੱਤਰ,
ਨਿਰੇ ਚੰਨ ਦੇ ਟੋਟੇ, ਉਹ ਨੂੰਗੀ ਸੁਆਵਾ,
ਉਹ ਨੰਨੇ ਨਿਆਣੇ, ਉਹ ਮਾਸੂਮ ਚਿਹਰੇ,
ਬੜਾ ਦਿਲ ਨੂੰ ਮੋਹਰੇ ਚਲਨ ਤੇ ਅਦਾਵਾਂ,
ਜੇ ਤੱਕੇ ਉਹ ਹੈਰਤ 'ਚ ਪਲਕਾਂ ਨਾ ਝਪਕੇ,
ਕਿਹਾ ਰੂਪ! ਆਖਣ ਨਸੇ 'ਚ ਹਵਾਵਾਂ!!
ਜਦੋਂ ਭੇੜ ਮੱਚਿਆ ਸੀ ਸਰਸਾ ਕਿਨਾਰੇ,
ਠਰੀ ਰਾਤ ਪੋਹ ਦੀ ਤੇ ਘਿਰੀਆਂ ਘਟਾਵਾਂ,
ਮੁਸੀਬਤ 'ਚ ਵਿੱਛੜੇ ਉਹ ਪਹੁੰਚੇ 'ਸਹੇਤੀ',
ਤੁਰੇ ਨਾਲ ਗੁਜਰੀ ਤੇ ਗੰਗੂ ਨਿਘਾਵਾਂ,
ਉਦ੍ਦੀ ਨੀਤ ਖੋਟੀ ਉਹ ਲਾਲਚ 'ਚ ਆ ਕੇ,
ਗਿਆ ਡੋਲ, ਸੋਚੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੜਾਵਾਂ,
ਮਿਲ੍ਹ ਮਾਲ ਦੌਲਤ ਖੜਾਨੇ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ,
ਸਫਰ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰਹੂਗਾ ਸੁਖਾਵਾਂ,
ਇਹ ਥੱਕੇ ਬਕਾਏ ਮੁਸਾਫਿਰ ਜਾ ਸੁੱਤੇ,
ਮੋਰਿੰਡੇ ਦੇ ਥਾਣੇ ਮਥਰ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚਾਵਾਂ,
ਲਿਆ ਚੌਪਰੀ ਇੱਕ ਉਹਨੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ,
ਜੁ ਲਾਲਚ 'ਚ ਡੱਬਾ ਰਿਹਾ ਉਹ ਨ ਸਾਵਾਂ,
ਮਿਰੇ ਘਰ ਨੇ ਵੈਰੀ ਇਹ ਚੁਗਲੀ ਲਗਾਈ,
ਫੜੇ ਆਣ ਕੇ ਮੈਂ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਫੜਾਵਾਂ,
ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੁਲਾਰੇ ਅਤੇ ਬਿਰਧ ਮਾਤਾ,
ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਜਕੜੇ ਹੈ ਕਿੱਸਾ ਦੁਖਾਵਾਂ,

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਨਵਾਬੀ ਨਗਰ 'ਚ ਲਿਜਾ ਕੈਦ ਕੀਤੇ,
ਅਜੇ ਬੁਰਜ ਠੰਡਾ ਸੁਣਾਵੇ ਕਥਾਵਾਂ,
ਕਚਹਿਰੀ 'ਚ ਪੇਸ਼ੀ ਤੇ ਲਾਲਚ ਡਰਾਵੇ,
ਨਾ ਡੋਲੇ, ਨਾ ਕੰਬੇ ਉਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ,
ਚਿਣਾਏ ਗਏ ਚੰਨ ਉਹ ਨੀਂਹਾ ਦੇ ਅੰਦਰ,
ਤੇ ਸਿਰ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਕੁਫਰ ਦੇ ਭੁਦਾਵਾਂ,
ਅਮਰ ਹੋ ਗਏ ਉਹ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ,
ਤਰੇ ਵੇਖ ਸਿਦਕੀ ਉਹ ਭੂਨੀ ਤੁਨਾਵਾਂ,
ਕਰਮਾਤ ਜਾਗੀ ਕਲਮ ਸਾਬ ਦਿੱਤਾ,
ਅਦਬ ਦਾ ਮੈਂ ਬੇਸੂਝ, ਕੀ ਮੁੱਲ ਪਾਵਾਂ?
ਤਵਾਰੀਖ ਦੱਸਦੀ ਇਹੋ ਕੈਲਵੀ ਜੀ,
ਲਹੂ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਮੈਂ ਇਤਿਹਾਸ ਗਾਵਾਂ।

੯ • ੯ • ੯ • ੯

ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੈਲਵੀ
9878381474

ਮੱਤਦਾਨ ਕਰੋ

ਵੇਟ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣੀ ਖੇਲੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਜੋ,
ਝੂਠੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਰਚੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਜੋ,
ਵੇਖ ਲੈਣੀ ਸੋਚ ਪਿਛੇ ਨੂੰ ਦੁੜਾ ਕੇ,
ਕੌਣ ਸੀ ਉਡਾ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਫੁੱਲਾਂ 'ਚੋਂ ਸੁਗੰਧ ਜੋ,
ਕੌਣ ਸੀ ਉਹ ਜੀਨ੍ਹੇ ਸਾਡੇ ਦਾੜੀਆਂ 'ਚ ਖੇ ਪਾਈ,
ਫੁੱਲਣਾ ਨਾ ਯਾਰੇ ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਗਿਆ ਵੰਡ ਜੋ,
ਮੱਤਦਾਨ ਕਰੋ ਮੱਤ ਆਪਣੀ ਵੀ ਉਚੀ ਕਰੋ
ਮੋੜ ਦਿਓ ਪੁੱਠਾ ਕਰੋ ਵਰਨਾ ਦੀ ਵੰਡ ਜੋ।

੯ • ੯ • ੯ • ੯

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੂਹਲੀ,
ਬਠਿੰਡਾ।
9217218874

ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਹੋਏ ਬਿਪਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ

ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਿੱਖ, ਉਪਰੋਂ ਨੇ ਰਹੇ ਦਿੱਖ, ਬੜੇ ਅਜਥ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕਮਾਲ ਦੇ। ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਹੋਏ ਬਿਪਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ।

ਸਾਉਣ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਭੱਜੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵੱਲ,
ਪੂਜਣੁੰ ਲਈ ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਦੇਵੀਆਂ।

ਭਾਈਂ ਵਿੱਚ ਗੁਗੇ ਦੀਆਂ ਮਾੜੀਆਂ ਨੂੰ,
ਪੂਜਦੇ ਨੇ, ਟੇਕਦੇ ਨੇ ਮੱਥੇ, ਵੱਟ ਸੇਵੀਆਂ।
ਪੁੱਠੇ ਕਰਦੇ ਨੇ ਚੱਜ। ਰਤਾ ਮੰਨਦੇ ਨਾ ਲੱਜ,
ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਲਦੇ।

ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਹੋਏ ਬਿਪਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ।

ਨਵਿਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬੜੀ ਕਰ ਲਈ ਤਰੱਕੀ,
ਬਣੇ ਪੀਰਾਂ, ਸਾਧਾਂ, ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਨੇ।

ਛੜੇ ਤਾਏ, ਚਾਚੇ ਮਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋ,
ਨਸ਼ੇ ਖਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਾ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਨੇ।
ਨਾਲ ਬੜੇ ਹੀ ਵੈਰਾਗ, ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦੇ ਚਿਰਾਗ,
ਹਰ ਦਸਵੀਂ ਨੂੰ ਮਟੀਆਂ 'ਤੇ ਬਾਲਦੇ।

ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਹੋਏ ਬਿਪਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ।

ਭਈਆ ਦੂਜ, ਕਰਵਾ ਚੌਬ, ਦਸਹਿਰਾ ਤੇ ਦੀਵਾਲੀ,
ਸਰਾਧ ਪੰਦਰਾਂ, ਭੱਕਰੀਆਂ, ਰੱਖੜੀ।

ਬ੍ਰਾਮਣੀ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਐਸਾ ਨਾਗ ਵਲ ਪਾਇਆ,
ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਪਈ ਜਕੜੀ।
ਮੂਲ ਅਪਣੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ, ਗਏ ਕੱਖਾਂ ਵਾਂਗੁ ਭੁੱਲ,
ਵਿੱਚ ਫੌਸ ਗਏ ਕਰਮ-ਕਾਂਡੀ ਜਾਲਦੇ।

ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਹੋਏ ਬਿਪਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ।

ਮੰਤਰਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ “ਸ਼ਾਨ”,
ਰੰਗ ਚਾੜ੍ਹ ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਵੇਦਾਂਤ ਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਹੋ ਗਏ ਬਾਗੀ,
ਘਾਣ ਕਰਦੇ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸਿਪਾਂਤ ਦਾ।

ਹੋ ਗਏ ਰੂਹ ਦੇ ਚੰਡਾਲ, ਛੱਡ ਹੱਕ ਤੇ ਹਲਾਲ,
ਖਾਣਾ ਹਰ ਥਾਂ ਹਰਾਮ ਦਾ ਹੀ ਭਾਲਦੇ।

ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਹੋਏ ਬਿਪਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ।

ਸੰਨ 84

ਚੁਰਾਸੀ ਦਾ ਵਰਾ ਸੀ, ਅੱਗ ਦਾ ਵਰਾ, ਮੇਰੇ ਸੋਹੇਣੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ।
ਰੰਗਾਂ ਭਰੀ ਫੁਲਕਾਰੀ, ਸੋਹਦੀ ਸੀ ਏਹਦੀ ਆਬ ਤੇ।

ਲੰਗਾਰ ਪਾਟੇ, ਅਜ਼ਮਤ ਦੇ ਸਰੂ ਜਿਹੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ,
ਫਿਰਕੂਆਂ ਦੀ ਭੈੜੀ ਨਜ਼ਰ ਖਾ ਗਈ।

ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਮੁੱਛ ਫੁੱਟ ਗੱਭਰੂਆਂ ਦੇ ਜੋਸ਼ ਨੂੰ, ਸਿਆਸਤ ਵਰਗਲਾ ਗਈ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਚੱਲੀ, ਬਗਾਵਤ ਦੀ ਐਸੀ ਹਵਾ, ਨਫਰਤ ਦਾ ਲਾਂਬੂ ਲਾ ਗਈ
ਮੇਰੇ ਭਾਰਤ ਮਹਾਨ ਦੇ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਰਾਜ ਵਿੱਚ,
ਲੋਕ ਤੰਤਰ ਦਾ ਹਿਜਾਬ ਉਡਾ ਗਈ।

ਬੇ ਇੰਤਹਾ ਜੁਲਮ 'ਚ ਉਪਜੀ, ਬਾਗੀ ਸੁਰ ਦੀ ਕੂਕ,
ਪਾਕ ਸੀਨਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰੂਬਲ ਬਣਾ ਗਈ।

ਭਰੀ ਪੀਤੀ ਰੁੱਪ ਦੀ ਤਪਸ ਰੁਮਕਰੀ ਹੋਈ ਸੋਚ ਨੂੰ,
ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਲਾ ਗਈ।

ਹਨੁਰਿਆਂ ਦਾ ਲਿਖ ਸਿਰਨਾਵਾਂ, ਹੁਸਨ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ,
ਤੀਲ੍ਹੀ ਲਾ ਕੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾ ਗਈ।

ਉਹ ਜੰਗਲ ਕਿ ਜਿਸਦਾ ਦੁਰਸ਼ਾਸ਼ਨ ਸੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ।

ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਦਰੋਪਦੀਆਂ ਦੇ ਚੀਰ ਹਰਨ ਖੂਨੀ ਰਾਵਣਾਂ ਹੱਥੋਂ,
ਸੀਤਾਵਾਂ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ। ਜੁਲਮ ਏਨਾ, ਕਹਿਰ ਏਨਾ, ਕਿ ਬੱਚੀਆਂ
ਬੁਢੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜਤ, ਹੋਈ ਤਾਰ-ਤਾਰ।

ਉਹ ਜੰਗਲ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੁੱਝ ਕੌਡੀਆਂ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਈਮਾਨ ਰਿਹਾ
ਵਿਕਦਾ, ਉਹ ਜੰਗਲ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵੱਖੇ 2 ਨਾਹਰਿਆਂ ਦਾ ਭਗਵਾਨ ਰਿਹਾ
ਵਿਕਦਾ, ਜੰਗਲ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇਨਸਾਨੀ ਗਲਾਂ ਵਿੱਚ ਟਾਇਰ ਪੈਂਦੇ ਵੇਖੇ।

ਜੰਗਲ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਜੁਡੀਆਂ ਭੀਤ੍ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾਇਰ ਆਉਂਦੇ ਵੇਖੇ।

ਆਹਾਂ ਤੇ ਧਾਹਾਂ ਜੋ ਚੀਕਾਂ ਪੁਕਾਰਾਂ ਅੰਬਰੀ ਜਾ ਚੜ੍ਹੀਆਂ।

ਗੂੰਜੀਆਂ ਉਹ ਮੁੜ 2 ਬੁਹਿਮੰਡ ਦੇ ਖੜੀਆਂ।

ਉਜਾੜਾਂ 'ਚ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਰੁੱਖ ਹੋਵੇ ਸਤਿਆ।

ਇਮਾਰਤਾਂ ਇਉਂ ਜਾਪਣ ਜਿਉਂ ਬੰਡਰ ਤੇ ਮੜ੍ਹੀਆਂ।

ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਦਿਲ ਖੰਗਰ ਹੋਇਆ ਆਗਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਕੁੱਝ ਦਿੱਤੇ ਸੀ ਸਦਮੇ ਮਮਤਾ ਦਾ ਖੂਨ ਸੀ ਅੱਖੀਆਂ 'ਚੋਂ ਚੋਇਆ।
ਹੋਈਆਂ ਜੋ ਵਿਧਵਾਵਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚੂੜੇ ਸਾਲੂ ਜੋ ਰੰਗਲੇ ਕਿੱਲੀਆਂ ਤੇ
ਟੰਗੇ ਅਜੇ ਤੀਕ ਜ਼ਹਿਰ ਨਾ ਹੱਦਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿੱਕਲੇ

ਦੇ ਮੂੰਹੇ ਨਾਗਾਂ ਦੇ ਐਸੇ ਨੇ ਢੰਗੇ।

ਇੱਕ ਅਰਸਾ ਬੀਤਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਜਖਮ ਉਹਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜੋ
ਹੁਣ ਤੀਕ ਅੱਲੇ ਅੱਜ ਵੀ ਸਰੀਰਾਂ 'ਚੋਂ ਰਿਸਦੇ ਪਏ ਨੇ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕੋਈ ਤਬੀਬ ਨਾ ਘੱਲੇ, ਝੂਠੇ ਹੀ ਜੱਜ ਨੇ ਤੇ ਝੂਠੇ ਗਵਾਹ ਨੇ, ਕੂੜ
ਕਚਿਹਰੀਆਂ ਨਾ ਸੁਣਵਾਈ ਕੋਈ ਫੇਰ ਤੋਂ ਜੰਮੇ ਕੋਈ ਮਰਦ ਅਗੰਮੜਾਂ
ਫੇਰ ਆ ਕੇ ਕਰੇ ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਕੋਈ।

੯ • ੯ • ੯ • ੯

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਨ
9878573068

੯ • ੯ • ੯ • ੯

ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਹਿਰਦੇ
9464958236

ਵਿਅੰਗ ਟੋਟਕੇ

ਪ੍ਰ. ਜਸਵਿੰਤ ਸਿੰਘ ਕੈਲਵੀ,
ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ 9878381474

ਵਿਅੰਗ ਵਿਨੋਦੀ ਟੋਟਕੇ, ਪੀਓ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੋਟਕੇ।

ਨਸਣ ਦੂਰ ਬੀਮਾਰੀਆਂ, “ਕੈਲਵੀ” ਖਾ ਖਾ ਚੋਟਕੇ।

ਕੇ ਰੇ

ਗੁਰੂ ਢੰਮ ਦਾ ਡਮਰੂ ਖੜਕਦਾ ਏ
ਪੈਰ ਪੈਰ ਤੇ ਉਸਰੇ ਵੇਖ ! ਡੇਰੇ।
ਠੱਗਾਂ ਅਪਣਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾ ਰੱਖਿਆ
ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਮੱਤਹੀਣ ਨੇ ਲੋਕ ਘੇਰੇ।
ਖੀਰਾਂ ਦੁੱਧ ਫਰੂਟ ਸ਼ਰਾਬ ਕੁੱਕੜ
ਮੂਰਖ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਨੇਰੇ।
ਕਿਸੇ ਸਾਧ ਦਾ ਬਣ ਜਾ ਤੂੰ ਚੇਲਾ
ਫਿਰ ਜਾਣਗੇ ‘ਕੈਲਵੀ’ ਦਿਨ ਤੇਰੇ।

ਕੁਰਸੀ

ਕਦਰ ਕੁਰਸੀ ਦੀ ਹੈ ਜਹਾਨ ਅੰਦਰ
ਕੌਣ ਮੇਜ਼ ਸਟੂਲ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ?
ਬਹਿੰਦਾ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਜਿਹੜਾ
ਪੈਸਾ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰਿਉਂ ਮੁੱਛਦਾ ਹੈ।
ਕੁਰਸੀ ਖਿਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਹੈ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ,
ਨੇਤਾ ਤੜਫ਼ਦਾ ਕਲਪਦਾ ਲੁੱਛ ਦਾ ਹੈ।
ਗਜਨੀਤੀ ਦੀ ਖੇਡ ਵਿੱਚ ਕੈਲਵੀ ਜੀ
ਕੀ ਹਾਲ ਗਰੀਬ ਜਾਂ ਤੁੱਛ ਦਾ ਹੈ।

ਰੱਬ/ ਭੈਣੀਆ

ਆਪ ਕੰਮ ਨਾ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਰ ਸਕੀਏ,
ਵਾਜ਼ ਮਾਰੀਏ ਆ ਕੇ ਕਰੀਂ ਭਈਆ।
ਵੱਡੀ ਜਦੋਂ ਸਮੱਸਿਆ ਬਣੇ,
ਰੱਬ ਨੂੰ ਕਰੀਏ ਬੇਨਤੀ ਸਾਡੀ ਲਾ ਪਾਰ ਨੱਈਆ।
ਖਾਈਏ ਖਰਚੀਏ ਕਰੀਏ ਮੌਜ ਮਸਤੀ,
ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਤੇ ਰੱਖ ਤੂੰ ਹੱਥ ਮਈਆ।
ਡੱਕਾ ਇੱਕ ਨਾ ਤੇਜ਼ੀਏ ਕੈਲਵੀ ਜੀ
ਤਾਂ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਰੁੜਦਾ ਰਹੇ ਪਹੀਆ।

ਜ਼ਹਿਰ

ਲੋਭ ਲਾਲਚ ਨੇ ਮਾਰੀ ਹੈ ਮੱਤ ਸਾਡੀ
ਜ਼ਹਿਰ ਵੰਡ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜ਼ਹਿਰ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।
ਸਿਹਤਮੰਦ ਹਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ?
ਫੱਕੇ ਮਾਰ ਜੋ ਗੋਲੀਆਂ ਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।
ਮਾਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਵੀ ਹੁਣ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰ ਭਰਿਆ
ਜ਼ਹਿਰ ਧਰਤ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿੱਚ ਪਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।
ਬਣੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਸੀਂ ਆਪ ਕਾਤਿਲ
ਰਾਹ ਸਿਵਿਆਂ ਦੇ ਕੈਲਵੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਕਮਾਈ

ਭਾਵੋਂ ਲੱਖ ਉਪਦੇਸ਼ਕ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਂਦੇ, ਲੋਕ ਹੱਕ ਦੀ ਕਰਦੇਂ ਕਮਾਈ ਕਰਦੇ?
ਦੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸਪਰੇਟਾ ਮਿਲਾ ਵੇਚਣ, ਵੇਖ ! ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਧੀ ਹਲਵਾਈ ਕਰਦੇ?
ਡਾਕਟਰ ਟੈਸਟਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲੈਂਦੇ, ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਯਾਰ ਦਵਾਈ ਕਰਦੇ।
ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੈਲਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਪੱਤਰੇ ਪਲਟ ਕੇ ਪਾਠ ਨੇ ਭਾਈ ਕਰਦੇ।

੯ • ੯ • ੯ • ੯

੯ • ੯ • ੯ • ੯

ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਨਣ ਵਾਲੇ

ਸ. ਐਸ.ਐਸ ਚਰਨ ਸਿੰਘ

ਇੰਜ. ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੱਸਲ

ਕੈਪਟਨ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੀ ਗਈ ਕਿਤਾਬ “ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮੋਢੀ-ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਜੀਵਨੀ)” ਪੜ੍ਹਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਡਾਕਟਰੀ ਦੀ ਉਚ ਡਿਗਰੀ ਦੇ M.D ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕਵੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਫਾਰਸੀ ਦਾ ਸ਼ਾਇਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹ ਰਾਗ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਵੀ ਮਾਹਰ ਸੀ। ਨਿਉਜ਼ੀਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਚਲਦੀ ਰਹੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਕਾਰਨ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਪੋਤੀ ਭਾਵ ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਉਸਾ ਰਾਣੀ ਲਖਨਪਾਲ (ਸ਼ੇਰ) ਜੀ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜਿਹੜੇ ਡਾਕਟਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਸ. ਐਸ. ਐਸ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੇਤ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਿਲਣੀ ਸਦਕਾ ਉਹ ਫੇਰ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਸਨ।

ਮੈਂ ਸ. ਐਸ ਐਸ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਾਂਗਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਐਸ. ਐਸ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਰਚਨਾਵਲੀ ਪੁਸਤਕ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਐਸ. ਐਸ ਅਮੇਲ ਜੀ ਹਨ। ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਭਾਈ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਸਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਸੰਨ ੧੯੮੯ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਬੀਬੀ ਸ਼ਿਵ ਕੌਰ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਤੇ ਦਾਦਾ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਖਾਨਦਾਨੀ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਘਰ ਵਿੱਚ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ

ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਗੁਜਾਰਾ ਚੰਗਾ ਸੀ ਤੇ ਲੇਖਕ ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਕੁੱਝ ਜਗੀਰ ਵੀ ਸੀ।

ਸ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਪਦਮ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਮਾਂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਲਹਿਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਅੱਗੇ ਪੁਰਾਣੇ ਭਰਮ, ਵਹਿਮ ਤੇ ਮੰਨਤਾਂ ਰੁੜ੍ਹਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਥਾਂ ਥਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ, ਹਰ ਨੌਜਵਾਨ ਦੀ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਿਖੇਰਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਚੇਤਨਤਾ ਦੀ ਲਹਿਰ ਹਰ ਸੁੱਤੇ ਜਾਗਦੇ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਬਹੁਤ ਹਲੂਣ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਗਿਆਨ ਬਿਨਾਂ ਉਰਦੂ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਸਵੀਂ ਤੱਕ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਖਾਸ ਭਾਗ ਸਨ।

ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੰਨ ੧੯੮੯ ਤੋਂ ਚਲਾਇਆ ਸਪਤਾਹਿਕ ਪੱਤਰ “ਖਾਲਸਾ ਸਮਾਚਾਰ” ਵਿੱਚ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰ ਸਨ। ਏਥੇ ਹੀ ਲਾਲਾ ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਂਡਿਕ ਤੇ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਕੁੱਝ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਤੇ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਰੁਚੀ ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਈ।

ਲਿਖਣਾ ਤੇ ਪੜ੍ਹਣਾ ਉਸ ਦਾ ਚਾਅ ਜਾਂ ਦਿਲ ਪਰਚਾਵਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਇਉਂ ਮਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਤੇ ਦਿਲੀ ਸੱਧਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਸ ਵੱਲ ਵਧੇਰੇ ਸਫਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਉਪਜੀਵਕਾ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣਾ ਲਿਆ।

“ਬੀਰ” ਅਖਬਾਰ, ਬੀਰ ਬਹਾਦਰ ਸੀ, ਪੰਥਰ ਸੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਤੇ ਕਰਤਾ ਪਰਤਾ ਸ. ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਦਾ ਜਨਮ ਅਖੌਤੀ ਰਲਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਬਹਾਦਰੀ ਕਾਰਜ ਸਾਧਕ ਦਲ ਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਿਰੋਲ ਰਾਮਦਾਸੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਆਗੂ ਬਣ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਨਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਬੇਚੁਜ਼ਗਾਰੀ

ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਝੱਟ ਟਪਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਨਵੀਨ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ, ਸਿੱਖੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਪਾਰਾ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਤੇ ਨਿਪੜਕਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਣ ਸੀ। ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸੰਨ ੧੯੦੨ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ ‘ਬੀਰ’ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਚੀਫ਼ ਐਡੀਟਰ ਵੀ ਬਣ ਗਏ।

ਇਸ ਸਾਥੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਲੇਗੀ ਭਰਿਆ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਤੇ ਜੋ ਠੀਕ ਸਹੀ ਤੇ ਸੱਚ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਉਘਾਤਨ, ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸਾਹਸ ਬਣ ਗਿਆ।

ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਖਬਾਰ “ਸ਼ਹੀਦ” ਵਿੱਚ ਜੋ ਦਲੇਗੀ ਤੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਲੇਖ ਜਿਹੜੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਪਾਣੀ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ੫੦੦੦/- ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਤੋਂ ਅਗੋਂ ਲਈ ਪਰਚਾ ਛਾਪਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸੋ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਕੇ ਮੁੜ ਪਰਚਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਥੇ ਜਮਾਨਤ ਮੰਗ ਲਈ ਗਈ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਅਖਬਾਰ ਸਦਾ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦ ਨਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਆਰੰਭ ਦਿੱਤਾ। ਇਉਂ ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ (ਭਾਈ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ) ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਨਾ ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ।

ਸੰਕਟ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਸੱਚੇ ਮਿਤੱਰਾਂ ਵਾਂਗ ਕੀਤਾ।

ਐਸ. ਐਸ ਅਮੋਲ ਜੀ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਐਸ. ਐਸ. ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤਿਤਵ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਏ ਗਏ ਲੇਖਕ, ਕਵੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਤੇ ਆਓ ਭਗਤ, ਇੱਕ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਵਕਤ ਦੀ ਤੰਗੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਧਨ ਦੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹੀਦ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ

ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਇੱਕ ਅਖਾਹ ਇਸ਼ਕ ਹੈ, ਸੱਚੀ ਲਗਨ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਉਨੱਤੀ ਲਈ ਉਹ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰਨ, ਧਨ ਖਰਚਣ, ਖਰਚਾਉਣ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸਾਧਨ ਤੇ ਹਥਿਆਰ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ।

ਸੰਨ ੧੯੨੯ ਤੋਂ ੧੯੩੫ ਦੇ ਲੱਗਭੱਗ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੈਂਟ੍ਰਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟਕਸਾਲ ਚਲਾਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਭਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਤੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਦ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ੨ ਵਿਅਕਤੀ ਸੱਦੇ ਜਾਂਦੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਕਵੀ ਤੇ ਲੇਖਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਤੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਏ। ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਉਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸੈਂਕੜੇ ਰੂਪਈਆਂ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਲੋਕ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਬਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਲਈ ਟਿਕਟ ਮੁੱਲ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਟਿਕਟਾਂ ਤੇ ਬਾਵਾਂ ਬੁੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਸੰਨ ੧੯੩੦ ਵਿੱਚ ਸੁਧ ਗੁਰਬਾਣੀ ਟ੍ਰਸਟ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਤਾ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਟਾਊਨ ਹਾਲ ਤੋਂ ਉਚੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੱਕ ਪਸਾਰ ਕੇ ਹੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਨੇ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ੧੯੨੮ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੱਭ ਕੁਝ ਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹਿੰਦ ਦੀ ਅੰਗੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਿਮਲੇ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਪਹੜੀਆਂ ਤੱਕ ਗੁੰਜਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਨ ੧੯੩੨ ਤੋਂ ੧੯੩੮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਮਲੇ ਹੀ ਇਹ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਸੈਂਟ੍ਰਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਣ ਹੋਏ।

ਸੰਨ ੧੯੩੫ ਦਾ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੈ ਤੇ ਸਦਾ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਆਹ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਸ਼ਿਮਲੇ ਹੀ, ਸ਼ਹੀਦ ਜੀ ਦਾ ੨੪ ਅਗਸਤ ੧੯੩੫ ਨੂੰ ਭਰ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ੪੪ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਯਾਦ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਲਈ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ।

੯ • ੯ • ੯ • ੯

9815549523

ਜਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਭਾਜੜਾਂ ਪਾਈਆਂ ਸਿਰੜੀ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਗੱਲ ਲਗਪਗ ਇੱਕ ਸਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੇਸਤਾਨ ਦੇ ਚੱਪੇ-ਚੱਪੇ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਲੁੱਟ ਖਸੁੱਟ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਾਸੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪਰਾਇਆ ਵਾਂਗ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸਨ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮਾਂ 'ਤੇ ਅਕਹਿ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਜਾਲਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੂ ਤਸ਼ਦੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਜ਼਼ਿਲ੍ਹਮ ਦੇ ਇਸ ਭਿਆਨਕ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹਾਨ ਯੋਧੇ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਚੁੱਕੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਉਖਾੜ ਸੁੱਟਣ ਵਿੱਚ ਵਰਨਣਯੋਗ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਸ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ। ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਕਸਬੇ ਸੁਨਾਮ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਜੇ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਰਿਆਸਤ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਦੇਹਾਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਤੇ ਨੌਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਆਖ ਗਏ। ੨੯ ਦਸੰਬਰ ੧੯੮੯ ਨੂੰ ਜਨਮਿਆ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇੱਕ ਅਨਾਥ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਕਲਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਸੰਨ ੧੯੯੮ ਵਿੱਚ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਵੀਂ ਕਲਾਸ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਅਣਥੀਲੇ ਸੁਭਾ ਵਾਲੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਖ਼ਤ ਰੱਖਿਆ ਚੁੱਡਾ ਸੀ।

੧੩ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸੰਨ ੧੯੯੯ ਨੂੰ ਜਾਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬਾਗ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਇੱਕਠੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਕਿ ਡਾ: ਸੱਤਪਾਲ ਅਤੇ ਡਾ: ਸੈਫ਼ੁਦੀਨ ਕਿਚਲੂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਇਸ ਭੀੜ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਆਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ੯੦

ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਿਪਾਹੀ ਬਾਗ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਗੋਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਇਧਰ ਉਧਰ ਭੱਜਣ ਲੱਗੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇੱਕੋ ਇਕ ਤੰਗ ਰਸਤਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਭ ਲੋਕ ਅੰਦਰ ਹੀ ਕੈਦ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬਾਗ ਵਿੱਚੇ ਖੂਹ ਵਿੱਚ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪੰਦਰਾਂ ਮਿੰਟ ਚਲੇ ਇਸ ਤਾਂਡਵ ਨਾਚ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਾਸੂਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਨੇਜ਼ਵਾਨ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕਸਮ ਖਾ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਜ਼਼ਿਲ੍ਹਮ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈ ਕੇ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਗਵਰਨਰ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦ ਪਿਆ ਸੰਨ ੧੯੮੦ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦੱਖਣੀ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਪੁੱਜ ਗਿਆ। ਜਿੱਥੋਂ ਨੈਰੋਬੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ੧੯੮੪ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਪੁੱਜ ਗਿਆ ਇੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਗਦਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸੰਨ ੧੯੮੭ ਵਿੱਚ ਉਹ ਕਈ ਰਿਵਾਲਵਰ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਅਸਲਾ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤ ਪਹੁੰਚਿਆ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ 'ਤੇ ੧੯੯੧ ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸਨ।

੨੩ ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧਾ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੁਨਾਮ ਪਹੁੰਚਿਆ ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਲਗਾਤਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਤੇ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਵਾਪਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਰਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇ ਨਾਂਅ ਤੇ ਪੇਂਟਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਕਰ ਲਈ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸੰਨ ੧੯੯੩ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੁਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਜਰਮਨੀ

ਪੁੱਜਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ੧੯੭੪ ਵਿੱਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲਈ ਇੱਕ ਕਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿਕਸ ਚੈਂਬਰ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਅਸਲਾ ਵੀ ਖਰੀਦਿਆ। ਸਾਰੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮਾਈਕਲ ਉਡਵਾਇਰ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਅੰਦਰ ਘੁੰਮਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰ ਵਾਰ ਲੂ- ਲੁਹਾਨ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਭੱਜਦੇ ਹੋਏ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਜਾਦ ਆਉਂਦੇ। ਉਡਵਾਇਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਇੱਕ ਅੰਤਰਾਸ਼ਟਰੀ ਘਟਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਵੇ। ਆਖਿਰਕਾਰ ਸੰਨ ੧੯੮੦ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ੨੧ ਵਰ੍਷ਾਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਮਾਂ ਵੀ ਆ ਗਿਆ।

੧੩ ਮਾਰਚ ੧੯੮੦ ਕੈਕਸਟਨ ਹਾਲ ਲੰਦਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੀ। ਮਾਈਕਲ ਉਡਵਾਇਰ ਵੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਛੁਪਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਹਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਉਡਵਾਇਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਰਡ ਜੈਟਨਲੈਡ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਉਸ ਤੇ ਵਰ੍ਹ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਡਵਾਇਰ ਦੀ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਤੁਰ

ਪਿਆ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰੱਥਨ ਕੀਤਾ। ਲੰਦਨ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਿਹਰਾਇਆ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੈ-ਜੈ ਕਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਇੱਕ ਅਪ੍ਰੈਲ ਸੰਨ ੧੯੮੦ ਨੂੰ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੰਦਨ ਚ ਜੱਸ ਐਟਕਿਨਸਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ੪ ਜੂਨ ੧੯੮੦ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਉਸ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ “ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਡਾ ਪੁਰਣਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਇਸੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ”। ਜੱਸ ਐਟਕਿਨਸਨ ਨੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ।

੩੧ ਜੁਲਾਈ ੧੯੮੦ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਮਾਂ ਦੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਪੂਤ ਨੂੰ ਪੈਟੋਨਵਿਲੇ ਜੇਲ ਲੰਦਨ ਵਿਖੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਨ ੧੯੭੪ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਸਥੀਆਂ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿਤੀਆਂ, ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਹ ਸੰਸਕਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਦੇ ਜੱਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੁਨਾਮ ਵਿਖੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਨਦੀ ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਦੂਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਦਕਾ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਗਿਣਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਉ ਅਸੀਂ ਵੀ ਇਸ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ।

9876262642

੯ • ੯ • ੯ • ੯

ਸਫ਼ਾ ੨੮ ਦਾ ਬਾਕੀ

ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪੂਛੇਂ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ੪੦੦੦ ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਧੇਰੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਕੋਹੜ ਉਤੇ ਨਸੇ ਦੀ ਲਾਹਨਤ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਨੱਥ ਨਾ ਪਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ “ਪੰਜਾਬ ਇੱਕ ਖਿਤਿਆ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ” ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਕਾਗਜ਼ੀ ਫੁੱਲ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕੱਚੇ ਘੜੇ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਠੱਲ੍ਹ ਸਕਦਾ ਇਵੇਂ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਹੰਸ ਨਹੀਂ ਟਿਕ ਸਕਦਾ। ਸਰੀਰ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਪੁਮਾਤਮਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਇੱਕ ਅਦਭੁਤ ਕਲਾਮੀ ਵਡਮੁੱਲੀ ਦਾਤ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ

ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਹੱਕ ਹੈ? ਟੈਗੋਰ ਨੇ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਬਾਰੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ:-

“WE HAVE NO RIGHT TO NEGLECT OUR BODIES,

WE DID NOT CREATE THEM OURSELVES.”

ਆਓ ਰਲ ਮਿਲ ਮਤਾ ਪਕਾਈਏ, ਨੀਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਈਏ। ਚੰਗਾ ਪਹਿਨੀਏ ਚੰਗਾ ਖਾਈਏ, ਨੱਚੀਏ ਕੁੱਦੀਏ ਭੰਗੜਾ ਪਾਈਏ।

0181-2230639

੯ • ੯ • ੯ • ੯

ਕਟਾਏ ਬਾਪ ਨੇ ਬੱਚੇ ਜਹਾਂ.....

ਸਾਕਾ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ: ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜੰਗੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇੱਕ ਬੇਮਿਸਾਲ ਘਟਨਾ

ਡਾ. ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਸਰਹਿੰਦੀ

ਉੱਝ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਲਹੁ ਨਾਲ ਲਥਪੱਥ ਹੈ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਲਗਪਗ 300 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿਹੜੇ ਕਹਿਰ ਸਿੱਖਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਕੌਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਢਾਗੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ, ਸਾਕਾ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਛੋਟਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ, ਵੱਡਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਤੇ ਸਾਕਾ 'ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ' ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਤਸੀਹੇ ਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਤੁਢਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। ਬਕੈਲ ਸ਼ਾਇਰ:

"ਕੁਛ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ ਹਸਤੀ ਮਿਟਤੀ ਨਹੀਂ ਹਮਾਰੀ,

ਸਦੀਓਂ ਰਹਾ ਹੈ ਦੁਸ਼ਮਨ, ਦੌਰੇ ਜ਼ਮਾਂ ਹਮਾਰਾ।"

ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਪੱਥ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ, ਤੁਸੀਂ ਵੇਖੋਗੇ, ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸੀ। ਸਾਕਾ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਅਸਾਵੀਂ ਜੰਗ ਸੀ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਲਜੇ ਸੱਲ ਗਈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਮਨ 'ਤੇ ਫੂੰਘੀ ਉੱਕਰੀ ਗਈ। ਤਾਹੀਉਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਮੁਗਲ ਸਮਰਾਟ, ਅੱਗੜੇਬੇਬ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਤਰ- "ਜਫਰਨਾਮਾ" ਵਿੱਚ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ ਦਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਅਤੇ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਜ਼ਿਕਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਆਓ! ਗੱਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿਲਸਿਲੇਵਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੀਏ। ਸਾਕਾ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲੜੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ 29 ਦਸੰਬਰ, 1708 ਈ. ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਚਾਰ ਸ਼ਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਮਾਤਾ-ਗੁਜਰੀ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲ ਅਤੇ ਕਾਫੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਾਫ਼ਲਾ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੀ

ਮੁਗਲ ਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਛੋਜਾਂ ਨੇ ਵਹੀਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਭਰਵਾਂ ਹੱਲ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਇੱਕ ਠੰਢੀ ਤੇ ਵਰਖਾ ਦੀ ਰਾਤ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਘਮਸਾਨ ਦਾ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਵਹੀਰ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ, ਦੋਵੇਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ (ਬਰਾਸਤਾ ਰੋਪਤ ਤੇ ਬੁਰਮਾਜ਼ਰਾ) ਆਪਣਾ ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਾਫ਼ਲਾ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੂਹ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੋਵੇਂ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ, ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਜਨਮ 2੯ ਮਾਰਚ, ੧੭੪੩ ਬਿ.) ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ (ਜਨਮ-ਚੇਤ ਵਦੀ ਦਸਮੀ, ੧੭੪੭ ਬਿ.) ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਕੇਵਲ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਭਿੰਕਰ ਯੁੱਧ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਸੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਰਤ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਦਿਆਂ, ਉਚੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਕੱਚੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿੱਚ ਮੌਰਚੇ ਸੰਭਾਲ ਲਏ। ਛੋਟੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਥਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜੰਗੀ ਸੂਝ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੜ੍ਹੀ ਦੀ ਮੌਰਚਾਬੰਦੀ ਲਈ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਸਾਮੂਹ ਬਣਾ ਕੇ ਚਾਰੋਂ ਤਰੱਫ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਮੌਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਭਾਈ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਖੁਦ, ਦੋਵੇਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਗੜ੍ਹੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰਲੀ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਮੌਰਚੇ ਸੰਭਾਲ ਲਏ। ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੀ ਟਿੱਡੀ ਦਲ ਮੁਗਲ ਛੋਜ਼ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਗੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇੱਕ ਬੇਜੋੜ ਤੇ ਅਸਾਵੀਂ ਜੰਗ ਲੜੀ ਜਾਣ ਲਈ

ਮੈਦਾਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਸਾਵੀਂ ਜੰਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ “ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ” ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:-

ਗੁਰਸਨਾ: ਚਿ ਕਾਰੇ ਕੁਨਦ ਚਿਹਲ ਨਰ।
ਕਿ ਦਹ ਲਕ ਬਰਾਜਦ ਬਰੂ ਬੇਸ਼ਬਰ।

ਭਾਵ ਭੁੱਖਣ-ਭਾਣੇ ਚਾਲੀ ਆਦਮੀ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ
ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਅਚਨਚੇਤ ਦੰਸ ਲੱਖ (ਅਣਗਿਣਤ) ਫੌਜ ਟੁੱਟ ਪਵੇ।
੨੨ ਦਸੰਬਰ ੧੯੦੪ ਨੂੰ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਨੇ ਗੜੀ ‘ਤੇ ਇੱਕ ਭਰਵਾਂ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਪੰਜ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਥੇ ਬਣਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਖੂਨ-ਡੋਲਵੀਂ ਲੜਾਈ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ “ਜ਼ਫਰਨਾਮੇ” ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਅੰਰੰਗੇਬੇ! ਤੇਰੀ ਫੌਜ ਦੇ ਜਰਨੈਲ ਤੇ ਸਿਪਾਹੀ, ਗੜੀ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਓਟ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੀ ਬੈਰ ਮੰਗਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਜੋ ਵੀ ਕੋਈ ਦੀਵਾਰ ਦੀ ਓਟ ਤੋਂ ਜ਼ਰਾ ਬਾਹਰ ਆਇਆ, ਉਹ ਇੱਕੋ ਤੀਰ ਖਾ ਕੇ ਖੂਨ ਵਿੱਚ ਗਰਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ, ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿਰਕੱਦ ਜਰਨੈਲ ਨਾਹਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੀਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਦਿਸ਼ ਨੂੰ “ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ” ਵਿੱਚ ਇਉਂ ਕਲਮਬੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ:-

ਚੁ ਦੀਦਮ ਕਿ ਨਾਹਰ ਬਿਯਾਦਮ ਬਰੰਗ।
ਚਸ਼ੀਦ: ਯਕੇ ਤੀਰ ਮਨ ਬੇਦਰੰਗ।

ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਨਾਹਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ-ਏ-ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਫੌਰਨ ਹੀ ਮੇਰੇ ਤੀਰ ਦਾ ਸੁਆਦ ਚੱਖਿਆ, ਯਾਨੀ ਉਹ ਤੀਰ ਖਾ ਕੇ ਥਾਂ ਹੀ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਠਾਣ ਫੌਜਦਾਰ, ਖੁਆਜਾ ਜ਼ਫਰਬੇਗ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਜੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਫਸੋਸ! ਜੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਤੀਰ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬਕਸ਼ ਦਿੰਦਾ। ਇਤਫਾਕਵੱਸ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਿਥੇ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਪਠਾਣਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਇੱਕ ਪਠਾਣ ਜਰਨੈਲ ਵੱਲੋਂ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵਰਨਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

“ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ” ਵਿੱਚ ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ ਦੇ ਖੋਫਨਾਕ ਦਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵੀ ਚਿਤਰਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ:- “ਸੁਰੋਧਿ ਅੰਬੋਹ ਚੰਦਾਂ ਸੁਦਹ। ਕਿ ਮੈਦਾਂਪੁਰ ਅਜ ਗੂ ਓ ਚੋਗਾਂ ਸੁਦਹ।” ਭਾਵ ਮਾਰੇ ਗਏ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਇਉਂ ਢੇਰ ਲੱਗ ਗਏ,

ਜਿਵੇਂ ਖੇਡ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਖਿੱਦੇ ਖੂੰਡੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਵੇ। ਬੈਰ! ਗੱਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਪੰਜ ਪੰਜ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜਥੇ ਬਣਾ ਕੇ ਗੜੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੱਕੇ ਟੁੱਟੇ ਤੇ ਭੁੱਖਣ ਭਾਣੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਨਾਲ ਬੇਮਿਸਾਲ ਤੇ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਟੱਕਰ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜਾਮ ਪੀਤੇ।

“ਇਸ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਦਲੇਰੀ ਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ, ਉਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਮਿਸਾਲ ਮਿਲਣੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ।” - ਡਾ ਇੰਦੂਬੂਸ਼ਨ ਬੈਨਰਜੀ। ਮੁਹੰਮਦ ਲਤੀਫ਼ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ “ਹਿਸਟਰੀ ਆਫ਼ ਦੀ ਪੰਜਾਬ” ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੬੮ ‘ਤੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਗੁਰੂ (ਸਾਹਿਬ) ਖੁਦ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਲੜੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਸ਼ਾਹੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਨਾਹਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੈਨਾ ਨਾਇਕ ਮਵਾਜਾ ਮੁਹੰਮਦ ਨੂੰ ਘਾਇਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇੱਕ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸੈਨਾ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਸੀ।” (ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਗੜੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਸ਼ਾਹੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।)

ਉਹ ਪੱਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲ ਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ ਜਦੋਂ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (੧੨ ਸਾਲ) ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ (੧੪ ਸਾਲ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦ ਕੇ ਲਾੜੀ ਸੌਤ ਨੂੰ ਪਰਨਾਉਣ ਲਈ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੇਠ ਭੇਜੀ ਗਈ ਟੁਕੜੀ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਆਲੂਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਭਾਈ ਆਲੂਮ ਸਿੰਘ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਦਾ ਹੀਰੇ ਸੀ ਸੀ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਰਣ ਵਿੱਚ ਤਰਥੱਲੀ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਬਰਛੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਫਿਰ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਮੁਗਲਾਂ ‘ਤੇ ਘਾਤਕ ਵਾਰ ਕੀਤੇ। ਜਦੋਂ ਵੱਡਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਛੋਟਾ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਬਾਬਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸੋਂ ਰਣ ਤੱਤੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਜੰਗ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਦਿਲੀ ਤਮੰਨਾ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਇਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ:-

“ਖਵਾਹਸ਼ ਹੈ ਤੁਮੇਂ ਤੇਗ ਚਲਾਤੇ ਹੂਏ ਦੇਖੋ।
ਹਮ ਆਂਖ ਸੇ ਬਰਛੀ ਤੁਮੇਂ ਖਾਤੇ ਹੂਏ ਦੇਖੋ।” -

ਅੱਲ੍ਹਾ ਯਾਰ ਖਾਂ ਜੋਗੀ ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼ ਦਾ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਢੁੱਕਵਾਂ ਉਚਦੂ ਸ਼ੋਅਰ ਅਚਾਨਕ ਮੇਰੇ ਜਿਹਨ ਵਿੱਚ ਉਭਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ:- “ਯਹ ਜਾਂ ਤੋ ਆਨੀ ਜਾਨੀ ਹੈ, ਇਸ ਜਾਂ ਕੀ ਤੋ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਹੀਂ । ਜਿਸ ਬਜ ਸੇ ਕੋਈ ਮੁਕਤਲ (ਕਤਲਗਾਹ) ਮੋਂ ਗਯਾ, ਵੱਡ ਸਾਨ ਸ਼ਲਾਮਤ ਰਹਤੀ ਹੈ ।”

ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਪਿਆਰੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਵੀ ਰਣਭੂਮੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਏ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪਿਆਰੇ ਕੁੱਝ ਸਿੰਘ ਅਜੇ ਵੀ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ ।

ਰਾਤ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਲੜਾਈ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ । ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਕੇਵਲ ੧੧ ਸਿੰਘ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ । ਪਰ ਈ.ਸੀ ਅਰੋਤਾ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ “ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ” ਦੇ ਪੰਨਾ ੨੩੫ ਉੱਤੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਅੰਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਨੀ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿ ਗਏ ।” ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਖੋਜੀ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਕਤ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਬੈਰ ! ਗਿਣਤੀ ਭਾਵੋਂ ਪੰਜ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗਿਆਰਾ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ੨੨ ਦਸੰਬਰ ੧੭੦੪ ਈ ਮੁਤਾਬਿਕ ੮ ਪੋਹ, ੧੭੦੯ ਬਿ ਦੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਸਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਚੁਣ ਲਏ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਲਈ ਹੁਕਮ-ਨਾਮਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਅਸਤਰ ਸ਼ਸਤਰ ਤੇ ਵਸਤਰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਬਾਬਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਹਿਨਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਹੀਰਿਆਂ ਜੜੀ ਕਲਗੀ ਉਤਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਸਜਾ ਦਿੱਤੀ । ਬੂਟੇ ਸ਼ਾਹ ਆਪਣੀ ਫਾਰਸੀ ‘ਚ ਲਿਖੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਤਾਰੀਫ ਏ ਪੰਜਾਬ’ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਲਿਖਦਾ ਹੈ- “ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮੀ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਪੂਰੀ

ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਨਿੱਜੀ ਲਿਬਾਸ ‘ਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਪਹਿਨਾ ਦਿੱਤੇ ।”

ਅਜਿਹਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਫੌਜਾਂ ਨੂੰ ਭੰਬਲਭੂਮੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ । ਫਿਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤਿੰਨ ਸਿੰਘ- ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਪਰਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਮਾਨ ਸਿੰਘ- ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ, ਬਾਬਾ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੀ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣਗੇ ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਤਿੰਨੋਂ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਏ । ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ “ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ” ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵਿੱਚ ਉਕਾ ਹੀ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਆਈ । ਇੱਥੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਮਾਛੀਵਾੜਾ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੋ ਤੁਰੇ । ਗੜ੍ਹੀ ‘ਚ ਰਹਿ ਗਏ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਜੋਹਰ ਵਿਖਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਏ । ਇਹ ਰਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਇੱਕ ਬੇਜੋੜ ਤੇ ਆਸਾਵੀਂ ਜੰਗ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨਾ ।

ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਇਸ ਲਾਸਾਨੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੋਚ ਤੇ ਛਲਸਫਲੇ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਨਕੋਰ ਸੋਧਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਸਾਰੇ ਹੀਲੇ-ਉਪਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਤਲਵਾਰ ਲੈਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ । ਇਸ ਨਵੀਂ ਸੋਚ ਤੇ ਛਲਸਫਲੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੇ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕੀਤਾ । ਸ਼ਹੀਦ ਸੂਰਮੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਰਮਾਇਆ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿੰਦਾ ਕੌਮਾਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਦਾ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਵਸਾਈ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ । ਆਓ ! ਆਪਾਂ ਵੀ ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਈਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਸਾਂਭੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਲਈਏ । ਉੱਝ ਵੀ:-

“ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਹੀਦ,
ਤੁਹਾਥੋਂ ਕੋਈ ਆਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ।”

੯ • ੯ • ੯ • ੯

01763-222541

ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥
ਪਰਮ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਸ. ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਜੀ, ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ
ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ। ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਵੇ।

ਆਪ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜਿਆ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ
ਦਾ ਸਤੰਬਰ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਜੇ ਅਨਮੇਲ
ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੀ ਹਰ ਇੱਕ ਰਚਨਾ
ਮਿਆਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਸਤੰਬਰ ਵਾਲੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੀ
ਸੰਪਾਦਕੀ “ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ
ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ।” ਸਿੰਖ ਕੌਮ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਹਲੂਣਾ ਹੈ
ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦੀ
ਹੈ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।
ਅੱਜ ਹਾਲਾਤ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਖਸਤਾ ਹਨ
ਅਤੇ ਸਿੰਖ ਕੌਮ ਰਸਾਤਲ ਵਿੱਚ ਧੱਤਾ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ,
ਬਾਬਾਵਾਦ, ਪੁਜਾਰੀਵਾਦ ਅਤੇ ਪਾਖੰਡਵਾਦ ਨੇ ਸਿੰਖ ਕੌਮ ਉੱਤੇ
ਪੂਰੀ ਕਾਠੀ ਪਾ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਦੀ
ਵਿਚਾਰਪਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਆਪ
ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਚੁਕਿਆ ਇਹ ਸਾਰਬਕ ਕਦਮ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ
ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਮੇਰੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹੋ ਅਤੇ ਧੰਨਵਾਦੀ
ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇੱਕ ਨਿਆਣੇ ਦੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਅ
ਹੈ। ਇੱਕ ਰਚਨਾ ਹੋਰ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਆਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਪਸੰਦ
ਕਰੋਗੇ।

ੴ • ੳ • ੳ • ੳ

ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਨ

9878573068

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵੀਰ ਜੀਓ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਆਰੰਭ
ਕਰਨ ਤੇ ਵਧਾਈ ਭੇਜਦਾ ਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸੁਭ ਕੰਮ ਲਈ
ਦਾਸ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ੧੨ ਚੈਕ, ੧੧੦੦/- ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਵਾਨ
ਕਰਕੇ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕਰੋ ਜੀ। ਧੰਨਵਾਦੀ ਹੋਵਾਂਗਾ।

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੈਤੇ ਮਨੇਜਰ

ੳ • ੳ • ੳ • ੳ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ

9855501511

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਪਿਆਰੇ ਸੇਵਕ ਜੀ
ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ।

ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਤੇ ਇੱਕ ਨਜ਼ਮ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ
ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਇਕ ਨਜ਼ਮ ਛਪਣ ਹਿਤ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।
ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਉਲੱਘਾ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿੱਚ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ
ਆਸ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਕਰ ਲਵੇਗੇ।

ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਇਆ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਜਨੂਰ
ਮਿਲਾਂਗਾ। ਫੇਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਵਾਂਗਾ। ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।
ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਸਾਂ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ। ਆਪਦਾ

ੳ • ੳ • ੳ • ੳ

ਸੁਰਦਾਰ ਪੰਛੀ

9417091668

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ
ਸਹਿਰਦ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀਓ।

ਆਪ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਭੇਜਿਆ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਲਗਾਤਾਰ
ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਮੇਤ ਇਸ ਵਾਰ ਸਤੰਬਰ,
ਅਕਤੂਬਰ ਦਾ ਅੰਕ ਇੱਕਠਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅੰਕ ਕੱਢਣ ਤੇ ਆਪ
ਨੂੰ ਬਹੁਤ ੨ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਓਟ ਅਤੇ ਆਪ
ਜੀ ਦੇ ਉੱਦਮ ਸਦਕਾ ਸਾਡੇ ਜਿਹੇ ਨਾਚੀਜ਼ ਵੀ ਇਹਨਾਂ ਮਹਾਨ
ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ। ਧੰਨਵਾਦ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣਾਂ ਸਮੇਤ ਛਪਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਬਹੁਤ
ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਜਾਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ “ਸਾਕਾ ਸ੍ਰੀ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ”
ਬਾਰੇ ਜੋ ਕਿ ਡਾ. ਰਫ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਲੇਖ
ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਪ੍ਰਚਲਤ ਸਾਖੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਲੈ ਕੇ ਲਿਖੇ
ਇਸ ਲੇਖ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਹੋਈ। ਗੁਰੂ
ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਬਾਣੀ ਵਿੱਚ ਥਾਂ ੨ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਅਗਾਹ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੋਕੇ ਕਰਮ-ਕਾਡਾਂ, ਝੂਠੇ ਅੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ
“ਗਾਵੇ ਸਾਚੀ ਬਾਣੀ” ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਚ ਦਾ ਓਟ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ
ਕਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਰੀਂ
ਸਵਾਮੀ ਦਿਯਾਨੰਦ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀਕ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਕਰਕੇ
ਹੀ ਨਿੱਤਰੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਪੂਰੀ ਇੱਕ ਸਦੀ ਪਿੱਛੇ ਵੱਲ ਨੂੰ
ਪੱਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ

ਲਿਖਿਆ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਸੁਣ ਕੇ ਉਲਟ ਅਵੰਗਿਆ ਦੇ ਭਾਗੀ ਬਣਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਸਾਡੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕੁੱਝ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਲਾਣੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਲਵਾ-ਮਾਂਡਾ ਚਾਲੂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਨੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਆਪ ਜੰਦਰਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠਾ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਘੜਤ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਭੰਬਲੜੂਸੇ ਵਿੱਚ ਘਸੀਟਦੇ ਹੋਇਆਂ ਝਾਰਸਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਦਾ ਮੋਹਰੀ ਬਣ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਿਆਰੇ ਪਣ ਤੇ ਪਰਦੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਆਰੰਭੇ ਸਨ। ਜੇ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਡੇਰਾਵਾਦ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਜ ਵੀ ਅਸੀਂ ਸਭ ਕੁੱਝ ਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੀ ਜੁਬਾਨ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਹਾਂ ਜੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਉਲੱਥਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ, ਇਹ ਹੀ ਸਾਡੀ ਗੁਰੂਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਯੋਗਿਆਂ ਦਿਆਂ ਪੈਰ-ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਬਦੀਅਤਾਂ ਵਰਗੇ ਵਿਚਾਰ ਬਣਾਉਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

੯੦੯੦੯੦੯੦੯

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੂਰਲੀ

9217218874

ਨੋਟ:- ਉਪਰੋਕਤ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਹਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਝਾਸ਼ਦੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਹਰ ਅਖੋਤੀ ਅਲੰਬੜਦਾਰ, ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਰਗ ਆਪਣੀ 2 ਡਫਲੀ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਜਮਾਤ ਤੇ ਡੇਰਾ ਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਪਰਵਾਦੀ ਰਵਾਇਤਿਆਂ ਸਾਡੇ ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿੱਚ ਰੱਚ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਿਪਰਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੋਚੀਆਂ ਸਮਝੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਖਹਿੜਾ ਨਹੀਂ ਛਡਾ ਰਹੇ। ਸਗੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਲੋਕ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਵੀ ਫੇਕੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾ, ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ, ਟੁਣੇ-ਟਾਮਣਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਫਸੇ ਵੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ। ਡੇਰਿਆਂ, ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਚਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਹੀਰਾਂ ਵਿੱਚ 40% ਸਿੱਖ ਹੀ ਮਿਲਣਗੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜੁਗੇ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਜਾਗਦੀ ਜੇਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੇ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰਬ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਹਾਨ

ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਵੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਹਿਚਕਚਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਦ ਕਿ ਇਹ ਮਹਾਨ ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਧਾਰਮਕ ਗ੍ਰੰਥ ਮਨੁੱਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਅਗਵਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ, ਸਾਨੂੰ ਜੋ ਮਜਾ ਦੇਹਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹ “ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ” “ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ” ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ? ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਝਾਸ਼ਦੀ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

੯੦੯੦੯੦੯੦੯੦੯ ਸੰਪਾਦਕ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਪਿਆਰੇ ਭਾਈ ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ ਜੀ
ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ ॥

ਆਪ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਮਾਸਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਦਮ ਹੈ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਅੱਜ ਤੋਂ 900 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਥ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵਾਂਗੂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਜਾਤਾਂ-ਪਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਿਆਨੀ ਨੇ ਸੀਮਿਤ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, ਬੇਸ਼ਕ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਅੰਤ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਛੋਟੀ ਕਿਤਾਬ ਛਾਪ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮਾਨੋਂ ਕੁੱਜੇ ਵਿੱਚ ਸਮੁੰਦਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਬਲ ਤੇ ਉਦਮ ਬਖਸ਼ਣ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਪ ਵੀ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਪੂਰਨਿਆਂ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਏਕੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਸਕੇ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਤਨ-ਮਨ-ਧਨ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਪ ਹੋਰ ਉਦਮ ਨਾਲ ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਜੀ ਵੀ ਇਹ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਸੀਮਿਤ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹੋ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਅਤੇ ਬਲ ਬਖਸ਼ਣ।

੯੦੯੦੯੦੯੦੯੦੯੦੯

ਭਾਈ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਲਾਂਵਾਲੀ

9316052651

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

40

ਦਸੰਬਰ 2010

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

(ਮਾਸਿਕ, ਪੰਜਾਬੀ)

ਵਲੋਂ

ਪਹਿਲਾ ਮਹਾਨ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਮਿਤੀ 16 ਜਨਵਰੀ 2011 ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ

ਸਥਾਨ:- ਗੁ. ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਸੈਕਟਰ-੩੪ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ।

ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਅਤੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਮਾਣਮੱਤੇ, ਗੋਰਵਮਈ, ਲਾਸਾਨੀ ਵਿਦਵਾਨ ਪੰਥ ਰਤਨ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ (ਮਾਸਕ, ਪੰਜਾਬੀ) ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਅਤੇ ਡਾ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰ (ਸਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਜੀ ਦੇ **128**ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਕਥਾ, ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਢਾਡੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੌਮ ਦੇ ਉੱਥੇ ਰਾਗੀ, ਢਾਡੀ ਤੇ ਕਥਾ ਵਾਚਕ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨਗੇ।

ਹੋਰ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਪੋਤਰੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਕਨੇਡਾ ਤੋਂ ਪੁੱਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਰਾ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਵਲੋਂ ਡਾਖਰ-ਏ-ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ “ਐਵਾਰਡ 2010-11” ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ‘ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਐਵਾਰਡ ਸਮੇਤ 5100/- ਦਾ ਕੈਸ਼ ਐਵਾਰਡ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਦਾਸ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਤਪੁਰੀ
ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ

ਨਸੀਬ ਸਿੰਘ ਸੇਵਕ
ਮੁਖ ਸੰਪਾਦਕ

ਇੰਜ. ਸੁਰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੱਸਲ
ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ

Invest as low as

Rs. 2.5 Lacs

[Get assured
rental income of
12% p.a.]

Starting immediately with limited offer

Getting ready to operate from 01-09-2010

RARE OPPORTUNITY FOR SMALL INVESTORS

**Invest in
Design &
Designer-Wear
Studios**

In Design Pavillion II

FASHION TECHNOLOGY PARK

FASHION TECHNOLOGY PARK

MOHALI - LANDRAN ROAD, SECTOR 90, MOHALI. VISIT: www.ftpmohali.com

9915322330, 9988151167, 9815511552, 92572-06704

CORPORATE OFFICE :- SCO-196-197, TOP FLOOR, SECTOR-34-A, CHANDIGARH

0172-5001170, 5001180, 9592281011

List of Fashion Businesses in Studios:-

1. Design & Designer-Wear Studios for Design and Samples for Fashion Manufacturing, Exclusive Designer-Wear for ladies and exclusively designed Wedding-Wear.
2. Fashion Design Studio-Designing of Textiles, Knit-Wear, Leather, Yarn & Jewellery
3. Fashion Shows Organisers, Modeling Agencies, Photographers, Choreographers, Light & Sound Specialists, Audio & Video Studios.
4. Exporters - Traders, Distributors: Boutiques, Embroiders (Hand made & Machine made), Fine Tailors, Buttering and Counters.

RKM HOUSING LTD.

Corp. Off : - SCO 673, 11nd Floor, Sector 70, Mohali
Phone No. 0172-4655654, 4655653, Email: rkmhousing@gmail.com
Fax: 0172-4655654, website: www.rkmhousing.com

**RKM CITY
SECTOR 112**

ਇਕ ਨਾਲ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਭਰਦਾ ।

ਚੁਣ ਲਓ ਬੱਚਤ, ਨਿਵੇਸ਼ ਅਤੇ ਬੀਮਾ, ਸਭ ਕੁਝ ਇਕ ਹੀ ਪਲਾਨ ਵਿਚ ।

ਪ੍ਰਿਯ ਮੈ

ਸਿਫਾਰਿਸ਼ੀ ਦੀ

ਐਂਡੋਵਮੈਂਟ ਪਲਾਨ

ਏਪਟੀ. 202.

ਡੁਕਿਂਡ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੇਤੇ

www.endowmentplan.com

- ਮੌਜੂਦਾ/ਨੁਹਾਂ-ਬੇਤੇ ਮਾਜ਼ ਵੇਂ ਪ੍ਰੈਪਰੇਸ਼ਨ ਵੇਂ 10 ਵਰ਷ਾਂ ਤੱਕ
- ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ - 1 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ 60 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ
- ਮਿਥ ਕੇ 4 ਵਿਧਕਾਂ ਦੀ ਲਾਗੂਦਾ
- ਸਾਲਾਂ/ਵਿਵਾਹ-ਪੈਸੇ ਵੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ
- ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪੈਸੇ ਵੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ
- ਦੁਰਘਟਨਾ ਵਾਜ਼ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਲੋਨਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪੈਸੇ

LIC

ਸੰਧਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕੰਪਨੀ ਅਤੇ ਜੀਵ ਬੀਮਾ
LIFE INSURANCE CORPORATION OF INDIA

LIC

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਪਰਮਜਿਤ ਮਹਿਤਪੁਰੀ

93161-33498, 0172-2609388

ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਧੰਨਵਾਦ

ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੱਖ ਸਰਨਾ ਜੀ ਨੇ ਅਦਾਰਾ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੱਖ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਬੁਲਾ ਕੇ, ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੱਖ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੱਖ ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨਿੱਖੀ ਤੇ ਮਿਲਾਪੜੀ ਮਿਲਣੀ ਦੌਰਾਨ ਤੁਰੰਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲੇ ਲੈ ਕੇ, ਅੰਤਮ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੱਖ ਚੇਅਰਮੈਨ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਜੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਪ੍ਰਤੀ, ਉਸਾਰੂ ਸੋਚ ਦਾ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਗੱਡੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਚੇਅਰਮੈਨ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਦੇਕੇ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੱਖ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਸੱਚੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

੧. ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੱਖ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਦੀਆਂ 3000 ਕਾਪੀਆਂ ਦੇ ਛਾਪਣ ਦੀ ਜਿਮੇਵਾਰੀ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਹੈ।

੨. ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੱਖ ਜੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਰਾ ਭਾਈ ਦਿੱਤ ਸਿੱਖ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਪਾਸੋਂ ਤੁਰੰਤ ਖਰੜੇ ਮੰਗਵਾ ਲਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਵੀ ਹਾਂ ਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੱਖ ਸਰਨਾ ਜੀ ਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਸ. ਤਰਸੇਮ ਸਿੱਖ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦਾ ਕੋਟਿ ਕੋਟਿ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

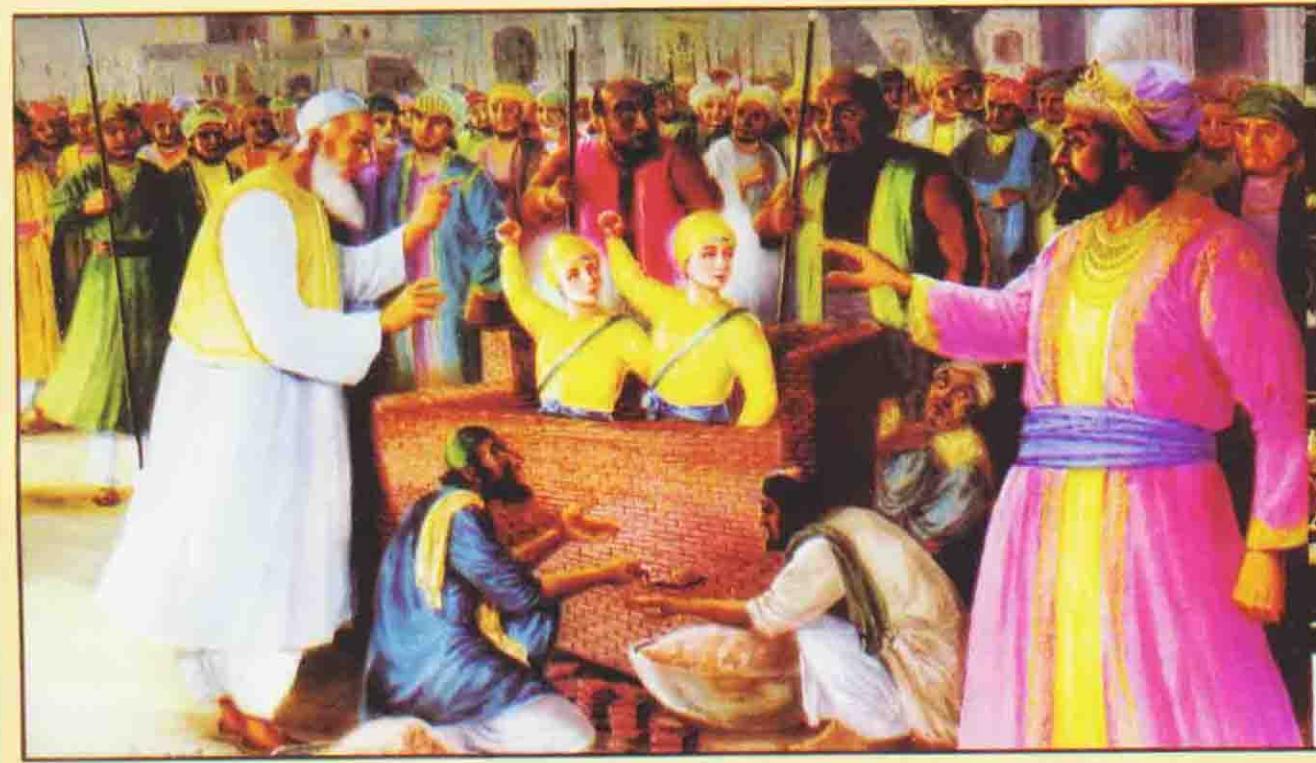
ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ

ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਲਈ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾਨੀ ਸਜਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਨੰ	ਰਾਸ਼ਟਰੀ	ਸਮਾਂ	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਥਨ
੧. ਸ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੱਖ ਕੰਵੇਲ (ਸਲਾਹਕਾਰ)	3100/- ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ	ਜੁਲਾਈ 2010 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ	11000/- ੧੬ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਲਈ
ਮੈਨੋਜਰ ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਪਟਿਆਲਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ			
੨. ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੱਖ ਮਹਿਤਪੁਰੀ	1100/- ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ	ਜਨਵਰੀ 2010 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ	
ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ			
੩. ਸ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੱਖ ਕੈਤੇ	1100/- ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ	ਨਵੰਬਰ 2010 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ	ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੇ ਚੈਕ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ
ਪੁੱਤਰ ਸਾਧੂ ਸਿੱਖ ਕਲੋੜ			
ਮੈਨੋਜਰ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਫਿਲਿਪਸਨਾਨੀ			
੪. ਸ. ਸੁਰਜਨ ਸਿੱਖ ਜਸਤਾ	500/- ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ	ਜਨਵਰੀ 2010 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ	
ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ			
੫. ਨਸੀਬ ਸਿੱਖ ਸੇਵਕ	10,000/- ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ	ਜਨਵਰੀ 2010 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ	
ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ			

ਦਾਦੀ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪੋਤਰੇ ਨਵਾਬ ਸਰਹਿੰਦ ਵੱਲੋਂ ਠੰਢੇ ਬੁਰਜ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕੀਤੇ ਗਏ

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਛਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੇ
ਨਿਕੜੀ ਬਾਲ-ਉਮਰੇ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਪੂਰਨੇ ਪਾਏ

ਗੁ. ਸ੍ਰੀ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਜਿਥੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨੀਂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿਣਿਆ ਗਿਆ

ਗੁ. ਸ੍ਰੀ ਕਤਲਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ